РЕСПУБЛИКАДИН ОБЩЕСТВЕННО–ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр хуьх!

Художникдиз - медаль

Россиядин лайихлу художник дагъустанви **Шариф ШАГЬМАРДАНОВАЗ "Леонардо да Винчи"** медаль ганва.

ЦIийи йисан вилик Санкт-Петербургда чи ватанэгьлидив медаль Европадин тIебии илимрин академиядин вице-президент Аркадий Горбунова вахкана. "Художникдиз награда изобразительный искусстводи рекьяй виридуьньяда гьисаба кьур яратмишунрин эсерар арадал гъунин карда кьетIен лайихлувилерай ООН-дин патав гвай наградайрин ва премийрин рекьяй Европадин комитетдин къарардал асаслу яз ганвайди я. И организациядиз талукь тир чар Санкт-Петербургдин художникрин Союзди рекье туна", - къейдзава РД-дин минкультурадин пресс-къуллугъди.

Шариф Шагьмарданован ери-бине Ахцегьай я. М.А.Жемалан тIварунихъ галай художественный училище ва И.Е.Репинан тIварунихъ галай живописдин, скульптурадин ва архитектурадин институт акьалтIарай ам живописдин вишералди шикилрин, 20-далай виниз монументальный кIвалахрин автор я.

1920–йисалай акъатзава | N 2 (10699) хемис 14–январь, 2016–йис | WWW.LEZGIGAZET.RU | Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 10 манат

Республикадин прокуратурада шадвилин заседание

Къанун-къайда - гузчивилик

Россиядин Федерациядин прокуратурадин органар тешкилайдалай инихъ 294 йис тамам хьунихъ галаз алакъалу яз 12-январдиз республикадин прокуратурада шадвилин заседание кьиле фена.

И мярекатда РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель **Рамазан ЖАФАРОВА,** РД-дин Халкьдин Собранидин Председателдин заместитель **Сейфулагь ИСАКЬОВА**, РД-дин Верховный Суддин председатель **Руслан МИРЗАЕВА**, РД-дин Арбитражный суддин председатель **Абумуслим АЛИЕВА**, республикадин къанун-къайда хуьдай органрин руководителри , шегьеррин, районрин ва махсус прокуратурайрин прокурорри иштиракна.

РД-дин Гьукуматдин Председателдин заместитель Р.Жафарова республикадин руководствадин тIварунихъай РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован тебрик раижна.

Ана Россиядин государствадин властдин къурулушда прокуратурадин органри къугъвазвай роль къейднава.

Прокуратурадин работникар тахсиркарвилерин ва къанунсуз вири гьерекатрин аксина женг чIугунин эвелимжи сенгеррал ала. Абуру Россиядин Федерациядин законодательствадал праводин вири субъектри ян тагана амал авун таъминарзава.

Тебрикда лугьузва: "Республикадин исполнительный ва законодательный властди прокуратурадин органрихъ галаз дуьзгуьн алакъаяр хуьзвайди чна разивилелди къейдзава. Саналди тир чалишмишвилералди чна Дагъустандин агьалийрин интересар хуьнин барадай лап важиблу са жерге везифаяр кьилиз акъудзава. Чи саналди тир кIвалахдилай республикада яшайишдинни политикадин жигьетдай гьалар хъсан хьун ва гражданри гьукумдин органриз ийизвай ихтибарвал мягькем хьун аслу я".

Республикадин Кьили Дагъустандин прокуратурадин органрин исятда кIвалахдик квай къуллугъчийрилай, и къуллугъдин ветеранрилай вич рази тирди къалурнава. Абурухъ ислягьвал, хушбахтвал, Дагъустандин ва Россиядин абадвал патал кIвалахда агалкьунар хьана кIанзавайди къейднава.

Доклад авур Дагъустан Республикадин прокурор Рамазан Шагьнавазова лагьайвал, прокуратурадин органри тухузвай гуьзчивилик кутунин кIвалах законлувал ва къанун-къайда хуьн таъминарунихъ рекье тунва.

▶ 4

Тебрикар

За журналистриз, ветеранриз, издателриз, полиграфиядин работникриз пешекарвилин сувар - Россиядин печатдин югъ мубаракзава.

Къе журналистрин хиве агьалияр дуьзгуьн, керчек информациядалди таъминарунин, властдинни обществодин алакъаяр гегьеншарунин, миллетрин арада, жуьреба-жуьре динрал амалзавайбурун арада меслятвал мягькемарунин, агьалийрик чеб уьлкведин гражданар тирди аннамишунин гьиссер, ватанпересвилин рехъ кьунин гьиссер кутунин патахъай кьетIен жавабдарвал гьатзава.

Чи йикъара, дуьньяда политикадин жигьетдай еке дегишвилер кьиле физвай девирда, терроризмдинни экстремизмдин идеологиядиз информационный жигьетдай аксивал авун и чIавалди гьич садрани тахьайвал важиблу я.

Авамвилихъ галаз женг чIугун, образование, илим, Дагъустандин халкьарин адетдин культура вилик тухуниз информационный жигьетдай куьмек гун прессадин важиблу везифа яз амукьзава.

Массовый информациядин такьатри Дагъустандикай хъсан фикирар арадал гъунин карда ва республика ислягьвилин рекье аваз вилик финин патахъай кIевивал авунин карда лап важиблу роль къугъвазва.

Зун инанмиш тирвал, Дагъустандин журналистар пешекарвилин барадай кардин гъавурда аваз хьун ва месэлайрив яратмишунин тегьерда эгечIун гележегдани республикадин информационный майдан гегьеншарун патал умудлу бине яз амукьда.

Заз квехъ сагъламвал, ислягьвал ва хушбахтвал, Дагъустандин ва Россиядин абадвал патал куь кIвалахда гележегдани агалкьунар хьун кIанзава!

Дагъустан Республикадин Кьил Р.АБДУЛАТИПОВ

* * *

ИГРАМИ ВАТАНЭГЬЛИЯР!

За квез алукьнавай 2016-йис ва куьгьне цIийи йисни михьи рикIелди мубаракзава. Гьа са вахтунда за "Лезги газетдин" ва чи милли изданийрин, телеканалрин яратмишунардай коллективриз массовый информациядин такьатрин югъни тебрикзава.

ЦIегьрен йис тарихдиз фена, Маймундин йисан сифте йикъара чна неинки авур кIвалахрин нетижаяр кьазва, гьакIни чи гележег, пакадин югъ патал планарни туькIуьрзава. Завай лугьуз жеда, дагъустанвийри алатай йисуз лайихлувилелди зегьмет чIугуна, экономикада, яшайишда, культурадин ва общественный уьмуьрда виле акьадай хьтин агалкьунар къазанмишна. Чна вирида санал къадим Дербент шегьердин юбилейдин мярекатар баркаллувилелди кьиле тухвана.

Зун инанмиш я, уьлкведа кризисдин гьалар давам жезватIани, четинвилер мадни ацалтдатIани, алукьнавай йис республика ва чи районар, агьалияр патал меслятвал мадни мягькемардайдаз, къени, хъсан крарин иесияр жедай, яратмишунрин кIвалахдал рикIивай алахъдай йисаз элкъведа.

Заз квехъ мягькем сагъламвал, уьмуьрдихъ цIигелвал, зегьметда агалкьунар, хизанрин динжвал, къулайвал, куьн вири хушбахт хьун кIанзава.

Дагъустан Республикадин Халкьдин Собранидин Председателдин заместитель Сейфулагь ИСАКЬОВ

МЕДЕНИЯТ

11-январдиз, 2016-йисан зегьметдин 1-юкъуз, Ахцегь погранчастунин гъвечIи шегьерда лишанлу вакъиа хьана. Ина шадвилин гьалара Ахцегьрин "Солнышко" аялрин бахчадин кьве дестедикай ибарат филиал ачухна.

▶ 7

СПОРТ

ЦIийи йисан вилик Махачкъалада, Дуствилин кIвале, спортсменрив ва абурун тренеррив наградаяр вахкуниз талукьарнавай шад мярекат кьиле фена. Ам Дагъустандин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибова ачухна.

▶ 12

Чи арадай Фазу Гьамзатовна Алиева акъатна

Ам зурба шаир ва писатель тир

2016-йисан 1-январдиз чи арадай халкьдин шаир, писатель, общественный деятель Фазу Гьамзатовна АЛИЕВА акъатна. Ам эхиримжи рекье тун патал Дагъустандин Кьил Рамазан Абдулатипов, РФ-дин Президентдин Администрациядин руководителдин заместитель Мегьамедсалам Мегьамедов, РД-дин Халкьдин Собранидин Председатель Хизри Шихсаидов, РД-дин Гьукуматдин Председатель Абдусамад Гьамидов, РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибов, РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин Руководителдин Сад лагьай заместитель Исмаил Эфендиев, Махачкъала шегьердин мэр Муса Мусаев, республикайрин министерствойринни ведомствойрин руководителар, общественностдин, яратмишдай интеллигенциядин векилар атана.

Фазу Алиева рикIел хкуналди, Дагъустандин Кьили ада неинки пешекарвилин рекье лап чIехи агалкьунар къазанмишайди, гьакIни мягькем, чешнелу хизан тешкилайдини къейдна.

- Гьуьрметлу дагъустанвияр, мукьвакьилияр, багърияр! - лагьана Рамазан Абдулатипова. - Чун вири Фазу Гьамзатовнадин мукьва-кьилияр ва багърияр я, вучиз лагьайтIа - им чун патал лап еке гьуьрмет я. Ам яргъал тир дагъдин хуьре дидедиз хьана ва, уьмуьрдин чIехи рехъ кечирмишуналди, ам дагъви дишегьли, гьам инсанрихъ галаз алагъ-салагъда гьатунин барадай, гьам вичин яратмишунра михьиди, гъейратлуди яз амукьда.

Фазу Алиева, са шакни алачиз, анжах са вичиз хас кьетIенвилер авай кас тир. Ахьтин касдиз, иллаки вун бажарагълуди тир ва уьмуьрдиз амайбурулай са кьадар масакIа килигзавай чIавуз, и дуьньяда вич кьиле тухун лап четин жезвайди я... Гьакъикъатда ам Дагъустан патал вах ва диде тир. Ам рагьметдиз фин - неинки Дагъустан патал, гьакI вири Россия патални еке магьрумвал я.

Республикадин Кьили мадни малумарайвал, Фазу Алиевадин ктабар дуьньядин 68 чIалал таржума авунва. Машгьур писателдин, шаирдин, публицистдин яратмишунар виниз тир наградайриз лайихлу хьана, абур Россиядин сергьятрилай яргъарани машгьур хьанва.

- Заз Россиядин Федерациядин Президент Владимир Путина адахъ галаз лап хушвилелди ва чимивилелди рафтарвал ийиз хьайиди чида. Чун гуьруьшмиш хьайи чIавуз, Расул Гьамзатовакай ихтилат кватайла, ада Фазу Гьамзатовнадини вичивич гьикI гьиссзава лагьана итиж авунай. Ада прозадин надир дережадин эсерар тунва. Гьавиляй Фазу Алиева Гьамзатовнадин яратмишунрин макьсад гьакъикъатда чирунин кIвалах анжах гила башламиш жезвайди я. Чун адан тIварцIив ва яратмишунрив къадирлудаказ эгечIда. Фазу Алиевади Дагъустандин вири тIалар ва бедбахтвилер вичинбур хьиз гьиссна. "Гуьлле гумир!" - адан и эвер гун республикадин вири агьалийрив агакьун лазим я.

Фазу Алиева Гьамзатовнадилай чав агакьдай гьар са цIар - им дуьа, мани ва камаллу меслят хьиз гьисабиз жеда. Гьавиляй за вири Дагъустандиз, Россиядиз зурба шаирдин мукьва-кьилийриз, багърийриз, дериндай хажалат чIугунивди башсагълугъвал гузва. Зун инанмиш тирвал, Фазу Гьамзатовнадин тIвар ва яратмишунар дагъустанвийрин рикIера, росиявийрин рикIера гьамишалугъ яз амукьда, - лагьана Рамазан Абдулатипова.

Дериндай дерт паюнин келимаяр РФ-дин Президентдин Администрациядин Руководителдин заместитель Мегьамедсалам Мегьамедовани лагьана:

"И магьрумвилихъ галаз алакъалу яз, за Россиядин Президент Владимир Путинан, РФ-дин Президентдин Администрациядин Руководителдин, Президентдин Администрациядин, гьакIни жуван хизандин патай башсагълугъвал гузва. Фазу Алиева лап агъур вахтара Дагъустандихъ галаз хьана. Ам чи рикIера, тарихда чи Ватандин лап хъсан рушарикай сад яз амукьда", - инанмишвал къалурна Мегьамедсалам Мегьамедова.

Дериндай башсагълугъвал гунин келимаяр Дагъустандин халкьдин шаир, РД-дин писателрин Союздин правленидин председатель Мегьамед Агьмедова, "Дагъустандин правда" газетдин кьилин редактор, РД-дин журналистрин Союздин председателдин заместитель Бурлият Токболатовади, Дагъустандин халкьдин шаир Мегьамед Гьамидова, "Дагъустандин дишегьли" журналдин жавабдар секретарь Ажа Хаппалаевади, РД-дин халкьдин артист Айгум Айгумовани лагьана.

Фазу Алиева 1932-йисан 5-декабрдиз Хунзах райондин Геничутл хуьре дидедиз хьана. Адан сифтегьан теснифар 1949-йисуз аваррин "Дагъларин большевик" газетдин, "Дагъустандин комсомолец" газетдин, авар чIалал акъатзавай "Дуствал" альманахдин чинра чапна. 1961-йисуз ам СССР-дин писателрин Союздин жергейриз кьабулна. 1969-йисуз адаз "Дагъустандин халкьдин шаир" лагьай гьуьрметдин тIвар гана.

Яратмишунин кIвалахдин йисара ада поэзиядинни прозадин вишелай виниз ктабар акъудна. Абурукай хейлинбур дуьньядин халкьарин чIалариз таржума авунва. Адан "Хайи хуьр", "Гатфарин гар", "За хважамжам пайзава", "Легьзе", "Гьуьлуьн къерехда", "Кьисмет", "Булахар дагълара арадал къвезвайди я", "ЦIемуьжуьд лагьай гатфар", "ЦIун лишан", "Фер", "Дишегьлияр рехи вучиз жезвайди я", "Муаллим", "Дагъдин жикIи", "Кьве шефтели" тIварар алай ва хейлин маса эсерриз неинки жергедин кIелзавайбуру, гьакIни пешекаррини виниз тир къимет гана.

Фазу Гьамзатовнади чIехи общественный кIвалах тухузвай. 1971-йисуз ам Дагъустандин ислягьвал хуьдай комитетдин ва Советрин Ислягьвилин фондунин Дагъустандин отделенидин председателвиле, Виридуьньядин Ислягьвилин советдин членвиле, пуд сеферда ам ДАССР-дин Верховный Советдин депутатвиле хкяна, 15 йисуз ам ДАССР-дин Верховный Советдин Председателдин заместителдин къуллугъдал хьана, ам Россиядин Федерациядин Общественный палатадин членни тир.

Фазу Алиевади Дагъустандин дишегьлийрин Союзда тухузвай кIвалахдиз еке фикир гана. Ам жергедин дагъви дишегьлийрин тIалабунрив рикIин сидкьидай эгечIна, обществодин уьмуьрда дишегьли ва диде гьуьндуьр дережада хуьн патал вири крар ийиз алахъна. Идан патахъай ада вичи 45 йисуз датIана регьбервал гайи "Дагъустандин дишегьли" журналдин чинрай суьгьбетна.

Фазу Гьамзатовнадин яратмишунрин ва общественный лайихлувилер "Знак Почета" кьве орден, Халкьарин дуствилин орден, "Ватандин вилик лайихлувилерай III ва IV дережайрин орденар, "Дагъустан Республикадин вилик лайихлувилерай" орден, къецепатан уьлквейрин ва общественный хейлин наградаяр, литературный премияр гуналди къейдна. 2002-йисуз Ватандин вилик кьетIен лайихлувилерай адаз Россиядин кьилин награда - Пак апостол Андрей Первозванныйдин орден гана.

Вичин бажарагъдал къимет эцигзавайбурув цIийи эсерар агакьаруналди, общественный уьмуьрда иштиракуналди, Фазу Гьамзатовна вичин уьмуьрдин эхиримжи йикъаралди уьмуьрда хкянавай рекьиз вафалу яз амукьна.

Бажарагълу шаир, масадан дердидикай хабар кьадай кас, халис дагъви дишегьли, веледрал рикI алай диде яз хьайи Фазу Гьамзатовна Алиевадин экуь къамат ам чиз хьайи ва адахъ галаз санал кIвалахай вирибурун рикIера гьамишалугъ яз амукьда.

Фазу Гьамзатовна Алиева Махачкъала шегьердин сурара (Танкаеван куьчеда авай) кучуднава.

Шаир, Вириросиядин халкьдин фронтдин Дагъустан Республикада авай Региональный штабдин член кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз башсагълугъдин келимаяр Вириросиядин халкьдин фронтдин Центральный штабдин сопредседателар тир С.С.Говорухина, А.В.Бречалова, О.В. Тимофеевади, Вириросиядин халкьдин фронтдин Дагъустан Республикада авай Региональный штабдин сопредседателар тир У.М.Умаханова, М.М.Коздеаджиева, Т.В.Россохинадини лагьана.

Къизлярда ва Первомайское хуьре бедбахтвилин вакъиаяр кьиле фейидалай инихъ (1996 йисан 9-17-январь) 20 йис тамам хьуниз талукь яз республикада кьиле тухудай серенжемар

1996-йисан 9-январь Къизляр шегьердин тарихда чIулав югъ яз гьатна. И шегьерда ва Первомайское хуьре кьиле тухвай террориствилин гьерекатди неинки Къизлярдин, Республикадин, гьакI вири уьлкведин агьалияр ва дуьньядин сообщество ажугълу авуна. Террористрин тахсиркарвилин акьалтIай вагьши гьерекатар себеб яз гьич са тахсирни квачир цIудралди инсанар телеф хьана. И дерт кьилди чпиз талукь хьунилай ва я талукь тахьунилай аслу тушиз инсанрин рикIер къарсатмиш хьана. Гьар са хизанди хажалат чIугуна.

2013-2018-йисара Россиядин Федерацияда терроризмдин идеологиядиз аксивал авунин Комплексный план кьилиз акъудунин мурадар аваз, Дагъустан Республикадин Кьил Рамазан Абдулатипован тапшуругъдалди республикадин хейлин муниципальный тешкилатра, гьа гьисабдай Махачкъалада ва Къизлярда выставкаяр, фестивалар ва ватанпересвилин маса серенжемар кьиле фида:

19-ЯНВАРДИЗ - республикадин "Эбеди яз рикIера" лишандик кваз республикадин шикилрин выставка, Махачкъала шегьер, РД-дин Милли библиотека. Ам йикъан сятдин 3-даз ачух жеда.

22-ЯНВАРДИЗ - республикадин фестиваль - "Зи Ватандин манияр" тIвар ганвай серенжем, Къизляр шегьер, Россиядин халкьарин адетдин культурадин центр. Йикъан сятдин 11-даз башламиш жеда.

26-ЯНВАРДИЗ - "Ватан квелай башламиш жезвайди я" лишандик кваз республикадин аялрин шикилрин выставка, Махачкъала шегьер, РД-дин милли библиотека. Йикъан сятдин 3-даз башламиш жеда.

Гьакъикъатдани гзаф йисар арадай фенва. Амма гъам чIугунин а йикъар а вакъиайрин иштиракчийрин, шагьидрин рикIел хкунра, шикилра, репортервилин материалра махсус документрин кьуру текстера амукьнава. Вири и делилар выставкайра раижда. Серенжемрин программада а вакъиайриз талукь яз чкадин авторрин шиирар кIелун, манияр тамамарунни къалурнава.

Серенжемар тешкилзавайбур: РД-дин культурадин министерство, РД-дин культурадин министерстводин халкьдин яратмишунрин Республиканский кIвал, "Къизляр шегьер" МО (Дагъустандин муниципальный тешкилатрин куьмекни галаз).

2016-йисан январдиз РД-дин Халкьдин Собранидин депутатрин центрада агьалияр кьабулунин ГРАФИК

1. МАЧАЕВ Абдугьалим Абдулазизович 14.01

2. КАСИМОВА Рима Ражабовна 19.01

3. БАТДАЛОВ Батдал Ражабович 20.01

4. МУРСАЛОВ Сафидин Наврузалиевич 21.01

5. АБАСОВ Багьадур Гьадисович 26.01

6. ЖАМБУЛАТОВ Зайдин Мегьамедович 27.01

7. ИСАКЬОВ Сейфулагь Бейдулагьович 28.01

КЪЕЙД: винидихъ тIвар кьунвай йикъара пакаман сятдин 10-далай нянин сятдин 5-далди кьабулда. Нисинин сятдин 1-далай 2-далди ял язавай вахт я.

2016-йисан январдиз талукь тир темайрай чкадал фена кьабулунар

ГЬАЛИМОВ Низами Ниязович - Россиядин ФССП-дин РД-да авай управленидин руководитель - РД-дин Кьилин судебный пристав, 28.01.2016-й., 10.00 -13.00.

С.Б.ИСАКЬОВ - ПП-дин РОП-дин руководитель, Каспийск шегьер, 26.01., 2016-й., 10.00.

13-январь Россиядин печатдин югъ я

Гаф - яракь, гаф - женгчи...

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

1993-йисалай инихъ къейдзавай и суварин - пешекар журналистрин йикъан тарих асирринди я. ГьикI хьи, Россияда и югъ Октябрдин инкъилабдилай вилик чи уьлкведа сифте яз печатдин станок ва адан куьмекдалди "Ведомости" тIвар алай газет чап авур вахтунилай къейдзавай. Цивилизация (инсаниятдин руьгьдин культура) вилик финин жигьетдай им, дугъриданни, лап чIехи вакъиа тир.

РикIел хкин: чун, лезгияр патал руьгьдин культура, къанажагъ дуьньядин маса халкьарин дережада аваз виликди финин мумкинвилер хьун машгьур алим ва ватанперес, ялавлу публицист ва литературовед Гьажибег Гьажибегован алахъунралди лезги алфавит ва "Лезги газет" (а чIавуз "ЦIийи дуьнья") арадал атунихъ галаз алакъалу я. Гьавиляй чна кьве югъни - Россияда сифте яз печатдин станокди кIвалахай ва лезги чIалал сифте яз газет акъатай - суварар яз къейдзава.

Гафунин къуватдикай чи халкьди камаллу келимаяр тIимил лагьанвач: "Гафунин хер туруниндалай залан жеда". "Гафуни тIар тийирдаз лашунини тIардач". "Гаф - яракь, гаф - аскерар женгиниз къарагъарзавай полководецни я".

Чилел сифте атайди гаф я лугьунни дуьшуьшдин кар туш. Гафунин къуватдикай хабар авайвиляй дуьньядин винел лап чIехи гьерекатар тешкилдайлани вилик жергеда гафунин, яни печатдин хилен сагьибар жеда. Гила лугьузвайвал, информациядин майдан ни фад ва артухни алаз вичиз муьтIуьгъарайтIа, гьам гьалибни жеда.

Печать Советрин девирда лап вини дережада эцигнавай. Печатдин гаф квадаризни яргъалди алакьдач. Газетни журнал, ктабар амай кьван гафни амукьзава. И кар чизвай чи душманар гьа печатдин органар (газетар, журналар, ктабар, чапханаяр) квадариз, зайифариз, дибдай дегишариз алахъзава.

Печатдин сувари чав, журналистрив, ва гьакIни печатдин хел чпелай аслу тир хейлин ксаривни чна вуч авунватIа, ийизватIа, вуч вилик кватIа, низ гьикI къуллугъзаватIа, никай чаз куьмек-себеб жезватIа ва икI мад маса суалрални фикир желб ийиз тазва.

ЦIинин суварни чав регьят шартIара агакьнавач. Дуьньядин "кризис" лугьудайда чи гзаф мумкинвилер къакъуднава. Иллаки мажибрин, гонораррин, маса къулайвилерин, шартIарин жигьетдайни дарвилера, татугайвилера тунва. "Лезги газетдин" 24 чиникай 16 тунва. Чи тешкилатчийри чпихъ "пул амач" лугьузва. Газет хуьдай спонсорар (девлетлу ва мергьяматлу ксар) кIанзава.

Гьикьван четинвилера гьатнаватIани, чи гьамишан подписчикри цIини газет кхьин ва хуьн патал хейлин куьмекар гана. Сагърай чеб вирибур. Газетдин тираж, шазандав гекъигайла, писди туш. Маса милли газетрив гекъигайлани, чахъ пис нетижа хьанвач! Газет кхьиз чи хуьрера, районра, шегьерра кIвалах тешкилай вири рухвайризни рушариз сагърай лугьузва.

Печатдин юкъуз, адет хьанвайвал, чна чи активный мухбирризни саламар рекье твазва. Рутул райондилай эгечIайтIани, чи рикIел чахъ галаз сих алакъаяр хуьзвай хейлин ксарин тIварар къвезва: С.-А.Абдурашидов, К.Агьмедов, С.Гьуьсейнов, Гь.Абдулжелилов (Рутул район), А.Рашидов, Н.Мирзоев, Лга Энвер, Н.Самуров, Р.Эминов, Ш.Агъакеримов, Ж.Юнусов, Н.Мамедов, Х.Мамедова, Гь.Бабаев, М.Алимов (Ахцегь район), О.Мегьамедрагьимов, Ш.Шагьбалаев, Э.Гьажибегов, К.Ферзалиев, И.Жаватов, Ш.Багъиров (Докъузпара район), А.Гьажимурадов, Ф.Абасова, Р.Мингьажидинова, А.Саидов, Н.Алирзаев, Ф.Насрединов, Ж.Мурадалиев, В.Аллагькъулиев, Ф.Гьажиев, А.Нагъметулаев, И.Къадимов, Р.Керимханов, Ф.Вагьабов, Р.Салманов, М.Гьасанов, Ж.Желилов, М.Агьмедов, Б.Шихмурадов, Т.Гьабибов, Н.Насруллаев, (Мегьарамдхуьруьн район), Сажидин, А.Камилов, М.Бабаханов, М.Абдулмуталибова, Н.Юркъулиева, Р.Набиев, Х.Кьасумов, СтIал Мислимат, А.Агьмедпашаев, Т.Мегьамедов, Р.Дадашев, М.Ризаев, С.Османова, В.Жамалдинов, Н.Шихнабиев, М.Салманов, Э.Гьажибегов, Э.Сайдумов, Ш.Шабатов, В.Насруллаева, А.Ибрамхалилова, Гь.Ильясов, М.Дагъустанлы, З.Мегьамедов (Сулейман-Стальский район), А.Ашурагьаев, Р.Велибегов, А.Рамазанов, Д.Эмирбегов, А.Атамов, М.Ведихов (Хив район), Гь.Рамазанов, А.Рамазанова, А.Самедов, С.Шагьпазов, М.Эфендиев, Ф.Мегьамедова, Ф.Абдурагьманова, А.Мамедова, З.Саидова, П.Магьарамова (Кьурагь район), Гъ.Ибрагьимова, А.Исмаилов, Э.Заирбегова, Н.Къарибов, Э.Багъишев, Сардар Абил, Гь.Мегьамедшерифов, Гь.Гьуьсейнов, Т.Имамов, К.Мусаев, А.Мирзебегов, Ф.Хидиров, Къ.Къарибов (Дербент), Гь.Гашаров. Къ.Акимов, И.Оружев, Ханбиче, А.Исмаилов, З.Къафланов, А.Къардаш, М.Салахъ, Ж.Исмаилов, П.Фатуллаева, Н.Шагьбанов, М.Шагьгьуьсейнов, Б.Меликов, Ф.Асланов, Ф.Нагьиев, А.Эсетов, З.Фейзуллаева, Б.Мегьтиева, В.Батманов, С.Сулейманов, Азиз Алем, Гь.Османов, Агъ.Исмаилов, М.Эфендиев, Э.Аквердиев, Ж.Мейланова, К.Казимов, Э.Шихрагьимов, А.Агьмедагьаев, А.Агьмедов, Г.Камилова, С.Ибрагьимов, В.Рамазанов, С.Муслимов, Б.Алибегова (Махачкъала), Гь.Уьзденов, И.Гьуьсейнов, Д.Мегьамедов, М.Эрзиханов, Саират (Каспийск), Кь.Фаталиев, И.Къазиев, Ш.Хидиров, М.Гьажиев, А.Абасова, Гь.Къазиев, М.Агъаев, А.Лазимов (ЦIийи Къуруш), С.Керимова, М.Меликмамедов, К.Аламви, Э.Гьуьлалиев, В.Севзиханов (Баку) ва хейлин масабур. Куь къелемар хци, уьмуьрдин легьзеяр бахтлу, крар къудратлу, суфраяр берекатлу хьурай...

Конкурсрин нетижаяр

Алатнавай йисара хьиз, цIини журналистрин пешекар суварин вилик чна 2015-йисуз лап хъсан ва метлеблу материалар патал тешкилай конкурсрин нетижаяр кьуна.

Ингье конкурсрин комиссияди кьабулай къарар.

1. Чи газетдин сад лагьай редактор, алим, общественный деятель Гьажибег Гьажибегован тIварунихъ галай премия (5000 манат) цIи шаир ва публицист, "Дагъустандин дишегьли" журналдин виликан редактор **Пакизат ФАТУЛЛАЕВАДИЗ** ада дуьньядин классикадай Низамидин "Искендернаме" поэма лезги чIалаз элкъуьрунин устадвиляй гун. Шаирди - таржумачиди лезги чIалан чIехи мумкинвилер, девлетлувал, къадимлувал субутнава.

2. Лезгийрин машгьур лингвист, илимрин доктор, вичин гьилелай чи халкьдив акьван надир имарат "Урус чIаланни лезги чIалан словарь" агакьарай Мегьамед Гьажиеван тIварунихъ галай премиядиз (3000 манат) вичи алатай йисуз лезги чIал хуьнин ва виликди тухунин месэлайрай марагълу хейлин материалар кхьей "Лезги газетдин" культурадин отделдин корреспондент **Ханум ШАЙДАБЕГОВА** лайихлу хьана.

3. 2015-йис чи халкьди ЧIехи Гъалибвилин 70 йисан юбилей къейд авурди я. Йисан сифтедилай и вакъиадиз талукь лап хъсан материалар кхьинин конкурс малумарнавай. Лагьана кIанда, и серенжемда гзаф мухбирри, пешекар журналистри, писателри иштиракна. Сагърай вирибур - Ватан хвейибурун ирс несилри садрани рикIелай алуд тавун патал женг чIугвазвай гьар са кас.

Кхьенвай материалрин ери ва кьадар, йисан къене чIугур зегьметар гьисаба кьуна, комиссиядин членар и премия (3000 манат) "Лезги газетдин" политикадин отделдин редактор, писатель ва публицист **Нариман ИБРАГЬИМОВАЗ** гунин къарардал атана.

4. РФ-дин Президент В.Путинан Указдалди алатай йис Литературадинди яз малумарнавай. Халкь, несилар халисан ватандашар, инсанпересар яз тербияламишунин, хайи чIал, руьгьдин культура, хъсан милли адетар хуьнин карда литературадин чIехи важиблувал гьисаба кьуналди, чи газетдини литературадинни обществодин алакъайрин, литература вилик финин рехъ ахтармишунин месэлайрай хъсан материалар кхьинин конкурс малумарнай.

Газетдиз акъатай хейлин материалриз къимет гуналди, комиссиядин членри "Лезги газетдин" литературадин отделдин редактор, шаир ва публицист **Мердали ЖАЛИЛОВА** кхьей "Жидайралди эвезай къелемар" (дяведин йисара лезги шиират), "МуьтIуьгъ тежез цIаяризни гуьллейриз..." (дяведин йисара лезги публицистика) макъалаяр премия (2000 манат) гуниз лайихлубур яз гьисабна.

5. Дагъустан Республикадин Кьили алатайди Багъманчивилин йис яз малумарнавай. "Лезги газетди" и рекьяйни вичин конкурс малумарнавай. Лап хъсан материал тирди гьисаба кьуна, "Багъманчивилин йисан" премия (2000 манат) чи активный мухбир, Мегьарамдхуьруьн райондин Муьгъверганрин юкьван школадин муаллим **Абдулашим ГЬАЖИМУРАДОВАЗ** гунин къарар кьабулна.

6. Алатай йисуз "ИкIни жеда кьван!" лишандик кваз юмординни сатирадин куьруь хъсан материалрин ва уьмуьрда гьалтзавай татугайвилер, эксиквилер дуьздал акъудзавай хъсан шикилрин конкурсни тухвана. И конкурсда гъалибчияр яз чи мухбир, сатирадинни юмордин эсерар теснифзавай **Куругли ФЕРЗАЛИЕВ** (Докъузпара райондин Къалажухрин хуьр) ва Ахцегь районда чи хсуси корреспондент Демир Шерифалиев (ада ягъай "Калукрин муьгъ" шикилдай, ("ЛГ"-дин 10-нумра) гьисабна. Идахъ галаз алакъалу яз абуруз садаз М.Гьажиеван "Урус чIаланни лезги чIалан" словарь, муькуьдаз (шикилдай) 500 манат пулдин премия гун меслятна.

Мубаракрай вирибуруз!

ЦIийи конкурсар

"Лезги газетдин" редакцияди цIинин йисузни икьван чIавалди адет хьанвай премияр - **Гь.ГЬАЖИБЕГОВАН** ва **М.ГЬАЖИЕВАН** тIварунихъ галай - гун къарардиз къачунва.

Гила комиссияди и премияр "са касдиз са сеферда яз гузвайди" гафар къуватдай вегьенва, лап хъсан кIвалахзавай, милли журналистикадик лайихлу пай кутазвай ксариз а премияр кьвед, пуд лагьай сефердани гуз жедайди гьисаба кьунва.

2016-йис чи республикада **Дагъларин йис яз малумарнава**. Им чи дагълух хуьрер, районар арадал хкун, хуьн, экономикадинни культурадин жигьетдай виликди тухун, хуьрера жегьилар кIвалахдик кутун ва икI мад маса месэлаяр гьялун паталди ийизвай кар я. Чи газетдиз и месэлаяр лап кар алай важиблубур хьуниз килигна, цIийи йис патал пуд премия (сад - 3000 манатдин, кьвед - 2000 манатдин) кьадарда аваз тайинарнава.

Конкурсда газетдал рикI алай вири ксаривай иштиракиз жеда. Анжах чаз рекье твазвай материалар машинкадай ягъай (компьютердал кIватIнавай) 4-5 чарчинбур, чпелни "конкурсдиз" гаф кхьенвайбур жен.

Идалайни гъейри, гьилевай йисузни чна лап хъсан шикилдин (кимивилер дуьздал акъудзавай) ва юмординни сатирадин "ИкIни жеда кьван!" рубрикадин материалрин конкурсар давамарзава. Мегьамед Гьажиеван словарар чахъ амач. Гъалибчийрикай гьар садаз 500 манатдин премия гун къарардиз къачунва.

Буюр, гьуьрметлубур! Иштирака и конкурсра!

И карди чи журналистика виликди тухуда, устадвал хкажуниз куьмекда...

Мад сеферда квез алукьнавай ЦIийи йис ва РФ-дин печатдин югъ мубаракрай!..

Тебрикар

РАЙОНРИН САЙТРАЙ

Гьуьрметлу печатдин къуллугъчияр, штатдик квай ва штатдик квачир журналистар!

Куь пешекарвилин суварихъ - Россиядин печатдин йикъахъ галаз алакъалу яз рикIин сидкьидай тебрикар кьабула!

И гуьзел сувари чпин яратмишунрин зегьметдалди информационный майдандин садвал хуьн таъминарзавай, ахлакьдин жигьетдай дуьзгуьн рекьер къалурзавай, общественный фикир арадал гьизвай, гьукумдин органриз аквадайвал таъсирзавай вири ксар сад ийизва. Алай аямдин дуьнья зурба информационный майдан я. Райондин телевидениди, администрациядин сайтди чун гьар юкъуз эхиримжи хабаррихъ галаз танишарзава, чаз кьиле физвай вакъиайрикай хабар гузва.

Райондин "Куьредин хабарар" газетдин коллективди вири серенжемра иштиракзава, кIелдайбур цIийивилерин патахъай виридалайни вилик хабардар ийизва. Ам и кар жанлудаказ ва мишреблудаказ ийиз алахъзава. Ада лап хъсан карханайрин тежриба пропаганда ийизва. Сулейман-Стальский райондин килигуниз лайихлу чкайрикай, адан тарихдикай, тIебиатдикай, лап чIехи дережайрив агакьнавай ватандашрикай суьгьбетзава, багъри райондин гьуьндуьрвал хкажуник еке пай кутазва.

Печатникрин жергедик "Куьредин ярар" тIвар ганвай общественный медениятдин центрадин коллективни акатзава. Адани райондин общественный уьмуьрда активдаказ иштиракзава, хайи халкьдин медениятдин ирс хуьнин ва артмишунин барадай чIехи кIвалах тухузва. За хейлин йисара печатдин рекье бегьерлудаказ гьакъисагъвилелди зегьмет чIугур ветеранрин тIварцIихъ гьуьрмет авунин ва абурун лайихлувилер гьисаба кьунин келимаяр лугьузва.

Куь къелемар мадни хци, квехъ къадирлу кIелдайбур хьурай! Куьн ва куь багърияр хушбахтлу хьурай!

Сулейман-Стальский
райондин кьил
Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВ

* * *

Гьуьрметлу информациядин ва печатдин работникар, штатдик квай, штатдик квачир журналистар! "Кьурагь район" МО-дин депутатрин Собранидин ва администрациядин кьили пешекарвилин сувар - Россиядин печатдин югъ лап рикIин сидкьидай квез тебрикзава.

Куьне кьиле тухузвай кIвалахдин нетижада чун райондин, республикадин ва уьлкведин яшайишдин, политикадин, экономикадин ва культурадин уьмуьрда кьиле физвай эхиримжи вакъиайрин патахъай хабардар я. Куьне агьалияр ватанпересвилин руьгьдаллаз тербияламишуник, ахлакьдин ивирар хуьник аквадай хьтин пай кутазва, печатдин гафуналди гражданрин ихтиярар ва азадвилер хуьзва.

Хейлин йисара Кьурагь районда кIелдайбур уьмуьрда кьиле физвай вакъиайрин патахъай хабардар авунал "ЦIийи уьмуьр" газет машгъул хьанай. Ада кIелдайбурун патай кIанивал ва гьуьрмет къазанмишнай. Уьмуьрда датIана дегишвилер кьиле физвайди я. Алай вахтунда райондин информационный асул чешме - им "Дагъдин булах" газет я. Суварин юкъуз за хейлин йисара печатдин хиле бегьерлудаказ ва гьакъисагъвилелди зегьмет чIугур ветеранриз гьуьрмет авуналди ва абурун лайихлувилер гьисаба кьуналди рикIин сидкьидай къвезвай келимаяр лугьузва. Квехъ хушбахтлу уьмуьрдин яргъал йисар хьана кIанзава заз. Райондин СМИ-рин работникрихъ яратмишунрин рекье акьалтI тийир къуватар, илгьам хьана кIанзава заз!

"Кьурагь район"
МР-дин кьил Замир АЗИЗОВ

Кьилин редактордин гаф

Сагърай вири!

Аяз Бубади мад са йис кьулухъна,
Маймун атана, цIийи йис алукьна.
Ханумди живедин нурарни чукIурна.
Елкадин суфраяр няметрив ацIурна.

Садрани зун инанмиш жедач инсан маймундикай хьанвайдахъ. Адамни Гьава халкь авур Халикь авайди я. Бязибур и кардихъни инанмишариз жезвач. ТуширтIа, алимар ара датIана дуьньядин сирерай кьил акъудиз алахъдачир. А сирерихъ лагьайтIа кьадар-гьисаб авач.

Яру Амалдар Маймундин йис алукьдалди чав са цIийи хабарни агакьна. Чан алай микроорганизм, яни бактерия, жагъанва. Вични Якутиядин муркIади кьунвай Мамонтдин дагъдай. Яш адан 3 миллион йисалайни гзаф я лугьузва. Ава кьван и дуьньяда садрани рекьин тийидай шейэрни.

Мосгосуниверситетдин геокриологиядин кафедрадин заведующий, геолого-минералогический илимрин доктор Анатолий Брушкова а бактериядин аламатар чирун патал кьиферал, тIветIерал махсус тежрибаяр тухвана, гьатта, кьиникьикайни кичIе тахьана, вичизни ада и бактериядин раб яна. Нетижа гьихьтинди жедатIа, гьелелиг садавайни лугьуз жедач. Амма Сад Аллагьди Адамазни Гьавадиз женнетда тIуьн къадагъа авур емиш и дуьньяда дадмишунивай абурун невеярни яргъа жезвач.

Дуьньядин сирерай кьил акъудун патал тежрибаяр тухвай алимар тир А.Богдановаз, М.Склодовская-Кюридиз вахтсуз агъа дуьнья кьисмет хьана. Амма И.Мечников, Б.Маршалл хьтин алимри Нобелан премияр къазанмишна.

Инсан маймундикай хьайиди гьикI тестикьариз жеда кьван, инсан хьиз рахадай, инсандин къаш-къамат авай са маймунни гьелелиг дуьньяда пайда тахьанвайла? Эхь, йисар къвез акъатзава. Цин ЧIулав Гъуьлягъдинди хьайи 2013-йис БалкIандин 2014-йиса эвезна. ЧIулав Гъуьлягъ, гьикьван лагьайтIани, рикIиз савух, къайи затI я. Ада агъуламишун мумкин тирдини чи рикIерай садрани акъатдач. ЯтIани а йис Россиядин Федерация, Дагъустан патал писди хьаначир. Хъсан дегишвилер, цIийивилер, шадвилер гзаф хьанай. БалкIандин 2014-йис чна мадни хъсанди хьуник еке умудар кутунай. Чи рикIел ам уьлкведин сенгерар мягькемарай, Крым Россиядин Федерациядик экечI хъувур, Олимпиадада чи спортсменри зурба гьалибвилер къазанмишай, чи республика вилик тухунин жигьетдай хейлин агалкьунар къазанмишай йис яз аламукьна. Шазан ЦIегьрен йисуз чна Ватандин ЧIехи дяведа ЧIехи Гъалибвилин 70 йисан, Дербент шегьердин 2000 йисан юбилеяр къейдна. Ам вири уьлкведа Литературадинди, чи республикада Багьманчивилиндини хьана.

Гьелбетда, чаз гьар са йис жезмай кьван бегьерлуди, берекатлуди, дуьньяда ислягьвили агъавалдайди хьана кIанзава. Гьайиф хьи, эхиримжи йисар, вучиз ятIани, чун патал са акьван хъсанбур, бегьерлубур, берекатлубур жезвач. 2013-йисуз Россиядин Федерацияда гьар са касдин кьилиз юкьван гьисабдалди 14 агъзурни 500 доллардин къимет авай продукция (ВВП) гьасилнай. 2014-йисуз адан кьадар 12 агъзурни 900 доллардал кьван, 2015-йисузни 8 агъзурни 400 доллардал кьван агъуз аватна. Йисалай-суз ихьтин усал нетижаяр 1995 ва 1996-йисарилай инихъ садрани мад хьайиди тушир.

Яру Амалдар Маймундин йисуз, къейдзава пешекарри, уьлкведа гьар са касдин кьилиз анжах 7 агъзурни 400 - 8 агъзур доллардин къимет авай продукция гьасилун мумкин я. Агьалийрин гьакъикъи доходар анжах са алатай йисуз саки 11 процентдин агъуз аватайдини фикирда кьуртIа, халкьдин гележег мукьвал вахтара са акьван рагъ алайди тахьун мумкин тирди аннамишун четин жедач.

Амма уьмуьр давам жезва. ЦIийи йисни важиблу вакъиайрив ацIанва. Госдумадиз депутатар хкядай сечкияр кьиле фида. Президентди цIинин йис Кинодинди яз малумарнава. Дагъустанда ам Дагъларидини яз къейдда. Чи республикадин зегьметчийри ЦIегьрен йисуз са акьван усал агалкьунар къазанмишнач. Россиядин Федерациядин субъектрин арада ада лапагрин кьадардал ва майваяр гьасилунал гьалтайла 1-чка, ципицIар гьасилунай 2-чка, ири карч алай гьайванрин кьадардал гьалтайла - 3-чка, емишар гьасилунай - 5-чка кьуна. 97 миллиард манатдин къимет авай хуьруьн майишатдин продукцияни гьасилна.

Инал заз чна шаз Дербент шегьердин 2000 йисан юбилей къейд авурди ва ам 2018-йисалди давамарни хъийидайди рикIел хкиз кIанзава. Гьа са вахтунда, шаз хьиз, цIини чак жегьил несилдиз милли чIалар чирунин жигьетдай арадал къвезвай гьалари къалабулух кутазва. "Лезги газетни" уьлкведа четин гьалар арадал атун себеб яз цIи чна 24-дан чкадал 16 чин аваз акъудзава. Нумраярни мумкин я, 52-дан чкадал, 47 хьун.

Аваррин республиканский "Гьакъикъат" газетдиз арадал атанвай четинвилер себеб яз районрин газетрикай вичин вкладышар ийиз кIанзава. Ида чаз гележегда районра милли чIаларал газетар акъудзавай редакцияр амукь тавун мумкин тирдакай хабар гузва. Аквазвайвал, республиканский милли газетар мажбур жезва районрин администрацийрихъ галаз гаф-чIал жагъурна, анра дидед чIаларал акъудзавай газетрин редакцияр агализ туниз ва абур патал чара ийизвай такьатрихъ чпин вкладышар акъудуналди, са жуьре кьил хуьниз. Ида чи халкьарин чIалар, литературяяр, культура, искусство, адетар хуьниз гьихьтин еке зиян гудатIа аннамишзавач. АннамишзаватIани, маса чара амукьзавач.

Дагъустанда "Россиядин Почтадилай" гъейри районрив пресса ахгакьарзавай маса кархана авач. Адани чи хейлин хуьрера почтарин отделенияр, менфятлу туширвиляй, агал хъувунва. Газетар, журналар вахт-вахтунда ахгакьар тийизвайвиляй, агьалиярни абур кхьинивай яваш-явашдиз къерех жезва.

Зи вилик "Лезги газетдин" 2013-йисан 1-нумра ква. Адан тираж 10401 экземпляр тир. 2014-йисан 1-нумрадин тираж 9622 экземплярдал кьван агъуз аватна. 2015-йисузни чи газетдин 1-нумрадин тираж 8171 экземпляр хьана. Анжах са цIи, яни Яру Амалдар Маймундин йисан 1-нумрадин тираж шазандалай са тIимил артух хьанва. Идан себебни, за аннамишзавайвал, лезги халкьди вичин дидед чIалал акъудзавай республикадин газет хуьнихъ ялвар авун хьана. Чна алатай йисузни 37-нумрадилай 52-нумрадалди "Лезги газет" 16 чин аваз акъуднатIани, почтадин отделенияр авачир хуьрера ам кхьинин жигьетдай хейлин четинвилер арадал атанатIани, бязибурув шаз вахтвахтунда газет ахгакьарначтIани, лезгийри "Лезги газет" кхьена. Сагърай вири!

Дагъустандин Автономный Советрин Социалистический Республика (ДАССР) тешкилай йикъалай инихъ 95 йис тамам хьун сувар хьиз къейд авунин гьакъиндай

Дагъустан Республикадин Кьилин Указ

2016-йисуз Дагъустандин Автономный Советрин Социалистический Республика (ДАССР) тешкилайдалай инихъ 95 йис тамам жезвайвилихъ галаз алакъалу яз за **къарар акъудзава:**

1. Дагъустан Республикадин Гьукуматди таъминарин:

Дагъустандин Автономный Советрин Социалистический Республика (ДАССР) тешкилай йикъалай инихъ 95 йис тамам хьун сувар хьиз къейд авуниз гьазурвал акун ва ам кьиле тухун;

массовый информациядин такьатра Дагъустандин Автономный Советрин Социалистический Республика (ДАССР) тешкилай йикъалай инихъ 95 йис тамам хьуниз талукьарнавай материалар гун.

2. Меслят къалурин:

илимдин организацийриз ва высший образованидин организацийриз Дагъустандин Автономный Советрин Социалистический Республика (ДАССР) тешкилай йикъалай инихъ 95 йис тамам хьуниз талукьарнавай конференцияр (элкъвей столар) кьиле тухун;

Дагъустан Республикадин муниципальный районрин ва шегьеррин округрин чкадин самоуправленидин органриз, организацийриз ва общественный тешкилатриз - Дагъустандин Автономный Советрин Социалистический Республика (ДАССР) тешкилай йикъалай инихъ 95 йис тамам хьун сувар хьиз къейд авуниз талукьарнавай серенжемар кьиле тухун таъминарун.

3. И Указ вичел къул чIугур йикъалай къуватда гьатзава.

Дагъустан Республикадин Кьил **Р.АБДУЛАТИПОВ**

Махачкъала шегьер, 2015-йисан 31-декабрь, №355

Юбилейдиз гьазур жезва

Композитор **Мурад КАЖЛАЕВАН** юбилейдиз талукь яз Дагъустанда са жерге серенжемар кьиле тухуда. РД-дин культурадин министерстводин пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, и мярекатар "Мурад Мегьамедович Кажлаев дидедиз хьайидалай инихъ 85 йис тамам хьун сувар хьиз къейд авунин гьакъиндай" РД-дин Кьил Рамазан Абдулатипован Указдин бинедаллаз кьиле тухузвайди я. И серенжемар композитордин яратмишунрин кIвалахдин 65 йис тамам хьунихъ галазни алакъалу ийизва.

15-январдиз Урусрин театрда композитордин юбилейдиз талукьарнавай шадвилин вечер кьиле фида, 2016-йисуз Мурад Кажлаеван музыкальный эсерриз талукь фестиваль ва чпе и композитордин музыка ишлемишнавай художественный фильмайрин фестиваль кьиле фида. Идалай гъейри, министерстводиз М.Кажлаеван яратмишуниз талукь яз республикадин музыкадин рекьяй чирвилер гудай идарайра ва искусствойрин школайра тематический конкурсар ва вечерар тешкилдай фикирни ава.

Композитордин уьмуьрдиз ва яратмишуниз талукьарнавай, чеб телекомпанийрин фондарай къачунвай фильмаярни къалурда. Дагъустандиз лагьайтIа, Азербайжандин "Гая" вокальный квартет ва Дондал алай Ростовдай джаздин музыка тамамардай устадар концертар гваз къведа.

Къанун-къайда - гузчивилик

1 ◂

Республикадин прокуратуради обществодин вири хилера закон виридалайни вине кьунин принцип тестикьарунихъ элкъуьрнавай серенжемар галай-галайвал кьиле тухузва.

Прокурорди малумарайвал, кьабулай тешкиллувилинни практикадин серенжемрин нетижада прокурорвилин гуьзчивилик кутунин менфятлувал гьакъикъатда кIвалахдин вири терефра хкаж хьанва: 2015-йисуз гуьзчивилик кутунин кIвалах кьиле тухудай чIавуз дуьздал акъудай законар чIурунин дуьшуьшрин кьадар артух хьана, идахъ галаз сад хьиз гайи протестрин суддиз ракъурай арзайрин, гайи представленийрин кьадарни гзаф хьана. Абуруз килигунин нетижайрал асаслу яз тахсирлу ксар низамдин барадай жавабдарвилиз чIугуна.

Рамазан Шагьнавазова мадни къейд авурвал, къанун-къайда хуьдай маса органрихъ, государстводин властдин ва чкадин самоуправленидин органрихъ галаз саналди кьиле тухвай гьерекатрин нетижада республикадин территорияда амазмай бандитрин тешкилатриз акси женгина хъсан нетижаяр къазанмишиз алакьна; тешкиллу тахсиркарвилин тешкилатрин башчияр ва иштиракчияр хатасуз авуна. Терроризмдизни экстремизмдиз аксивал авунин кIвалах тешкилунин жуьреяр ва къайдаяр саналди тир чалишмишвилералди дегишариз алакьна. Нетижада эхиримжи кьве йисуз республикада террориствилин гьерекатриз рехъ ганач, агъур са жерге тахсиркарвилерин вилик пад кьуна. КIвалахдин маса хилерайни, гьа гьисабдай экономикадиз талукь хиле, тахсиркарвилер авур ксар дуьздал акъудунин барадай хъсан нетижаяр къазанмишиз хьана.

Республикадин прокурорди лагьайвал, санлай къачурла хейлин крар авунватIани, гьеле гьялиз тахьанвай месэлаяр фикирда кьуналди, гъиле авай йисуз прокуратурадин органри экстремизмдизни терроризмдиз, коорупциядиз ва тешкиллу тахсиркарвилериз аксивал авунин кIвалах давамарун герек я.

Вичин рахунрин эхирдай Р.Шагьнавазова гьакъисагъвилелди кIвалахунай прокуратурадин вири къуллугъчийриз сагърай лагьана ва абуруз пешекарвилин сувар мубаракна.

Шадвилин заседанидал рахай РД-дин Халкьдин Собранидин Председателдин заместитель Сейфулагь Исакьова вири депутатрин тIварунихъай тебрикдин келимаяр агакьарна, республикадин къенепатан крарин министр Абдурашид Мегьамедова прокуратурадин работникри пешекарвал хкажунин барадай тухузвай кIвалах къейдна, заседанидал ФСИН-дин Дагъустанда авай управленидин руководитель Муслим Даххаева, прокуратурадин работникрин ветеранрин Советдин председатель Осман Омаровани тебрикдин келимаяр лагьана.

Ахпа прокуратурадин иллаки тафаватлу хьайи работникрив государстводин ва ведомстводин наградаяр вахкана.

Зурба вакъиайрин йис

Нариман ИБРАГЬИМОВ, политикадин отделдин редактор

УЬЛКВЕДИН миллионралди инсанри ЦIийи йис, адет тирвал, курантрин акьрабрин сесерик, суваррин гьалара, шад гьарайэвер галаз къаршиламишнатIани, Яру Амалдар Маймундин йисаз инанмишвилелди, еке умудар кваз камар къачуна лугьуз жедач. Вучиз лагьайтIа, давам жезвай экономикадин кризис себеб яз гзаф кьадар агьалийривай чпин мурадар, планар уьмуьрдиз куьчуьрмишиз хьанач. Гьалар хъсан жедайдини гьам уьлкведа ва гьам дуьньяда кьиле физвай, арадал къвезвай вакъиайри тестикьарзавач. Абур, дугъриданни, рикIерик къалабулух кутадайбур я. Гьавиляй инсанар гзаф кьадар суалриз жавабар жагъин тийиз ава. Яраб и жигьетдай политикри, экономистри, аяндарри, экстрасенсри гьикI фикирзаватIа? Абуруз 2016-йис гьикI аквазватIа?

Лугьун лазим я хьи, 2015-йисан гьакъиндай аяндарри гайи бязи баянар бушбур хьанатIани, хейлин крар дуьм-дуьз кьилиз акъатна. Абурукай чна "Лезги газетдин" 1-2-нумрайра кхьинни авунай. Тамаш, кIела ва гекъига: "2015-йисуз чи уьлкведи цIийи кьилелай магьсулдарвал вилик тухуниз артух фикир гуда. Чи лежберри, фялейри къецепатан шейэриз, продуктриз "ваъ" лугьуда. Россияди вич недай-хъвадай шейэралди таъминарда. Медицинада къазанмишай агалкьунар себеб яз инсанрин сагъламвал хкаж жеда, агьалияр яшамиш хьунин юкьван дережадин вахт артух жеда". "Гьукуматдин къурулушар США-дихъ ва РагъакIидай патан Европадин уьлквейрихъ галаз алакъа хуьзвай "вад лагьай колоннадин" дестейрикай, организацийрикай азад авунин гьерекатдив эгечIда. Имни чи уьлкведа идара авунин цIийи ва кьетIен къайда - Россиядин милли къайда кардик кутунихъ галаз алакъалу жеда". "Россияди гзаф уьклвейрихъ галаз дуствилин, амадагвилин алакъаяр мягькемарда. Иллаки Китайдихь галаз". "Мукьвал вахтара США-дин гъиляй дуьньядиз регьбервал гузвай кьенерар акъатда. Анаг кьуд патахъай къвезвай мигрантрив ацIуда". "Иракда дяве давам жеда ва ам граждан дяведиз элкъведа"...

Ингье йисан сифте кьиляй жеда лагьай крар чаз вилералди акуна. РагъакIидай патан уьлквейри ва США-ди Россиядиз санкцияр малумарна ва чун жуван продукция гзаф акъудуниз мажбур хьана. Иракда, Сирияда гилани дяве давам жезва. США-дин къудратлувални усал жезва. Европани, США-ни мигрантрин гъиляй ажуз хьанва...

МАЙМУНДИН йис Россиядин ва дуьньядин халкьар патал гьихьтинди жедатIа?

Къадим девиррин ва алай аямдин аяндарри лугьузвайвал, Яру Амалдар Маймундин йис, ислягьвилел, секинвилел, агьваллувилел, шадвилерал гьалтайла, 2015-йисалай хъсанди жедач. Мусибатдин дуьшуьшар, вакъиаяр, бедбахтвилер арадал къведа. Евразияда кар алай чка кьун патал США-дин, Англиядин, Россиядин ва чIехи маса уьлквейрин арада бягьсер кьиле фида. Гьа гьисабдай яз Россиядин, Украинадин ва Юкьван Азиядин тIебиатдин ресурсрин иесивал авун патални женгер давам жеда. Украинада государство са шумуд терефдиз пай жедай гьаларни акьалтIдач. Кьиблепатан Кавказдани (азербайжанвийрин ва эрменийрин арада) къизгъин гьалар арадал къведа.

ГОСУДАРСТВОЯР вилик финиз, халкьарин яшайиш хъсан хьуниз энергоресурсрин къиметри гагь са, гагь маса патахъ ян гуни кьецI гуда. Европади Россиядиз акси яз санкцияр яргъал вегьини РагъакIидай патан экономикада кризисдин гьалар тада, миграциядиз аксибур, евроскептикар артухарда. ЕС-дин дибар зурзада, адаз США-дин ва Англиядин патай авай гужунин таъсир артух жеда, Европадин общество пайгардикай хкатдай маса крарни кьиле фида.

Политикри, аяндарри "дуьньядин далдайрик квай къуватрални" (мировая закулиса) фикир желбнава. Абуру чпиз муьтIуьгъ тежезвай, чпин кIиринай тефизвай государствойрин регьберрин вилик пад кьун патал анра къайдасуз гьалар, алаш-булаш твадай сиясат тухун давамарда. Бинеда информациядин фактор авай гибридный дявеяр гегьенш жеда.

Разивалдай кар ам я хьи, алемда кьиле физвай ва арадал гъизвай вакъиайрин, крарин бинеда вуч аватIа, гьадан гъавурда акьазвай инсанрин кьадар артух жеда. 2016-йисуз ва адалай гуьгъуьнизни дуьньяда арадал къведай зурба дегишвилериз абуру дуьзгуьн патахъай къимет гуда. Амма "дуьньядин далдайрик квай къуватри" инсанрин, мисал яз мусурманрин, украинвийрин, урусрин либералрин, дуьньяда ислягьвал, секинвал хуьнин, сад хьтин ихтиярар, азадвал, аслу туширвал таъминарунин гьахълу истемишунар чпиз хийир хкатдай уламра тваз чалишмишвалда. Абуру, яни дуьньядин чIуру, пис къуватри, виш йисаралди дуьньядин майданда руьгьсузвал, ахлакьсузвал, марифатсузвал тваз чалишмишвална, гьа идалди миллионралди инсанрин гележег барбатIна, абур чпиз муьтIуьгъарна, чка-чкада дявейрик цIай кутуна, чпиз хуш авачир пачагьар гужуналди, чкадин бандитрин, террористрин тешкилатрин куьмекдалди чукурна, рекьиз туна. Дуьньядин халкьар накьанбур яз амач. Абур гзаф месэлайрин гъавурда гьатнава ва "хъипи", "къацу", "жегьре" инкъилабар тешкилзавайбурун жергейра гьатзавач.

2016-йис Россия патал гьихьтинди жеда?

АЯНДАРРИ, политикри Россиядин гьакъиндай разивалдай, хушбахтлу келимаяр лугьузватIани, Маймундин йисуз ам цIийи имтигьанрани гьатда. Сечкийрилай вилик жедай таблигъатдин, СМИ-рин гьарай-эвер, ванер-сесер, агьалийрин доходрин кьадарар тIимил хьун, бейкарвили мадни кьил хкажун, налогрин ва маса къуллугърин къиметар хкаж хьун, тахсиркарвал артух хьун, бизнесдиз ва производство вилик тухуниз либералри кьецI гун, коррупциядин ва чиновникрин кьадар авачир хьтин тахсиркарвилер уьлкведин гьар са агьалидик хкIада.

РОССИЯ зайифариз кIанзавай, адан регьбер Владимир Путинан гъиляй гьукум акъудиз кIанзавай къуватри чпин гьерекатриз мадни рум гудалда. Исятда Путин Россиядин Федерациядин пайгар ва кьетIивилелди вилик ди фидай гьаларин замин ва ярж я. Гьавиляй чи уьлкведа гьалар къайдадикай хкудун патал акси къуватар "вад лагьай колоннадин" мумкинвилерикай менфят къачуз алахъда. Халкьарин, динрин арада къизгъин гьалар тваз чалишмишвалда. Москвадинни Анкарадин арада хьанвай чуьруькдикайни менфят хкудда.

РФ-дин Государствадин Думадиз депутатар хкягъуниз талукь сечкиярни кьетIен имтигьандиз элкъведа. Жуьреба-жуьре партийри, иллаки оппозицияда авайбуру, гьукумдиз акси гьерекатриз, таблигъатриз рехъ гуда. Уьлкведиз, халкьдиз зиян хкатзавай ихьтин вири жуьредин гьерекатриз РФ-дин Президентди фикир гуда ва Крымдиз, Сириядиз талукь яз авур хьтин ва садани гуьзлемиш тавур хьтин серенжемарни кьабулун мумкин я. Лугьузвайвал, Госдумадин сечкийрикай багьна кьуна, Путина къецепатай таъсирзавай сиясатдин терефдарар тир либералрин дестени гьукумдин къурулушривай къакъуддай гьерекатни ийида.

КРЫМДИХЪ, Донбассдихъ, Сириядихъ ва маса вакъиайрихъ галаз алакъалу крари Россиядин обществодин ватанпересвилин, милли ерийрал чан хканва. Халкь вичин башчидин, государствадин ва политический регьбердин къвалав сад хьанва ва чи халкьдихъ государствадинни общественный уьмуьр цIийикIа туькIуьр хъийидай, либералрин ва маса чIуру крарикай азад жедай, уьлкве, гьакъикъатдани, кIвачел ахкьалдардай алакьунар ава.

Ина-ана дявеяр физвай, жуьреба-жуьре хаталувилер, зурба вакъиаяр арадал къвезвай девирдани Россияди вич кIвадар, усал тийидайдахъ, вири имтигьанрай, четинвилерай лайихлувиледи экъечIдайдахъ, ада вичин милли итижар гьина хьайитIани хуьдайдахъ, уьлкведин хатасузвал ва къудратлувал мягькемардайдахъ, аслу туширвал ва территориядин тамамвал хуьдайдахъ саки вири аяндарар, политикар, экстрасенсар инанмиш я.

Идан гьакъиндай Вангадин аяндар келимайри тестикьарзава. Вангадин тестикьарунралди, "Россия гзаф кIевера гьатда, амма ада вири къуватралди вилик ди еримишда. И алахъунар бадгьавая фидач, уьлкве вири жуьредин татугай крарикай, бедбахтвилерикай къутармиш жеда. Экономика вилик фида, цIийи карханаяр арадал къведа, агьалийрин гьал-агьвални хъсанвилихъ элкъведа. Гьа са вахтунда нукьсанар, явавилер, къенепатан хаинар артух жеда".

Санлай къачурла, Яру Амалдар Маймундин йис писди жезвач. Гьар са касди вичин уьмуьр, яшайиш авайдалай хъсанди хьун патал хсуси алахъунарни авуна кIанда.

Зегьметдин лайихлувилерай

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Адет тирвал, алатай йисан эхирдай Дагъустан Республикадин Кьили кIвалахда къазанмишай агалкьунар, гзаф йисара чIугур гьакъисагъ зегьмет къейд авуналди республикадин жуьреба-жуьре хилера республика патал крар бажармишзавай са десте пешекаррив Дагъустан Республикадин наградаяр вахкана. Абурун арада РД-дин Хатасузвилин Советдин Секретардин заместитель, къад йисалай виниз Кьурагь райондин администрациядин регьбервал гудай къуллугърал хьайи **ГЬАМИДОВ Сефербег Гьамидовични** авай. Адав шад гьалара Дагъустан Республикадин Гьуьрметдин грамота вахкана.

Кьурагь райондин гьар са хуьруьн жемятдиз, кьилди-кьилди инсанризни Сефербег Гьамидович хъсандиз чида. ГьикI лагьайтIа, райондин администрациядин кьил тир вахтунда ам мукьвал-мукьвал хуьреризмугьман жедай, жемятрин хийиршийирда иштиракдай, кабинетдиз вичин патав къвезвай гьар сад хушвилелди кьабулдай, дерди туькIуьриз, месэла гьялиз куьмекдай. Гьа са вахтунда райондин ва гьар са хуьруьн экономика, яшайиш, культура ва маса хилер вилик тухун патал алахъдай, пешекаррихъ, хуьрерин муниципалитетрихъ галаз бегьерлу нетижаяр арадал гъидай кIвалах тешкилдай.

Райондин экономикадин кар алай хел, дестек хуьруьн майишат я. Ам вилик тухуниз, хуьруьн майишатдин продукция гьасилзавайбуруз, битмишарзавайбуруз кIвалахдин къулай шартIар тешкилунин, авай мумкинвилерикай менфят къачудай сергьятар гегьеншарунин, гьукуматдин патай чара ийизвай субсидияр, кредитар къачудай мумкинвал яратмишунин месэлайриз датIана фикир гана. Эхиримжи вад йисуз, меркездиз къуллугъдал хкведалди, Сефербег Гьамидова "Кьурагь район" МО-дин кьил Замир Азизовахъ галаз гъил-гъиле вугана зегьмет чIугуна ва республикадин гьукуматди къимет гудай агалкьунарни къазанмишна.

Районда хуьруьн майишатдин суьрсет 4320 хсуси куьмекчи майишатди, лежбервилинни фермервилин 38 майишатди, 15 СПК-ди ва 3 СПОК-ди арадал гъизва. И майишатрихъ ва карханайрихъ 72780 лапаг, 18900 къарамал, 31400 кIвалин къушар ва гьакI багълар, салар, куьнуьярни ава. Агьалийрин хсуси майишатра хуьзвай мал-къарадин, лапагрин кьадарди кьудкъад процент тешкилзава. Малдаррин, хипехъанрин ихтиярда гектарралди чилер, чIурар, яйлахар тунва ва ксари мишекъат шартIаризни килиг тавуна зегьмет чIугвазва.

Райондихъ хуьруьн майишат мадни вилик тухудай хъсан мумкинвилер ава, гьикI хьи, дуьзендани райондин хуьрер ава эхир. Анра, алай аямдин технологияр ишлемишна, ципицIлухар, багълар, салар кардик кутазва, абурун майданар гегьеншарзава. ЯкIун малдарвал, набататчивал, майвачивал вилик тухунин мураддалди районди республикадин хуьруьн майишатдин министерствадихъ, Дагъустандин хуьруьн майишатдин рекьяй илимдин ахтармишунардай институтдихъ галаз герек икьрарар кутIуннава, саналди кIвалахзава. Гьа са вахтунда республикадин маса министерствойрихъ, ведомствойрихъ галазни амадагвилин алакъаяр тайинарнава. Ихьтин серенжемри вилиз аквадай хьтин нетижаярни гузва.

ИкI, райондин зегьметчийри эхиримжи йисара юкьван гьисабдалди 6000 тонн кьван майваяр, 4500 тонн картофар, 1500 тонн емишар ва гьакI ципицIар, техил гьасилзава.

Райондин руководстводи агьалийрин яшайиш хъсанарунин, хуьрер аваданламишунин, герек къулайвилер тешкилунин месэлаярни рикIелай алудзавач. Дагъустан Республикадин Халкьдин Собранидин депутат Сейфулагь Исакьован, Замир Азизован ва Сефербег Гьамидован алахъунар себеб яз Кьурагьиз кьван газдин линия тухвана, куьтягьна. Исятда райондин дуьзенда авай хуьрерин ва дагълух КьепIиррин, КIирийрин, КIутIларин, Штулрин, Кьурагьрин агьалийри газдикай менфят къачузва. ЦIи Кьурагьиз кьван рекьени асфальт туна, акьалтIарда.

2012-йисуз ва 2014-йисара районди экономикадин ва яшайишдин жигьетдай вилик финин карда республикадин дагълух районрин арада 3-чкаяр кьуна. И вири агалкьунрик Гьамидов Сефербеган зегьметдин пайни ква. Гьавиляй РД-дин Кьили адан лайихлувилериз кутугай къиметни гана. Мубаракрай ва алай вахтунда кIвалахзавай жавабдарлу идарадани вичихъ хъсан агалкьунар хьурай.

“Къизил-Дере” фикирдай акъудун фад тушни?

Абдул ОМАРИЕВ, геолог

Дагъустанда цурун мад са мяден жагъурунин барадай республикадин, гьакIни уьлкведин руководстводи вилик эцигай везифа кьилиз акъудун патал чна, жегьил геологри, алатай асирдин 80-йисарин эхирра хейлин крар авурди я.

ЧНА Рутул, Тлярата, Ах-цегь районра кIвалахар кьиле тухвана. Авай делил ралди, гьа и районар нафтIадинни полиметалрин мяденрин жигьетдай еке гележег авайбур я. И месэла гьялун вучиз акьалтIай важиблуди яз гьисабзавай лагьайтIа, а чIавуз территориально-производственный комплексар (ТПК) тешкилунин доктрина кардик квайди тир. Адал асаслу яз, регионда гьа са жуьредин кьве ва адалай гзаф мяденар аваз хьун чарасуз шартI яз гьисабзавай. Мяденрин промышленностдин ТПК-ар тешкилунихъ галаз чи дагълух уьлкве вилик тухунин асул мумкинвилер алакъалу ийизвай.

1983-йисуз “Къизил-Дере” мяденда геолого-разведкадин кIвалахар акьалтIарна. Абурун нетижайрал асаслу яз, мяденда цурун запасар 1,2 миллион тонндив, цинкдин запасар лагьайтIа, 130 агъзур тонндив агакьзавай. Идалай гьейри, а мядендай хейлин кьадарра къизил, индий, кадмий, германий, висмут, теллур хкуддай мумкинвилерни аваз гьисабзавай. Вичин дережадал гьалтайла, и мяден Европадин регионда виридалайни чIехиди яз хьана, алай вахтундани гьахьтинди яз амукьзава. А вахтара и кардал дамахзавайди тир, гьикI лагьайтIа а мяден ишлемишуник кутуни чаз виридаз гьихьтин мумкинвилер ачухзаватIа, гьа кардин гъавурда гьатзавай.

Гьа регионда ТПК тешкилун патал чарасуз герек тир маса объектдиз талукь яз геологиядин жигьетдай ахтармишунар лап активдаказ кьиле тухузвай. Нетижада, 1989-йисуз чна Тлярата районда, Журмут вацIун вини кьилера, тайин тир агалкьунар къазанмишна. “Водораздельный” тIвар ганвай участокда чаз руда авайди малум хьана. Чахъ чIехи объект ачухуник умудар кутадай вири бинеяр авай. Амма чи бахтуни гьанач - вахт бес хьанач. СССР амукьнач, адак квазхьайи республикайри чпин аслу туширвал малумарна, геологарни гьарма сад санихъ акъатна, урус чIалал рахазвай хейлин пешекарар, гьиле аваз хьайи вири кIвалахар туна, масанриз хъфидай кьван чкадал атана.

Къад йисалай гзаф вахтунда геологиядин къуллугъдик тешкиллувилинни къурулушдин ва экономикадин жигьетдай дегишвилер кутунин барадай кьабулай серенжемри (реформаяр лугьудайбур) чпин чIуру нетижадални гьана - чилин дерин къатар геологиядин жигьетдай ахтармишунин, минералринни хаммалдин база (МСБ) вилик тухунин барадай тартибдик квазхьайи тухузвай кIвалахар гьакъикъатда тамамвилелди акъваз хьана.

Идан нетижа яз кадрийриз талукь месэлани лап хцидаказ вилик акъвазна. Геологиядиз талукь хиле амукьайди анжах пенсиядин яшдиз акъатнавай тежрибалу са тIимил пешекарар я. И хилез пулдин такьатар лап тIимил кьадарра ахъайиз хьана, и кар себеб яз чеб ишлемишун патал жегьил пешекаррин чирвилерикай менфят къачудай объектар гьакъикъатда амукьнач. Гьа са вахтунда, куьгьне формациядин машгьур пешекаррин - геологрин фикирдалди чи республика, минералринни хаммалдин базадал гьалтайла, Кефер-патан Кавказда гзаф терефринди ва виридалайни гегьенш мумкинвилер авайди я.

Рангунин металлрин (цур, кьуркьушум, цинк) МСБ-яр вилик тухунин ва кардик кутунин кIвалахрин виридалайни еке гележег авай хел михьиз рикIелай ракъурна. Са шумуд йисан идалай вилик “Урусатдин цурун компаниядиз” (РМК) Европада лап чIехиди тир цурун “Къизил-Дере” мяден ишлемишуник кутунин барадай лицензия ганай. Ида Тлярата, Рутул ва дагълух маса районрани рангунин металлар квай мяденар жагъурунин барадай геолого-разведкадин кIвалахар гегьеншаруниз рехъ ачухун лазим яз гьисабзавайди тир.

Геологри сифте нубатда Тлярата райондик еке умудар кутазвай, ина гьакъикъи, чIехи нетижа къазанмишдалди са тIимил кIвалахар вилик кумаз, алатай асирдин 90-йисара, геологиядин жигьетдай ахтармишунин кIвалахар акъвазарнай. Имни, гьелбетда, гьайиф къведай кар я. Мяден ишлемишуник кутунин барадай государстводи куьмек гуниз талукь программа инфраструктурадиз талукь хиле кьилиз акъуднач. Лицензия къуватда жезвай вахтар алатна, гьавиляй “Урусатдин цурун мядендивай” а лицензия вахчуна.

Мяден ишлемишуник кутуни экологиядин жигьетдай са шакни алачиз лап агъур нетижаяр арадал гьида лугьуз, Интернетда къарагъарай гьарай-вургьайдини вичин кар акуна. Гьелбетда, тIебиат хуьн майишатдин гьар гьихьтин хьайитIани кIвалахдин лап важиблу тереф я. Амма дискуссия къарагъарайбуру (чпи-чеб экспертар яз малумарай ксари) гьизвай делилар гьакIан футфачивилинбур, къалпламишнавайбур, гьакъикъат вилив хуьн тийизвайбур, агьалийрик кичI кутунихъ элкъуьрнавайбур я.

“Къизил-Дере” мяден ачухайбурукай сад гьам чи республикадин, гьамни вири регионди чилин дерин къатар ахтармишуниз вичин уьмуьр бахш авур кас, чи ватанэгьли, РФ-дин лайихлу геолог М.Къурбанов я. Вичин рекьяй гьуьндуьр дережадин пешекар яз гьисабзавай ада тестикьарзавайвал, дагълух Дагъустан - им Россиядин кьиблепата мяденрин чIехи производство тешкилунин барадай виридалайни еке мумкинвилер авай регион я.

Дагълух Дагъустандин тIебиатдин ресурсрин гьисабар кьунал бинелу веревирдери ва дагълух чкаяр кIевелай вилик тухунин барадай дуьньяда кIватIнавай тежрибади шагьидвалзавайвал, минералринни хаммалдин база ишлемишуник кутун дагълух чкаяр майишатдин жигьетдай ишлемишунин виридалайни чIехи жуьре, хейлин дуьшуьшра лагьайтIа, авай са жуьре я. Ида дагълух чкайра яшамиш жезвай халкьарин культурадин адетар, милли кьетIенвилер ва чIалар хуьдай мумкинвилерни гузва. ГьакI хьайила, дагълух Дагъустандин минералрин хаммалдин база кардик кутуниз талукь яз “Экспертри-экологри” къарагъарнавай гьарай-вургьай эхиримжи гьисабда а чкайра яшамиш жезвай халкьариз, республикадин экономикадиз акси къвезвайди я.

Виликрай, СССР-дин девирда, территориально-промышленный комплексрикай (ТПК) рахазвайтIа, къе месэла “мяденрин кластер” лугьудай келима ишлемишуналди раиж авун ягъалмишвал яз жедач. А кластер “Къизил-Дере” мяден ишлемишунал, гуьгъуьнлай кластер арадал гъунин кIвалахдик республикадин маса мяденарни кутунал, руда девлетлу ийидай производствояр, мяденрихъ галаз алакъалу хилен продукция мадни хъсандиз гьялдай карханаяр тешкилунал бинеламишиз жеда. И кар патал республикада мяденрихъ галаз алакъалу геология арадал хкун чарасуз я.

Чилин дерин къатар геологиядин жигьетдай ахтармишунин ва ишлемишунин барадай гьакъикъатда арадал атанвай гьалари энгелиз тежер серенжемар ва талукь тир къарарар кьабулун истемишзава. Месэла и саягъда акъвазнава: къе и кIвалах гъиле кьун тавуртIа, ахпа геж жеда. Республикада неинки геолого-разведкадин кIвалахар тухуз алакьдай, гьакIни и барадай вилик акъвазнавай везифаяр тайиндаказ вилик эцигиз, гележег акваз алакьдай ксар амукь тавун мумкин я. Чилин дерин къатари гузвай мумкинвилерикай республикадин экономикада менфят къачун, лап хъсан дуьшуьшда, цIуд йисарин яргъал аватда.

Гьелелиг чаз аквазвай шикил рикI дарихардайди я: “Урусатдин цурун компания” хьтин чIехи инвестор, басрух гана, республикадин сергьятрай анихъ акъуднава.

Эгер чаз мяденрихъ галаз алакъалу кластер герек ятIа, и кардал машгьул хьун патал М.Къурбанован дережадин пешекарриз ва ада вичин къвалариз кIватIдай ксариз теклифун, абурун виликни са везифа - “Къизил-Дере” мяден ишлемишуник кутунин проект бажармишун патал кьилдин ксарини государстводи амадагвал авунин институт тешкилунин мураддалди республикадиз “Урусатдин цурун компания” хьтин инвестор хкиз алахъунин везифа - эцигун герек я. И кIвалах кьилиз акъудиз хьанайтIа, ида неинки Кьиблепатан Дагъустандин, гьакI дагълух вири Дагъустандин къамат дегишардай.

(“Дагъустандин правда” газетдин 2015-йисан 30-декабрдин нумрадай)

Дагълух хуьрер гьикI хуьда?

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

И мукьвара Ахцегь райондин Хуьруьгрин хуьруьн администрацияда “Ша чун къайгъусуз тежен” лишандик кваз дагълух хуьрер хуьнин месэладиз талукьарнавай гуьруьш кьиле фена.

Зегьметдин ветеран, райондин АНО “Возрождение” фондунин Президент **Къардаш МАМАЛИЕВАН** теклифдалди тешкилай и мярекатда Хуьруьгрин хуьруьн кьил Марат Рамазанова ва хуьруьнэгьлийрин арада чпиз кьетIен гьуьрмет авай зегьметдин ветеранрин дестеди иштиракна.

- Лезгияр вири вахтара зегьметкешвилелди, жумартвилелди, викIегьвилелди тафаватлу тирвиляй чавай тарихдин лап муракаб вахтарани лайихлувилелди хайи чIал, къул-хуьр хуьз хьана. Яшайиш къвердавай четин жезвай гилан вахтни четин имтигьандинди я. Аллагьдиз шукур, чаз гьялдай чилер, хъсан яйлахар, яд, зегьметкеш гъилер ава. Амма бубайрилай ирс яз атанвай мал-хебни хуьн тавурла, никIерал хъач акьалтзавайла, жегьилар патарихъ физвайла чи кьисмет гьихьтинди жеда? ИкI чи дагълух хуьрер къакъатдачни?! - суалдалди Къардаш Мамалиева сугьбетдик кьил кутуна.

Мимет МИМЕТОВ, виликан “Хрюгский” совхоздин кIвенкIвечи фяле: - Дагълух хуьрер зайиф хьунин, къакъатунин азардин тIвар тахсиркар къайгъусузвал, темпелвал я. Чна дагъдин никIера магьсулар цадай, амма гилан жегьилриз вилик квай бустандиз пер ягъиз кIанзавач. Зегьмет алачир фан дад гьатнава абурун сиве. Ихьтин гьалар арадал гъанвай гьукуматни батIул я. Хуьруьн майишатдин суьрсетдиз къимет авач. Хсуси багъда хьанвай вижевай ичер цIи 18-20 манатдай алверчийривни арачийрив вахкуниз мажбур хьана. Махачкъаладин базарда абур 50-60 манатдай маса гузва.

Ражаб РАМАЗАНОВ, агъсакъал: - Дуьз лугьузва.Чавай битмишариз жезва, хийир хкудиз ваъ. Зун хизандихъ галаз гьар йисуз 10 тонндив агакьна келемар гьасилзавай кас тир. “Хам гьялуник квачирди” акурла, эхиримжи пуд йисуз хцазмач. Махачкъаладин базардиз тухвайлани, жуван мал маса гудай, хуьдай, алвердай, къаткидай чкаяр авач, вири алверчийринни арачийрин гъиле ава.

Ибрагьим МЕГЬАМЕДОВ, пенсионер, виликдай хуьруьн Советдин председатель: - Дугъриданни, чкадал хуьруьн майишатдин суьрсет арадал гъун регьят, амма ам пулуниз элкъуьрун четин тир ажайиб девир атанва. Интернетдинни телевизордин члада гьатнавай жегьилар зегьметкешвилин, ватанпересвилин, эдебахлакьдин тербиядикайни, гьайиф хьи, хкатзава.

Селимбег ХАЙИРБЕГОВ, Ватандин ЧIехи дявединни зегьметдин ветеран, виликан “Хрюгский” совхоздин бригадир: - Чун багьнайрихъ къекъуьн тийин, инал Къардаш стхади дуьз лагьайвал, себеб тахсиркар къайгъусузвал ва темпелвал хьанва. Совхоздин чилер пайдайла, вири пагьливанар тир, гила гьакI гадарзава. Гьатта хуьре нехирдив фидай кас жагъизмач.

Абдуселим СУЛЕЙМАНОВ, зегьметдин ветеран: - Ламар вацIалай кьил къачузвай са километрдин ЧIвел хвал михьи хъийиз хьанайтIа (жегьил макъамда ам за текдаказ ийизвай кар тир), баркаван накьвадин гьикьван никIерал чавай чан хкиз жедай. Яшлувилизни килиг тавуна, за ана картуфар цунин чешне къалурдай жегьилриз. Ерилу суьрсет муьштери авачиз са чIавузни амукьдач.

Гьейбат МЕГЬАМЕДОВ, виликан кIвенкIвечи механизатор, “Зегьметдин баркаллувал” орденди сагьиб: - Ни вуч лагьайтIани, цик квай баркаван чилер гадарун чи батIулвал я. Ишлемишзавачтла, чилин къадир авайдав вахкана кIанда. Чилив кIвалахиз тадай шартIар яратмишна кIанда. Квез аквазва хьи, дуьньядин, уьлкведин гьаларни дурумлу туш. Аллагьди яргъазрай, Урусатдай гъуьр тахтайтIа, чна вуч неда?!

Марат РАМАЗАНОВ, “сельсовет Хрюгский» СП-дин кьил: - Сагьрай куьн халкьдин яшайишдин метлеб авай и меслят-суьгьбетдиз кIватI хьанвай. Фикирдик халкьдин яшайиш хъсанардай месэлаяр пара ква, гьайиф хьи, базардин экономикадин четин шартIара абур кьилиз акъудиз жезвач. Жегьилрин игьтияжарни къвердавай артух я, чкадал гьилиз пул къведай кIвалах тахьайла, абур патарихъ алатзава. Къе Хуьруьгрин хуьруьн 520 кIваликай 183 буш я ва 327 кIвалехизанда анжах яшлу ксар ама. Кар алакьдай парабуру Покачи, Сургут, Норильск ва маса шегьерра хизанарни галаз чпин кьил хуьзва. Нетижада алай вахтунда Хуьруьга 678 къарамални (абурукай 300 ацазвай калер) пуд вишев агакьна лапагар ама. Тахминан 10 йисан вилик абурун кьадар пуд сефердин гзаф тир.

Сир туш хьи, Хуьруьгар мергьяматлувилин крара машгьур ксаралди тафаватлу я. РикIел хкин, гьеле 19-асирда рагьметлу Молла Мегьамеда хуьре светский мектеб эцигнай, яшайишдин хсуси кIвал больница патал вахканай. Чи йикъара Мукаил Мегьамедова Самур вацIалай муьгъ вегьена, РД-дин лайихлу муаллим Магьмуд Абдулкеримован тIварунихъ галай мергьяматлувилин “Просвещение” фондунин такьатрихъ вижевай спорткомплекс эцигна, жемятдиз Культурадин дворец багъишна. Инал за рехъ-хвал, ким, сурар гуьнгуьниз хкунин крарик чпин пай кутунвайбурун тIварар кьазвач. ЦIи гьар са хизанди 500 манат эцигна 5 километрдин мензилдай хуьруьз булахдин хъвадай михьи яд гьанва.

Элкъвей столдин суьгьбетда гьакI хуьре электричествадин къуват (компьютер, телевизор кутаз жезвач) артухарун яз къуватлу электротрансформатор герек тирвилин, рехъ-хвал къайдадиз хкунин месэлаяр гьялун патал общественный касса-фонд арадал гъунин, виликан заготбазадин къайдада жемятдивай чкадал хуьруьн майишатдин суьрсет кьабулдай идара кардик кутунин ва бязи маса месэлайрин гьакъиндайни веревирдер хьана ва абур уьмуьрдиз куьчуьрмишдай хьтин серенжемар тайинарна.

Лезгинцевриз талукьарай мярекат

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

Алатай йисан эхиримжи йикъара Белиж поселокдин Г.Лезгинцеван тІварунихъ галай школадин урус чІалани литературадин муаллим **Саният АБДУЛКЕРИМОВАДИ** писатель ва алим Г.Лезгинцеван яратмишунринни уьмуьрдин рекьиз талукьарнавай мярекат тешкилна.

Мярекатда Г.Лезгинцеван птул **Садуллагь РАМАЗАНОВА**, Белиж поселокдин администрациядин кьил **Несредин АХУНДОВА**, штулви **Халифа КЪАДИМОВА**, шаир **Гъулангерека**, муаллимри ва чІехи классра кІелзавай аялри иштиракна.

Мярекат ачухдалди вилик школадин директор **Къ.ИБРАГЬИМОВА** ученикар мугьманрихъ галаз танишарна.

Садуллагь Рамазанава Лезгинцеврин тухумдикай ва кьилди Г.Лезгинцевакай авур суьгьбетрихъ аялри лап дикъетдивди яб акална.

Инлай мярекатдин жилавар аялри чпин гъиле кьуна. Абуру Лезгинцеврин яратмишунриз ва уьмуьрдиз талукьарнавай сегьнеяр къалурна.

Ахпа анал рахай Несредин Ахундова Мегьамед Лезгинцеван тІвар Белиж поселокдин куьчедиз ганвайди, Георгий Лезгинцеван тІвар Белиж поселокдин кьве куьчедиз, Дербентдин са куьчедиз ганвайди ва мярекат кьиле физвай школадални алайди къейдна.

Мярекатдал амай мугьманарни рахана.

Чи чІехи уьлкведин тарихдани ва халкьарин кьисметра лап зурба гелер тур, "Лезги" лагьай тІвар ватандилай къеце патани гьуьндуьр дережадиз акъудай Лезгинцевар белижвийри эбеди яз чпин рикІера хуьзва.

Мярекатда иштиракай аялриз ва мугьманриз пишкеш яз Нариман Ибрагьимован "РикІин кІусар" ва "Худаварди-Будаверди" ктабар гана.

Ачух тарс тухвана

Желил ЖЕЛИЛОВ

Мегьарамдхуьруьн райондин Бут-Къазмайрин юкьван школадин социальный педагог **МЕГЬЕМЕДОВА Марьянади** и мукьвара 9-11-классра кІелзавай аялрихъ галаз "Экстремизмдиз, терроризмдиз - ваъ" тІвар ганвай ачух тарс тухвана. Тарсуниз ОБЖ-дин тарсар тухузвай **Мукаил АГЬМЕДОВ** ва полициядин лейтенант **Арсен САИДОВ** атанвай. Аялрин "Чун экстремизмдиз, терроризмдиз акси я" лишанрик кваз шикилар гьазурнавай.

Тарсунин эхирдай аялрихъ ва абурун диде-бубайрихъ элкъвена М.Агьмедовани А.Саидова насигьатдин суьгьбетар авуна.

Ахцегь погранчастуна - аялрин бахча!

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

11-январдиз, 2016-йисан зегьметдин 1- юкъуз, Ахцегь погранчастунин гъвечІи шегьерда лишанлу вакъиа хьана. Ина шадвилин гьалара Ахцегьрин "Солнышко" аялрин бахчадин кьве дестедикай ибарат филиал ачухна. Гила сергьятчийрин 40 аялдивай ина мектебдиз гьазурвал, чирвилерни вердишвилер къачуз жеда. Къейдин, Дагъустанда им, аялрин бахча авай анжах са погранчасть я ва са дараматда аялрин бахчани мектеб кардик квай погранчасть гьатта чи уьлкведани авач.

КІватІ хьанвайбур тебрикуналди, мярекат Ахцегь погранкъуллугъдин начальникдин заместитель И.С.Шептухина къачуна:

- Гьуьрметлу диде-бубаяр, юлдашар! Аялар чи гележег, обществодин цуьквер я,- лагьана ада. - Абуруз дуьз тарс-тербия гунилай важиблу кар авач. Погранчастуна девирдин истемишунрив кьур аялрин бахча - им чи къуллугъчийрин эрзиман мурад тир. Къуй и экуь, чими, вижевайдаказ тадаракламишнавай къулай кІвалера чи аялриз гьамиша хъсан гелкъуьн, тІуьнхъун, дуьз тербия ва чирвал къачудай мумкинвал хьурай! Шегьердин хьтин къулай шартІар авай яшайишдин кІвалер, мектеб, гила аялрин бахчани хьуни ина яшайишдин хел ерилудаказ вилик физвайдан гьакъиндай шагьидвалзава.

- Аялрин и бахча ачухунин карда, - давамарна Игорь Шептухина,- иллаки Ахцегь райондин руководстводин, мергьяматлувилин "Просвещение" фондунин лайихлувал къейд тавуна жедач. Абурун куьмек квачиз и кар арадизни къведачир. "Солнышкодин" кьве десте ачухуникди гьич тахьайтІа алава яз зегьметдин 20 чка, сергьятчийриз яшайишдинни къуллугъдин хъсан шартІар арадиз атанва...

Трибунадихъ Ахцегь райондин кьилин заместитель Алмас Шуаевни экъечІна. Ада вичин ва Ахцегь муниципалитетдин регьбер О.Абдулкеримован патай погранчастунин руководстводиз, аялрин бахчадин филиалдин цІийи коллективдиз ЦІийи йисан и савкьат мубаракна. Тебрикдин хуш келимаяр гваз мярекатдал гьакІ "Просвещение" фондунин вице-президент, райондин информагентстводин руководитель Максим Алимов, "Солнышко" бахчадин заведующий Афизат Перинова ва масабур рахана. Диде-бубайрин патай ЦІийи йисан багьа савкьат яз алрин бахча ачухунин чухсагъулдин гаф Алеся Меркуловади лагьана.

Мярекат аялрин чІехи концертдалди давам хьана. Лишанлу лент атІайдалай кьулухъ, мярекатдин иштиракчиярни мугьманар аялрин цІийи бахчадин къулайвилерихъ галаз таниш хьана ва абур пара рази яз амукьна.

25 йисан вилик

Гьазурайди - Ханум ШАЙДАБЕГОВА

Дуьньядал яшамиш жезвай гьар са касди пакадин йикъакай, гележегдикай фикирдай четин вахтар алукьнавайла, - генани. Гзафбуру яраб Яру Маймундин йис гьихьтинди жедатІа лугьуз фикирзава. Виликди акІ фена кІанда хьи, герек дагъдал хкаж жен, дагьардиз ават тийин. Жуван гьар са кам, дуьньядин гьалариз, патарив гвай инсанрин гьерекатриз килигна, ахтармишна къачунин лазимвал ава.

Къвезмай, жезмай крарикай лугьун четин я. 25 йис идалай вилик, Советрин бахтавар уьлкве тергай 1991-йисуз кьиле фейи крар рикІел хкин.

7-ЯНВАРЬ. Албанияда хьайи къайдасузвилерикай чеб хуьн патал анин гражданар тир 500 грек Грециядиз катна.

9-ЯНВАРЬ. США-дин госсекретарь Бэйкер ва Иракдин къецепатан крарин министр Азиз Женевада гуьруьшмиш жезва, Персидский заливда дяве акъвазарунин гьакъиндай меслятдал атанач.

12-ЯНВАРЬ. США-дин конгрессда президент Бушаз Иракдин кьушунар Кувейтдай ахкъудунин карда военный къуватар ишлемишдай ихтияр гузвайдан гьакъиндай къарар кьабулзава.

13-ЯНВАРЬ. Россиядин печатдин Югъ тайинарзава. Рекъем Россияда I Петрди сад лагьай газет тешкилай йикъахъ галаз алакъалу ийизва.

Вильнюсдиз кьушун гьахьзава. И кардин себебни СССР-дин сихвал хуьниз хаталувал яз гьисабзава. Телецентр кьуна, 15 кас телеф ва хейлинбурал хирер хьана.

14-ЯНВАРЬ. Валентин Павлов премьер - министрвиле тестикьарзава. Ам гьукуматдин 10 лагьай руководитель (Лениналай, Рыковалай, Молотовалай, Сталиналай, Маленковалай, Хрущевалай гуьгъуьниз) я.

15-ЯНВАРЬ. Кьушун Кувейтдай ахкъудунин месэладай ООН-дин векилрихъ галаз кьиле фейи рахунра Иракдиз чеб гьатнавай четинвиляй экъечІдай рехъ жагъанач.

16-ЯНВАРЬ. Иракдиз акси яз 30-далай виниз государствойрин саднавай кьушунри Кувейтдай адан кьушун чукурун патал, ООН-дин санкцийрин бинедаллаз "Къумлухда тІурфан" серенжем башламишзава.

Союзникрин кьушунда 700 агъзурдалай гзаф аскерар авай, абурукай 500 агъзурдав агакьна США-дин яракьлу къуватар тир. Иракдин патай 550 агъзур касди иштиракзавай. 28-январдиз Ирак ООН-дин резолюция тамамардайдал рази хьайила, дяведин гьерекатар акъвазарна.

17-ЯНВАРЬ. Ричард Бренсона ва Пер Линдстранда гьавадин шарда аваз Тихий океандилай сад лагьай сеферда цавай фин акьалтІарна. Ам 46 сятдани 15 декьикьада давам хьанай.

20-ЯНВАРЬ. Малум тушир ксари гуьлле гайидалай гуьгъуьниз Ригадин ОМОН-дин дестеди Латвиядин МВД-дин дараматдал гьужумна. Гзаф инсанар кІватІ хьанвай шегьердин юкьван кьиле фейи ягъунрин нетижада 4 кас телеф хьана.

22-ЯНВАРЬ. СССР-дин Президент М.С.Горбачева (СССР-дин финансрин министр В.С.Павлова кьил кутуналди) 3 йикъан къене 1961-йисан чешнедин 50 ва 100 манатрин пулар ишлемишуникай хкудунин ва сберкассайрай нагъд пулар гунал сергьят эцигунин гьакъиндай указ акъудна.

23-ЯНВАРЬ. 50-ва 100 манатрин пулар дегишарунал сергьят эцигнавайди малумарна.

24-ЯНВАРЬ. Саднавай къуватри Персидский заливда дяведин вахтунда 15 агъзурдалай виниз сеферра гьавадай лув гана, нетижада 23 самолет квахьна.

29-ЯНВАРЬ. Персидский заливда дяве физвайла, Иракди Саудовский Аравиядиз кьушунрин сад лагьай чІехи операция башламишна.

Жаванрин библиотекада

Рагьидин ЭМИНОВ

Ахцегьа кардик квай жаванрин библиотекадин залда гьамиша аялар аквада. 400 кІелчидиз къуллугъзавай и библиотекадин заведующий Рита Шагьэмирова я. 2001-йисалай кардик квай ана 1288 ктаб хуьзва, абурун кьадар мадни артухарунал кьиле Р.Шагьэмирова аваз жаван кІелчияр алахънава.

Милли тарихдинни культурадин ирс хуьх!

“Культура - им амай вири шейэр квахьайлани амукьзавай девлет я”

Эдуард ЭРРИО

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Халкьдин экономикадихъ галаз санал инсанрин руьгьдин ивирарни зайиф жезва. Жуван халкьдин тарих-кьисметдиз шериквал авуналди, милли тарихдинни культурадин ирс хуьнин, ам жегьилриз тунин месэлаяр иллаки хцидаказ акъвазнава. Вучиз лагьайтIа, тарихдинни культурадин ирсинин гьар са объектдихъ, виридуьньядин культурадин ирсинин са пай яз, кьетIен мана-метлеб, къимет ава. Тарихдинни культурадин памятникар хуьн, ахтармишун - им акьалтзавай несил ватанпересвилин руьгьдаллаз тербияламишунин, милли культура, илим вилик тухунин шартI ва бине я. Амма, гьайиф хьи, чи пара памятникар къе акваз-акваз чкIизва, квахьзава.

Культурадинни тарихдин ирс лагьайла, адак вири жуьреяр, яни тIебиатдин, археологиядин, тарихдин, архитектурадин, документрин, руьгьдин памятникар, гьар жуьре кьисайрихъни риваятрихъ галаз алакъалу яз халкьдин рикIел аламай чкаяр акатзава.

Халкьдин культурадинни тарихдин ирсиникай ихтилат кватайла къейдин, лезги цивилизациядин тарихда къадим Ахцегь шегьерди кьетIен чка кьазва. Вичел Алпан, ТIури, Кендушкент, Ахцагь, Ахты тIварар хьуни гьакъикъатда адан тарихдинни культурадин деринвал ва девлетлувал къалурзава. Кьакьан Шалбуздагъ, Кетин кьил (ибур хъсан аквазва), Шарвилидин дагъ (Ахцегьа кьве вацIун арада, КIелез хивен кьилихъ галай дагъ), Несин пел, Шткан дагъларин къужахда Самур ва Ахцегь вацIар сад-садак какахьзавай къацу дуьзендал экIя хьанвай и чкадиз ачух цавун кIаник квай музей дуьшуьшдай лугьузвач.

Ша килигин, рикIел хкин, халкьдин тарихдинни культурадин манадин, чеб хвена, ахтармишна ва несилрив агакьарна кIани, гьихьтин имаратар ина аватIа.

1. Ахцегьа КIелез хивен куьгьне къелейрин цларин амукьаяр. 2-3 агъзур йисар идалай вилик эцигай абур амайди Ахцегьани парабуруз чизвач.

2. Шарвилидин кIвалин амукьаяр. Кьисайрай, анин цлак кумай кьекьел зурба гъвар. Дербент шегьерда 1722-йисуз Персиядин сиягьатдин вахтунда пачагьди йиф акъудай чкадал “I Пётрдин кIвал” эхцигнавайвал, чи эпосдин игит “Шарвилидин кIвални” гуьнгуьниз хкайтIа хъсан я.

3. Ахцегьа Швехънар магьледин 3-4 къат сурар ва Гуьне патан “ЦIийи сурар”. ЦIийи лугьузватIани, сур эгъуьндайла, 2 метрдин дериндай маса къайдада туькIуьрнавай сирлу сурар акъатзава.

4. Куьгьне Ахцегьар. “Садан къав - масадан гьаят” мертебайрин тегьерда эцигиз, агъзур йисарин къене яратмиш хьанвай ада халкьдин къадим архитектурадин ансамбль тешкилзава.

5. Ахцегьрин пак чкаяр-пIирер. Алимрини ругьанийри тестикьарзавайвал, ина кьван пIирер авай маса чка авач. РД-дин культурадин лайихлу къуллугъчи Гьажи Гьемдуллагь Бабаева и месэладикай тамам ктаб кхьенва.

6. Ахцегьа дегь заманайрин Левер ва ЧIвегьер хуьрер хьайи чкаяр, абурун сурар. И кар абурун бязи амукьайрини, чкадин жемятдин сиверавай кьисайрини, гьакI алимрини тестикьарзава, амма археологиядин раскопкаяр неинки гьанра, санлай Ахцегь райондин сергьятра гьеле авунвач.

7. Ахцегьа урус аскеррин къеле. 1839-йисуз генерал Е.А.Головинан регьбервилик квез Россиядин виридалайни кьибле пата 9 вацран муддатда эцигай и къеле, РФ-дин дережадин тарихдинни архитектурадин надир имарат, гьайиф хьи, чкIизва.

8. Чими, дарман ятарин гьамамар. Райцентрадивай 5-6 километрдин яргъа, гьуьлуьн дережадилай 1100 метрдин кьакьанда чилин деринрай 38-40 ва 65-68 градусдин чимивал аваз акъатзавай минеральный (сероводороддин, радоновый ва йодо-бромный) ятарин гьамамрин тариф вири дуьньядиз акъатнава. Гьеле 1500 йис идалай вилик Анушировна гьамамар эцигдалди, а дарман ятар-гьамамар чкадин жемятди ишлемишзавай.

9. Ахцегьрин муькъвер. Самур ва Ахцегь чIехи вацIар, гьакI еке кIамарни къаналар, ина кьван муькъвер авай хуьр уьлкведа мад авач жеди. Ахцегьа Джорс ва Дебернардадин (1915-й.), Уста Идрисан (1936-й.), Уста Къиличханан (1987-й.) ва гьакI чи дагълух хуьрерин бязи чархи муькъвер (гьайиф хьи, парабурун анжах шикилар ама) милли архитектурадин зурба экспонатар я.

10. Абумуслима (Маслама) къван эцигай Жуьмя мискIин лагьайтIа, Ахцегьрин кьилин лишандиз элкъвенва. Аламатдин кар я: ина 18 мискIинни ва пешекар 18 революционерни хьана.

11. Тарихдинни край чирдай манадин Ахцегьрин хьтин музей, пешекарри тестикьарзавайвал, РФ-да хуьруьн чкада мад авач. Адан патав гвай культурадин ва искусствадин музейни кьетIен дикъет гуниз лайихлу я.

12. Ахцегьар зурба алимрин ва пагьливанрин макан хьизни машгьур я. Анжах Советрин девирда инай 250 алим акъатнава. Абурукай иллаки лайихбурун, артухлама, чпин рекьерай лезги ва Дагъустандин халкьарин арада сифтебур яз къейд ийиз жери Мирза Алидин, Пирали ва Видади Эмироврин, Идрис Шамхалован, Къазимегьамед Агъасиеван, Мукьтадир Айдинбегован, Алимерзе Османован, Алла Жалиловадин, Азиз Алискерован, Аскар Сарыджадин, Эльза Ибрагьимовадин, Гьажибег Гьажибегован, Рагьимат Гьажиевадин, Сефият ва Саяд Оскароврин, Салигь Агьмедован, Къемер Палчаевадин, Нурудин Дагъларован, Къияс Межидован, Саимат Ферзалиевадин (и ксар виридаз ашкарабур тирвиляй къуллугъарни дережаяр эзберзавач) ва са жерге масабурун яшайишдин кIвалер къайдадиз хкана хуьз алакьайтIа (и кар анра яшамиш жезвай абурун невейрив ийиз туна кIанда) кутугнава.

Тарихдинни культурадин и сиягь неинки са Ахцегьиз, гьакI чи къадим гьар са хуьруьз талуь яз туькIуьриз жеда ва и кар, зи фикирдалди, тебрик авуниз лайихлу я. Къуй кIелрай, чир хьурай чи халкьдин тарих ва руьгьдин девлет. Эхь, вичикай ихтилат физвай хьтин гьар са имарат тарихдин са вакъиадин мана хуьзвай, халкьдин кьисметдин шагьид тир надир памятник тирвиляй адахъ кьетIен къимет ава. Гьавиляй алай вахтунда чна аннамишна кIанда хьи, виш, агъзур йисарин къатарай акъатна къе чав агакьнавай тарихдин имаратарни руьгьдин ирс - куьгьне имаратарни ядигарар, бубайрин хъсан адетар, гьелбетда, дидед чIал чна чарасуз хвена кIанда. Им ватанпересвилин кукIуш, гележегдин кьисмет гьялунин, халкь хуьнин лишан я. ИкI яз хьайила, бес вучиз чун тарихдин, культурадин, руьгьдин ивирар хуьниз къайгъусуз я? Гьатта абур кьасухдай хьиз тергиз кIанзавайбурни гьалтзава. Рагьметлу бубайри чав агакьарайвал, вучиз чавай абур хвена гележегдин несилрив агакьариз жедач?

И жигьетдай машгьур алим ва общественный деятель Д.С.Лихачёва къейдна: “Культурадин уьмуьрда имандивай вичин хсуси уьмуьрдикай хкечI тежедайвал, халкьдин зигьиндикай-памятдикайни хкечIиз жедач. Важиблуди, герек культуради вичин рикIе - бейнида хуьзвайди адаз лайихлу жен”. Гьавиляй тарихдинни культурадин ивирар, руьгьдин ирс хвена гележегдин несилриз тун - им гьамиша чи вилик акъвазнавай важиблу месэла я.

Маймунрив чал хъуьруьнариз тамир

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ, культурадин отделдин редактор

Акуна такуна 2015-йисни тарихдиз фена. Вичик еке умудар кутур ЦIегьрен йис рикIиз кIандай хьтин секинди, бегьерлуди, берекатлуди хьанач. Мукьвал тир рагъэкъечIдай патан гъулгъулади Россияни Сирияда дяведин гьерекатриз чIугуна. Къунши Туьркия душмандиз элкъвена - ада чи бомбардировщик яна.

Дуьньяда, чи уьлкведани кризис гьатнава. 2015-йисан апрелдилай-майдилай башламишна идарайра штатар, къуллугъчийрин мажибар тIимиларуни агьалийрик къалабулух кутунва. И карди карчивилелди кьил хуьзвайбурузни екез таъсирна, чIехи пай бизнеспроектар акъваз хьана, банкар кIевна, компанияр банкрот хьана. Ихьтин гьалара, 2015-йисан буржар алаз, чна Яру Амалдар Маймундин йисаз кам вегьенва.

Уьлкведал ацалтай четинвилери (доллардинни евродин къимет хкаж, нафт ужуз, Сирияда дяведик гзаф уьлквеяр къаришмиш хьуни, Россиядин самолётар ягъуни, гьелбетда, Украинадин месэлайрини ва икI мад) обществодин вири хилериз таъсирна.

Амма Россияди къецепатан политикада вичин къудратлувал, камаллувал ва гьа са вахтунда сабурлувал къалурна. Алакъаяр хъсан тушир са жерге уьлквейрин регьберрихъ галаз В. Путин гуьруьшмиш хьана, гьар са месэла месляттдалди гьялна кIандайди мисалралди къалурна. И крар аквазвай Россиядин гражданри 2016-йисак еке умудар кутунва, вилик цIийи месэлаяр, мурадар эцигнава…

И ва маса четинвилер акур уьлкведин вилик гзаф хилера вичин хсуси къуватар мягькемарунин, икьван чIавалди къецепатан уьлквейрилай аслу тир экономикадин бязи хилер гила чкадин мумкинвилерин гьисабдай вилик тухунин важиблу везифаяр акъвазнава.

Уьлкведа, дуьньяда кьиле физвай крари, гьелбетда, чи республикадин уьмуьрдизни таъсирна. Бязи чиновникар къайдаяр хуьдай къурулуширин ракьара гьатна, силисар тухузва. Дербентдин юбилей къейдна. Министррин кабинетда, гьукуматда са кьадар дегишвилер, гьакIни Махачкъаладин ва са жерге маса шегьерринни районрин кьилер дегиш хьана. Амма агьалийрин уьмуьрда и крари хъсан патахъ дегишвилер туна лугьуз жедач.

ЦIийи йис махачкъалавийрини республикадин меркездин мугьманри зирзибилри кьунвай, живедикайни муркIадикай михь тавунвай шартIара къаршиламишна. Республикадин са жерге идарайра мажибар тагуни ЦIийи йисан ял ядай йикъара агьалияр пашманарна.

Амма 2016-йисак умудар екебур кутунва. Руьгьдай ават тавуна, Аллагьдиз шукур гьана, мад кIвалахрив эхгечIнава. Яру Амалдар Маймундик умудар кутазватIани, 2016-йис генани четинди жедайди гзафбуру хиве кьазва. Дагъустанда мажибар, идарайра штатар тIимиларунин агьур кIвалах алай йисузни давам хъжедайди хьиз аквазва. ЦIи Россияда гьар жуьре дережайрин сечкияр кьиле фида. Белки, и карди хьайитIани хъсан дегишвилер арадал гьин…

2014-йис Культурадинди, 2015-йис Литературадинди тиртIа, 2016-йис Кинодинди яз малумарнава, яни, 2014-йис хьиз, имни культурадинди я. Культурадин йисуз тIимил крар авунач. Амма галаз-галаз са шумуд йис культурадиз талукьбур жезватIани, чи агьалияр, къвердавай медени хьанва лугьуз жедач. И кар чаз гьар юкъуз маршруткайра, автобусра, гьакI еке мярекатра - Дербендин 2000 йисан, Гъалибвилин 70 йисан юбилейрик ва масанрани акуна.

Яру Амалдар Маймундин 2016-йисуз яраб чун куь, гьихьтин крари, агьвалатри гуьзлемишзаватIа? Белки хъсанвилер жен, виликди фин. ТахьайтIа, маймунри чал авур хъуьруьнрин ван вири алемда гьатда!..

Мад вагьшийри гьужумна

И сеферда вагьшийрин хурук Дуствилин аллеяда аялар къугъун патал туькIуьрнавай майдан акатна. Тайин тушир ксари аялрин перпилагар, паркуна ацукьун патал эцигнавай чкаяр ханва, чкада къулайвал хьана кIанзавач жал?.. Белки абуру чпин вилик са бубат къайдадиз гъизвай шегьердин акунар генани чIурунин месэла эцигнаватIа?..

Меркездин властри ва агьалийри ихьтин дуьшуьшрин вилик пад кьунин карда гьар са касдивай куьмек тIалабзава ва тахсиркарри къанундин вилик жаваб гудайди хиве кьазва.

Махачкъаладин УЖКХ-дин начальник Гьажимурад Абдуразакьова ихьтин вагьшивилерин шагьидар хьайибурувай администрациядиз, полициядиз хабар гун, къайгъусуз тахьун тIалабзава.

муькуь патал алай зирзибилар вегьидай урнаярни чиляй акъудна гадарнава.

Гьайиф хьи, Махачкъалада ихьтин кIвалахар мукьвалмукьвал жезва. Паркарани сквера ишигълаван ийизвай лампаяр, зирзибилар вегьизвай урнаяр, арт-объектар хайи дуьшуьшар тIимил туш. И тахсиркарриз чеб ва чпин мукьвабур яшамиш жезвай

“Прокурор, вун сагърай!”

Халкьди Закон вичин даях, далу янавай мягькем цал хьиз хвена кIанда.

ГЕРАКЛИТ

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

2016-йисан 12-январдиз Россиядин прокуратурадин 294 йис тамам хьана. И йикъан вилик зун Докъузпара райондин прокурор СЕЙФУЛЛАЕВ Сейфуллагь Мегьамедовичахъ галаз гуьруьшмиш хьана.

Алай вахтунда юстициядин старший советник, РД-дин лайихлу юрист тир С.Сейфуллаева прокуратурада къуллугъ 2000-йисалай, Мегьарамдхуьруьн райондин прокуратурада силисчивиле кIвалахал акъвазайдалай кьулухъ башламишна. Акьван чIавалди ам бажарагълу филолог-муаллим хьиз машгьур тир. Ада са шумуд йисуз МВД-дин идарайра кIвалахна.

- Сейфуллагь 1964-йисуз Мегьарамдхуьруьн райондин Муьгъверганрин хуьре муаллимдин хизанда дидедиз хьана. - Буба Сейфуллаев Мегьамед урус чIаланни литературадин муаллим тир. Са шумуд йисуз директор хьана, адан зегьметралди Муьгъвергандал юкьван школа ачухна. Диде Фатума сифтегьан классрин муаллим тир.

- Хизанда чун пуд аял авай: зун ва мад кьве стха, - суьгьбетзава юристди. - Диде-бубади чун гъвечIи чIавалай зегьметдихъай кичIе тушиз, таб-гьилле квачиз яшамиш жез вердишарна. Абуру чи кIелунрал кьетIен гуьзчивал ийидай. 1981-йисуз мектеб акьалтIарна, урус чIалай олимпиадада республикада сад лагьай чка кьунай ДГПИ-диз конкурс авачиз теклифай зун филологиядин факультетдик экечIна. 1986-йисуз кIвалахиз Чечен Республикадиз рекье туна…

1992-йисалди Сейфуллагь Мегьамедовича урус чIаланни литературадин тарсар гана. Къени къилихралди, пешекарвилин виниз тир ерийралди коллективда ва чкадин жемятдин арада ада гьуьрмет къазанмишна. Нетижада лезги жегьилдал сифте завучвилин, ахпа школадин директорвилин везифаярни ихтибарна. Гьа девирдин рикIик къалабулух кутазвай шартIарини лишанри муаллимвилин кIвалах, пешекарвал, гележегдин яшайишни кваз дегишарунал гьана. ИкI, Дагъустандиз хтана, къайдаяр хуьдай органрин къурулушра кIвалахал акъвазна, гьа са вахтунда заочнидаказ МВД-дин университетдик эхкечIна, юридический факультет акьалтIарна.

- Сейфуллагь стха, муаллимвилелай прокурорвилел атунай гьайиф чIугвазвач хьи? - хабар кьуна за.

- Ваъ, гьелбетда. Гьар са пешедихъ вичин кьетIенвилер ава. Прокурорвилин къуллугъ гьукуматдин законар хуьнал гуьзчивалуникай, гражданрин ихтиярар хуьникай ибарат я. Прокурор яз, зи везифайрик неинки тахсиркарвилер дуьздал акъудун, тахсиркарар жавабдарвилиз чIугун, гьакIни тахсиркарвилерин вилик пад кьун, ислягь инсанар законсузвилерикай хуьн акатзава.

Вилик квайди гьихьтин тахсиркар яз хьайитIани, ам чан алай, хизан авай инсан, адан кьисмет валай аслу тирди аннамишна, адалатлу къарар кьабулиз алахъна кIанда.

Ихьтин са дуьшуьшдикай лугьун. КIеви дустагъда 4-5 йис кар чIугуна хтай са жегьилди, кабинетдиз атана, “Адалатлу къарар акъудунай вун сагърай, прокурор!” лагьайла, заз вичин насигьатар кьилиз акъудунай бубади зи тариф авурди хьиз хьанай.

2015-йисуз чи районда вири 37 тахсиркарвал хьана. Абурун чIехи пай пиянискавилин бинедаллаз арадал атай угъривилин ва луту-птувилинбур тир. Гьа са вахтунда коррупциядихъ галаз женг артухаруникди экономикадин тегьердин 10-дав агакьна залан тахсиркарвилерни дуьздал акъудна. 2-3 дуьшуьш наркотикрихъ галаз алакъалубурни ава. Инсан кьиникь, гуж гъалиб авун ва я терроризмдин хьтин лап хаталу тахсиркарвилер, Аллагьдиз шукур, гена авач.

Вири республикада, уьлкведа хьиз, кьетIен фикир чна иллаки терроризм, экстремизм, вагьабизм хьтин лап хаталу тахсиркарвилерин вилик пад кьуниз гузва. ИкI, райадминистрациядин, мискIинрин имамрин, камаллу агъсакъалрин, райондин общественный палатадин, ОВД-дин ва муаллимрин саналди тир къуватралди чна датIана хуьрерин кимерал, мектебра, общественный чкайра жегьилрихъ ва жемятдихъ галаз собранияр, гуьруьшар кьиле тухузва.

И жигьетдай районда хаталу чкайрикай сад Къалажухрин хуьр хьанва. Районда вагьабизмдин идеологиядин терефдал алай 41 касдикай чIехи пай гьа и хуьряй я. Исятда 4-5 кас къалажухвияр (прописка хуьре авунватIани, абур гьамиша масанра яшамиш жезвайбур я) Сириядиз фенва. Профилактикадин кIвалах тухун патал ноябрдин вацра чна ана райондин руководстводин иштираквални аваз еке сход тухвана, шаклу кIвалах тухузвай мискIин халкьдин, хуьруьн жемятдин къарардалди агална. Интернетдай чукIурзавай хаталу идеологиядин рекьелди, ришветралди душманри чи жегьилар рекьелай алудзавайди ашкара я. Кризисдин гьаларикай, чкайрал, гьилиз вацра-вацра мажиб къведай майишатрикай карханайрикай магьрум дагълух чкайра бейкар пара жегьилар, гьайиф хьи, патарихъ алатзава. Абурун гуьгъуьна душманри яргъи пулар гвай, “мез авай гъуьрчехъанар” твазва. Ихьтин шартIара дидебубайри чпин веледар кьетIен гуьзчивиликай, тербиядикай хкудун тахсиркарвилиз барабар я. Вагьабизмдинни терроризмдин тахсиркар идеологиядин аксина анжах чи жегьилрин савадлувални гъавурдик квайвал, гьукуматдин сагълам ва гужлу идеология акъвазариз жеда...

Районэгьлийрин хатасузвилинни саламатвилин къаравулда акъвазунин важиблу карда прокурордин гьакъисагъ зегьметдин еке тежриба, виниз тир пешекарвал, инсанпересвал райондин руководстводин ва РД-дин прокуратурадин тарифдин дикъетдикайни хкатзавач: ам вахтундилай вилик юстициядин старший советниквилин (полковник) чиндиз, РД-дин лайихлу юрист лагьай тIварцIиз, медалризни са жерге гьуьрметдин грамотайриз лайихлу хьанва.

Сейфуллагь Мегьамедовичаз “четин жегьилрихъ” ва я яшар тамам тахьанвай тахсиркаррихъ галаз гьамиша инанмишардай тегьердин суьгьбетдин чIал жагъун, РД-дин прокуратурадин хъсан къуллугъчийрин жергеда насигьатчи прокурор яз машгьур хьун, гьелбетда, адан муаллимвилин ва МВД-да оперкъуллугъчивилин тежрибадилайни аслу тирди къейдна кIанда.

Диде-бубадин тербиядик ва чешне тир чIехи стха Сейфуллагьан таъсирдик кваз муькуь стхаярни къайдаяр хуьдай органриз фена. Абуруни халкьдин арада гьуьрмет къазанмишнава. Юкьван стхади полицияда, гъвечIи стхади МЧС-да баркалла алаз къуллугъзава.

Сейфуллагь Мегьамедовичан туькIвей хизанда пуд велед тербияламишнава. Чпин кIвалюгъ авай рушари, духтур ва муаллим яз, обществода гьуьрмет къазанмишнава. Москвада адалатлу суд-дувандин академияда кIелзавай хци бубадин пеше хкянава. Чна абуруз пешекарвилин ва ЦIийи йисан суварар мубаракзава!

Низам хуьзвайди

Дагъви ШЕРИФ

И мукьвара зун Махачкъаладин 4-нумрадин ЛИУ-дин хатасузвал хуьнин отделдин начальник **Радий ГЬУЬСЕЙНОВАХЪ** *(шикилда)* галаз гуьруьшмиш хьана.

Ери бине Сулейман-Стальский райондин Рухунрин хуьряй тир Радий 1972-йисуз Мытищи шегьерда Зейдулагьан хизанда дидедиз хьана. Ада Саратовдин политехнический институт акьалтIарна. Гьа чIавуз военный кафедрадани чирвилер къачуна, офицервилин чин авай, вуздин дипломни гвай жегьил кIвалахдихъ кьекьвезвай. Кьисметди адан кIвалах къайдаяр хуьдай къурулушдихъ галаз алакъалу авуна - Россиядин МВД-дин РД-да авай ведомстводинди тушир управленидиз фена. .

1996-йисуз УФСИН-дин хиле оперотделда кIвалахиз башламишай Р. Гьуьсейнов дустагърин къурулушда амукьна. Дагъустанда УФСИН-дин къурулушда саки вири къуллугърал адан везифайрик чкадин къайдаяр, хатасузвал хуьн акатзавай. Радий са чкадал акъвездай къуллугъчидиз ухшар туш. Ам оперотделдани, ОСБ-дани, Шамхалда авай дустагъдин отряддин начальникни хьана. Хъсан пешекардихъ гьамиша ва виринра игьтияж авайди я. 2001-йисуз ам 4-нумрадин ЛИУ-да хатасузвал хуьнин отделдин ст. инспектор, 2012-йисалай гьанин начальник хьана.

Махачкъаладин 4-нумрадин ЛИУ-дин замполит Залбек Мегьамедова къейдзавайвал, яргъал йисара вичихъ галаз санал кIвалахзавай Радий Гьуьсейнов гьар са карда низам-къайда хуьзвай, санал кIвалахзавай юлдашривни идарадин къенепатан къайдайрал амал ийиз, дустагъда авайбурувни къайдаяр хуьз тазвай тежрибалу пешекар я. “Коллективда гьуьрмет къазанмишнавай ахьтин пешекарди ина кIвалахунал чна дамахзава”, - алава хъувуна З.Мегьамедова.

ЛИУ-дин гзаф къуллугъчияр Радиякай тарифдин келимаяр рахана. Адаз ана авай школадин, больницадин къуллугъчийрини гьуьрметзава, дустагъда, тахсиркаррин юкьва, кIвалахзавай чпин хатасузвал хуьнай сагърай лугьузва.

Россиядин УФСИН-дин Дагъустан Республикада авай 4-нумрадин ФКУ ЛИУ чахуткадик азарлу тахсиркарар сагъар хъийизвай идара я. Алава яз ина абуруз школада чирвилер къачудай мумкинвални ава. Гьа са вахтунда, инани, амай дустагъра хьиз, кIевивал ава. Махачкъалада авай и идарадиз гьатта къунши республикайрин дустагъра авай азарлуярни гъизва.

2015-йисан декабрдин варз Радий Гьуьсейнов патал рикIел аламукьдайди хьана. Къенепатан къуллугъдин майорвилин чинда авай ада къайдаяр хуьдай хиле кIвалахиз 20 йис хьанва.

Р.Гьуьсейнованни Элина духтурдин хизанда бубадин рехъ давамарунин карда сифте камар чIехи веледди - руша къачузва - ада Саратовдин юридический академияда чешнелудаказ кIелзава. 11-классда кIелзавай хва ЕГЭ-риз гьазур жезва.

Суддин залдай

К.А.ГАЗИХМАЕВ,
Махачкъала шегьердин Ленинский райондин прокурордин ст. куьмекчи, юстициядин советник

2015-йисан 8-декабрдиз Махачкъала шегьердин Ленинский райондин судди РФ-дин УК-дин 208-статьядин 2-паюна къалурнавай тахсиркарвал авунай, яни къецепатан гьукуматдин территориядал яракьлу дестейра иштиракунай Залимхан Загьидович Абдулаеваз талукь яз тахсир кутадай приговор акъудна.

З.Абдулаев, 2013-йисан 23-июндиз “Махачкъала-Баку” рейсинин автобусда аваз Мегьарамдхуьруьн райондин “Ярагъ-Къазмаяр” пограничный пунктунилай РФ-дин сергьятдилай элячIна, Азербайжандин ва Туьркиядин чилерилай Сириядин сергьятдал кьван, анайни законсуздаказ Сириядиз фена. Ана ада яракьлу дестейрихъ галаз санал гьукуматдин кьушунрихъ галаз женг чIугваз башламишна.

2013-йисан августдиз З.Абдулаев яракьлу дестейрик акатнавай малум тушир маса ксарихъ галаз вердишвилер къачудай “Шейх Сулейман” лагерда хьана. Гьа и йисан сентябрдиз (сифтегьан гьазурвал акурдалай гуьгъуьниз) ам “Кавказский дом” женгинин лагерда законсуз яракьлу дестейрик экечIна ва ада гьукуматдин кьушунриз акси женгера иштиракна.

2014-йисан январдиз З.Абдулаев Стамбул - Дондал алай Ростов авиарейсинаваз Россиядиз хтана. Гьа са вахтунда Сириядин официальный властриз законсуз яракьлу дестейра вичин иштираквал гуьгьуьллувилелди акъвазарзавайдакай хабар ганач ва яракьни вахканач. Махачкъаладиз хтайдалай гуьгъуьнизни З.Абдуллаева вичи Сирияда законсуз яракьлу дестейрихъ галаз санал женгера иштирак авурдакай ва алай вахтунда и зиянлу кIвалах гуьгьуьллувилелди акъвазарзавайдакай къайдаяр хуьдай органриз малумарнач, вичив гвай яракьни вахканач, я ам хуьзвай чкани лагьанач.

И тахсиркарвилерай З.З.Абдулаеваз 3 йисни 8 варз кар атIана. И вахт ада умуми режимдин колониядa акъудда.

Эпидемии гриппа в Дагестане нет

Грипп и острые респираторные вирусные инфекции (далее ОРВИ) остаются одной из самых актуальных проблем здравоохранения как по количеству заболевших, так и по наносимым экономическим потерям.

По состоянию на 7 января 2016 г. на территории Республики Дагестан превышение эпидемических порогов по гриппу и ОРВИ в разрезе возрастных групп и административных территорий не отмечено.

Сдерживанию интенсивности распространения заболеваний гриппом и ОРВИ способствовало своевременное проведение в республике профилактических и противоэпидемических мероприятий, в том числе иммунизация населения против гриппа.

В республике эпидемический подъем заболеваемости гриппом и ОРВИ начался на 46-й календарной неделе 2015 года (09.11.2015 - 15.11.2015). В эпидемический процесс почти в одинаковой степени вовлечены дети всех возрастных групп, с наибольшим удельным весом детей от 3 до 6 лет (24,8%).

С сентября 2015 г. на базе вирусологической лаборатории ФБУЗ "Центр гигиены и эпидемиологии в РД" обследовано 850 чел., проведено 4250 исследований, из которых выделено 48 случаев вируса гриппа H1N1(SW), 12 - вируса H3N2, 18 - парагриппа, 9 - респираторно-синцитиального вируса и 2 случая аденовируса.

В 2015 г. заболеваемость внебольничными пневмониями (ВП) среди населения Республики Дагестан на 20,5% выше показателей 2014 года, при этом отмечается значительный рост заболеваемости среди детского населения до 17 лет - на 46,2%. В структуре заболевших детей наибольший удельный вес занимают дети в возрасте от 1 до 2 лет - 31,1%.

Групповые случаи заболевания внебольничными пневмониями на территории республики за 2015 г. не зарегистрированы.

В целях профилактики гриппа и ОРВИ и своевременного проведения противоэпидемических мероприятий Управлением Роспотребнадзора по Республике Дагестан ежедневно проводится мониторинг за заболеваемостью гриппом и ОРВИ и внебольничными пневмониями в разрезе административных территорий республики.

На базе вирусологической лаборатории ФБУЗ "Центр гигиены и эпидемиологии в Республике Дагестан" организован мониторинг и расшифровка этиологии заболеваний гриппом и ОРВИ, в первую очередь - в организованных коллективах, а также у лиц с тяжелой клинической картиной с применением методов быстрой лабораторной диагностики (методы иммунофлюоресценции и ПЦР).

По данному вопросу под руководством 1-го заместителя Председателя Правительства Анатолия Карибова 9 января состоялось заседание санитарно-противоэпидемической комиссии.

С учетом прогнозируемого роста заболеваемости гриппом и ОРВИ Главный государственный санитарный врач РД обозначила необходимость обеспечения готовности медицинских организаций к оказанию первичной медицинской помощи на дому и отдельному приему пациентов в лечебных учреждениях. Также она подчеркнула важность информирования населения о мерах по профилактике гриппа и о необходимости своевременного обращения за медицинской помощью в случае появления признаков заболевания.

Роспотребнадзор напоминает, что в целях профилактики заражения и распространения ОРВИ и гриппа необходимо, прежде всего - ограничить посещение массовых мероприятий и мест с большим скоплением людей. Находясь в общественных местах (на работе, в учебном заведении, магазине и пр.) целесообразно использовать одноразовые или марлевые маски для защиты органов дыхания. В настоящее время необходимо осуществлять профилактику заражения гриппом и ОРВИ препаратами, стимулирующими защитные силы организма (иммунитет), к которым относятся иммуномодуляторы, интерфероны, растительные адаптогены, поливитамины, различные средства народной медицины.

Руководителям организаций, предприятий, учреждений, особенно социальной сферы обслуживания населения, торговли, транспорта и пр. следует обеспечить выполнение сотрудниками профилактических и противоэпидемических мероприятий: проведение текущей уборки с использованием дезинфицирующих средств, недопущение к работе сотрудников с признаками респираторной инфекции, использование средств неспецифической профилактики для защиты персонала. В образовательных заведениях необходимо тщательно проводить утренние фильтры - выявлять учащихся с признаками ОРВИ, качественно проводить влажную уборку и проветривание помещений.

"АЙБОЛИТ"

Чир хьун хъсан я

"Айболит" газетдай гьазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

- **Япара тIал**, кьиле сес авайла, спичкадин кьалунал памбаг алчукна, япар хъсандиз михьи ийида. Ахпа, чими цварадай памбаг кьежирна, мад сеферда япар михьи хъувурдалай гуьгъуьниз, йикъа пуд сеферда гьар са япуз 5 стIал чими цвар цада.

Ихьтин процедуради япарин тIал ва кьиле авай сес секинарда, япаризни хъсан ван къведа.

- **Зобдин азар** авайла, вирт, кIерецдин хвехвер ва ицIи гречка (гьар сад 200 г), кIерецдин хвехвер ва гречка кофемолкада регъвена, виртни алава хъувуна хъсандиз хуькуьрда ва ам са юкъуз тIуьна куьтягьда. Пуд йикъалай мад цIийи порция гьазурда ва ам 9 йикъан вахтунда ишлемишда, пуд юкъуз ял яда. Гуьгъуьнлай мад цIийи порция гьазурда ва амни 9 йикъан вахтунда неда. Гьа инал сагъарунин сад лагьай курс куьтягь жезва. Ахпа и процедура зур йисалай тикрар хъийида.

- **Хуквада хер авайла**, 0,5 кг вирт, 0,5 л зейтундин (оливковый) ягълу шуьшедин банкадиз вегьена, хъсандиз хуькуьрна, холодильникда эцигда. Ам ишлемишдалди вилик кIарасдин тIур хуькуьрна, йикъа пуд сеферда фу недалди вилик хуьрекдин са тIурунавайди неда. И жуьредин сагъарун кьиле тухудайла, диетани хуьн лазим я.

- **Эгер квез** куь гуьгъуьл кIубан хьана кIанзаватIа, са апельсиндин, са лимондин ва са газардин ширеяр сад-садак какадарна, ам 100 мл минеральный циз яна, ичIи рикIелай, фу нез зур сят амайла, ишлемиша.

- **Дамарар мягькемарун** патал хуьрекдин кьве тIуруна авай лимондин шире 200 мл чими циз яда ва аниз чайдин са тIуруна авай вирт, са тупIа авай регъвенвай сенжефил алава хъувуна, экуьнахъ ичIи рикIелай фу нез зур сят амайла ишлемишда. Ихьтин гьалимади беден яргъал вахтунда къуватлу ийида.

- **Беден мягькемарун**, хуьрек цIурурун, обмен веществ хъсанарун патал сенжефилдин таза дувулар (3-4 см) хам эляна, куьлуьз куьткуьнна, са литр кудай яд илична, звал гъана, 10 декьикьада зайиф цIал ргада. Ахпа ам куьзна, къайи хьайила, са тупIа авай регъвенвай дарчинар ва хуьрекдин 2-3 тIуруна авай жикIийрин миже алава хъувуна, фу нез зур сят амайла, са йикъан вахтунда 100-150 мл ишлемишда.

Инсульт

КЬАЦУ АПТЕКА

Башир ШИХМУРАДОВ
Теймур ГЬАБИБОВ

Гьар йисуз чи уьлкведа инсультдин диагноз 400 агъзур касдиз эцигзава ва и азардикди жезвай кьиникьри пуд лагьай чка кьазва.

Инсульт - им кьилин мефтIеда ивидин гьерекат лап чIуру гьалда ава лагьай чIал я. Ам арадал атунин гьалариз килигайла, инсульт кьве жуьрединди жезва: геморрагический ва ишемический.

Геморрагический инсульт кьилин мефтIеда авай дамарар хъиткьинуникди мефтIедиз иви чкIана арадал къвезва. Дамарар са чкадилай дакIуна экъис хьуникдини инсульт жеда. И жуьредин инсульт виридалайни хаталуди яз гьисабзава. Геморрагический инсульт арадал атунин себебар дарар дакIуна экъис дамахьун, дамарар холестериндинни пидин матIарив (бляшкайрив) ацIун ва лап виниз тир давление (гипертония) хьун я. Ихьтин инсульт гзаф яшлу инсанриз жезва. Инсультдин вилик кьил тIа жеда, гъилер, кIвачер ксанвайди хьиз жеда, рахазвай къайда чIур жеда. Мумкин я мез къецел акъатун ва нефес дар хьун. Чин мичIи-яру, вилер патахъ ва кьилни иви чкIанвай патахъ элкъвенваз жеда. Нефес четиндиз ва явашдиз къачуда, хух авунни мумкин я. Кьиле иви чкIанвай патан къарши патан гъил, кIвач фалуж яда, абуруз хабар амукьдач. Азарлуди декьикьайрилай са шумуд йикъал кьван вич-вичик квачиз жеда. Давление гзаф вахтара екеди жеда. Бедендин чимивал сифте аватда, ахпа хкаж жеда. Мумкин я гзаф вахтара экъуьчун ва цвар галахьун.

Ишемический инсульт кьилин мефтIедив яргъалди иви агакь тавурла, кислороддикай ва вичиз герек тир емдикай дар хьайила арадал къвезва. И кIвалахар хьунин себебарни виниз тир давление хьун, дамарар дар ва лахтайрив ацIун (атеросклероз) я. Гьар жуьредин микробрин таъсирдикди, аял хьуникди (дишегьлийриз), хейлин залан тIарвилерикди ишемический инсульт хьун мумкин я.

Гзафни-гзаф и жуьредин инсульт йифиз, дерин ахварик квайла, гзаф галатнавайла ва нервияр чIуру гьалда авайла жезва. Башламиш садлагьана жеда. Азарлуди вич-вичик квачиз, юзаз тежез, чин лацу ва къайи гьекьеда аваз жеда. Пульс четинди, къайдасузди (аритмия) жеда. Нефес къайдада аваз (амма тади квайди) жеда. Цвар кьада, бязи вахтара давление хкаж жеда. Гъилерал, кIвачерал таб акьалтун ва фалужди янаваз хьун мумкин я. Фалужди янавайди азарлудаз вич-вичел хтайла чир жеда.

Чавай инсульт жедай ихьтин себебрикайни лугьун тавуна жедач: винидихъ лагьайвал, яшлу хьун, тухумда еке давление ва я инсульт хьайибур хьун, рикIик ишемиядин азар акатун (ам сагъариз жезва), гзаф давление хьун (ам агъуз вегьез жезва), сахардин диабет (гьадан иесивални жезва), пIапIрус чIугун ва ички ишлемишун, юзун-къекъуьн тIимил хьун, холестерин ва бедендин заланвал гзаф хьун. И себебар фикирда кьан тийизвайбур гзафни-гзаф итимар я.

Вуч чир хьана кIанда инсульт тахьун патал? Давление гзаф ва мукьвал-мукьвал хкаж жезвайбурун кIвале чарасуз тонометр (давление алцумдай аппарат) хьана кIанда. Экуьнахъ ва нянихъ давление аватIа, ахтармишна ва серенжемар кьабулна кIанда. Инсульт жез мукьва вахтара ихьтин гьалариз фикир гана кIанда: давление хкаж хьуниз, чиниз инлай-анлай хузра гайиди хьиз хьуниз, пIузарар ксанвайбур хьиз, алазни-алачиз зурзуниз, мез галкIуниз, тупIарни ксанвайбур хьиз хьуниз. Гъавурда авай касдивай духтур агакьдалди, хизандин куьмекни галаз, вичиз куьмек гуз жеда.

Хизанда са татугай агьвалат хьана зи (Б.Ш.) давление 248/110-дав агакьна. Юлдаш теспача хьана. За ам сабурар гана, секинарна. Кьве хъуьцуьган гъиз туна, абур кьилик кутуна, зун агалтна (къаткана виже къведач). КIвачерни авадарна туна, иви кьилихъай кIвачерихъ фин патал. За юлдашдив чилел целлофандин пакет, гьадални ичерин сиркедай кьежирнавай пек экIягъиз туна ва жуван кIвачер гьа пекинал эцигна. Серкин са слихни туькъуьнна. Кьилин эрчIи патал (чапла патан гъил-кIвач заз хъсан аквазвачир) мурк квай затI эцигиз, вахчуз хьана, са рюмка тутарин пешерин ядни хъвана. 18 декьикьадилай, сагърай чеб, духтурарни атана. Зи давление абур атайла 187-дал аватнавай. Кьвед лагьай сефердани давление 244-дав агакьайла, мад винидихъ кхьенвайвал авуна, инсультдикай къутармиш хьана.

Чна квез къведай макъалайра инсульт хьайила, кьвед лагьай инсульт тахьун патал вуч авуна кIандатIа, атеросклероздихъ, гипертониядихъ ва маса азаррихъ галаз халкьдин медицинадин куьмекдалди гьикI женг чIугвадатIа, гьадакай кхьида.

Жуван сагъламвал хуьх! Инсульт, инфаркт - им кьиникьин жаза туш. Духтуррин куьмекни галаз инсульт, инфаркт хьайибур хъсан хъхьана, яргъалди яшамиш хьайи дуьшуьшар тIимил авач. КичIе жемир, теспача къачумир, сабурлу хьухь! Квез Аллагь куьмек хьуй!

Даниял Мегьамедован 70 йис

“КIанзава заз зи гелер таз чилерал...”

Мерд АЛИ

Икьван маналу цIар за **Даниял МЕГЬАМЕДОВАН** “Рубаияр” тIвар алаз 2011-йисуз чапдай акъатнавай ктабдай къачунва. Шаир-художник хьиз вич са акьван машгьур ийиз алахъначтIани, педагог, литературадин месэлайрал машгъул алим, журналист, камаллу насигьатчи, вижевай хизандин кьил, яр-дустунал рикI алай инсан хьиз, и йикъара вичин 70 йис тамам хьун къейдзавай Даниял Зиядинович Мегьамедова амукьдай крар тIимил авунвач. Ада тунвай гелерикай чун лап куьрелди рахазва.

Даниял Мегьамедова чи газетдихъ галаз гьеле вич хайиди тир КIварчагърин хуьруьн (Сулейман-Стальский район) школада амаз (алатай асирдин 60-йисар) алакъа хуьзвай. А чIавалай инихъ печатдай адан цIудралди хъсан очеркар, макъалаяр, шиирар, мажараяр, гьикаяяр акъатнава. КIелдайбурун вилик ада “Илгьамдин гелер” (2006), “Чубарукар” (2011), “Рубаияр” (2011), “Етим Эминан уьмуьрдинни яратмишунрин рехъ (2003) ктабар гъана. Эхиримжиди ада, алим-литературовед яз, чи халкьдин руьгьдин лап кьакьан кукIушрикай сад тир классик Етим Эминан ирсиниз талукьарнавайди я. Ана гзаф йисара, чIехи шаирдин ирсинин гелера къекъвез, кIватIнавай марагьлу материалар гьатнава. Шаирдикай литературадин илимда авай хейлин фикирар санал кIватIнава, абуруз алимди вичин вилерай, рикIяй къимет ганва. Эминан руьгьдин къамат вичин саягъда арадал гъанва. Жуьреба-жуьре себебралди илимрин кандидатвилин дережа хуьнив агакьначтIани, тIвар кьунвай монография вичел гележегдани цIийи аямдин эминоведри амал ийидайди хьанва.

“Чубарукар” ктаб гъвечIи яшдин аялар патал кхьенвайди я. Ада аялрин фикир желбдай эсерар (каламбурар, метаграммаяр, анограммаяр, мискIалар, гьатнава. Лап къадирлуди шаир-педагогди теснифнавай “Шиирин азбука” я. Ина чи лезги алфавитдин гьар са гьарфуниз ам кIелиз, чириз, рикIел хуьз куьмек гузвай кьве-кьве цIарар бахшнава. Яни авторди гзаф четин, гьа са вахтунда гьуьрметдиз лайих авай зегьмет чIугунва. Ингье кьве мисал:

А. *Афнияр хьана цIи кьадарсуз сала.*
Абур атIуз фенва ведро гваз хала.

Б. *Бул хьана багъда емишрин бегьер.*
Бубади кIватIна са бидон ичер...

Даниял Зияудиновича хайи хуьруьн муьжуьд йисан школадилай гуьгъуьниз Дербентдин педучилище (1966-йис), ДГУ-дин филологиядин факультет (1974-йис), 1984-йисуз гьа ина аспирантура акьалтIарна.

Педагог яз ада сифте вичин хайи школада, 1987-йисалай Каспийск шегьердин гимназияда (школа-интернатда) кIвалахзава. Ина Дагъустандин халкьарин музыкадинни хореографиядин ирс, идахъ галаз сад хьиз, хайи чIалар, литературяяр, адетар (культураяр) дериндай чируниз кьетIен фикир гузва. Даниял Зияудиновича и муаллимрин секциядиз руководство гузвай. Интернатда сифте яз чи милли культурайриз талукь яз кьиле тухвай фестивалда иштиракдай кьисмет зазни хьанай. Чи гьар са миллетдин (лезгийрин, аваррин, даргийрин, къумукьрин, лакрин, табасаранрин) векилрин аялри милли парталар, хуьрекар гьазурунихъ галаз сад хьиз, кIвалин-къан хейлин адетарни устадвилелди къалурзавай. Хайи чIаларал тамамарай манийри, авур кьуьлери ина чи Дагъларин уьлкведин руьгь авайди тестикьарзавай.

Мад са къейд: Д.З.Мегьамедова тарс ва тербия гайи аялрикай 21 касди илимрин

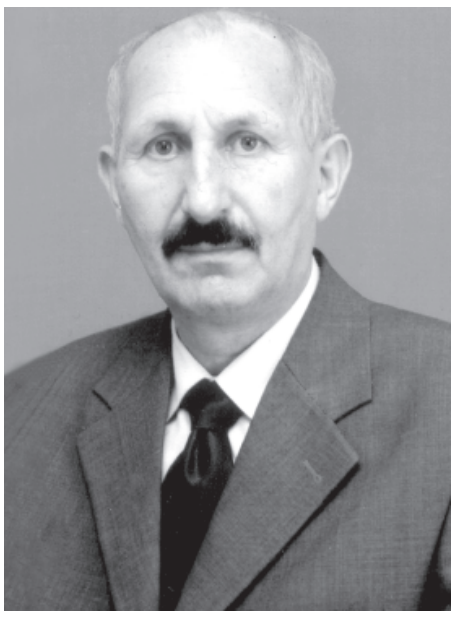

кандидатвилин, 4 касди илимрин докторвилин дережаяр хвенва.

Ихьтин тербия гузвай муаллимар государстводин патайни фикир тагана амукьдач. Даниял Зияудинович Дагъустан Республикадин, 2006-йисалай РФ-дин лайихлу муаллимдин чIехи гьуьрметдин тIварарин сагьиб я.

Журналист яз ам РФ-дин журналистрин Союздин членвиле кьабулна. “Лезги газетдин” редакцияди адан зегьмет ва кардиз вафалувал жуьреба-жуьре пишкешар гуналди къейдна.

Даниял муаллимди вичин кайвани Шемиядихъ галаз чIехи ва гьуьрметлу хизанни арадал гъанва: кьве рушни кьве хва. Вирида кьилин образование къачуна, чпин кIвал-югъ кутуна, гьуьрметлудаказ яшамиш жезва. Къе хтулрин чIехи къифле арадал атанва, саки вирибуру асул гьисабдай къанун-къайда хуьдай органра къуллугъзава.

Даниял Зияудиновича алай вахтунда ял язава. Мумкинвал хьайивалди цIийи эсерар яратмишзава.

Чна чи амадагдиз, вафалу дустуниз, гьуьрметлу чIехи муаллимдиз агакьнавай дережаяр ва алукьнавай цIийи йисни рикIин сидкьидай мубаракзава.

Яшамишрай гьар са хва, руш
КIварчагъ дередин,
Шуьрбетри туьнт ийиз сархуш
Къуччагъ дередин!

Агъадихъ чна юбилярдин эсеррикай гузва.

Даниял МЕГЬАМЕДОВ

* * *

КIанзава заз зи гелер таз чилерал,
Са вуч ятIан арадал гъиз гъилерал,
Зи гелери шадвал гъурай инсанриз,
Бахтунин хъвер къугъваз жервал
сиверал.

* * *

Инсан, уьмуьр яргъи хьнухь паталди,
Фуни тIуьна кIанда жува гьалалдин,
Вич камаллу сабурлу кас, чир хьухь ваз,
Амукьда и чилел пара яргъалди.

* * *

Жуван намусдал авурла леке,
Ам гунагь я ваз тежер кьван еке.
Аллагьдин вилик хиве яхъ тахсир,
Амукь тийирвал фашалвал рикIе.

* * *

Къужахда за кьазва дуьнья рикIивай,
Бахтунин цуьк тIалабзава чиливай,
Зун ашкъидин лувараллаз цавава,
КIанзавач заз къакъатиз зи кIваливай.

* * *

Вун садрани пехил жемир чарадал,
Жувани са затI акъуда арадал,
Азиятар зегьметар ваз акурла,
Хкаж жеда хазинадин харадал.

* * *

Ваз теклифар гайитIани къадрани,
ЧIуру кардив эгечIмир вун садрани.
Мукъаят хьухь, Аллагьдихъ пак ягъар кас,
Гьар кпIунал шукур гъида вадрани.

* * *

Шариатди негь авуна хъун чехир,
Инсандин пак руьгьдал ялда ам пехир.
Дустар галаз къе зун ава межлисда,
Бокал чехир хъун я жал зи тахсир?

* * *

АкIурна багъда са ципицIдин чIере,
Бегьер гудай ада мус къведа бере.
Фикирзава за чехирдикай гьеле
ЦипицIар дигмиш тахьанмаз хуьре.

* * *

Булахдин гьамгадиз ухшар я эрекь,
Хъвайилахъди пелез акъатзава гьекь,
Ифин жеда дамаррал азад ви кьилин,
Ширин чандай чукурда сад къай, садни мекь.

* * *

Эгер ажуз хьайитIа вун уьмуьрда,
Мукьвадани вун межлисдай чукурда.
Вун девлетдин сагьиб ятIа кIубан яз,
Къизилгуьллер ви рекьера чукIурда.

* * *

Дустар ава стхаяр хьиз багьа тир,
Дустар ава четин юкъуз чара тир,
Дустар ава мез ширин я вирт кьадар,
Амма гуьгьуьл зегьримардин хара тир.

* * *

Инсан я кьван, вичин утагъ, кIвал авай.
Инсан я кьван сад садахъди къал авай.
Инсан я кьван, дуствилин нур рикIеваз,
Зегьмет чIугвар багъни бустан, сал авай.

* * *

Агъзур жуьре чIал гана квез, инсанар,
ВацIар гана, гьуьлер гана, майданар.
Бес хьанач квез, къал-макъалда гьатнава
Гъавурда хьухь, и дуьньядин мугьманар.

* * *

Пашман рикIиз эсердач ви гафари,
Гъам-хажалат хутахдач хьи цавари.
Вири крарни кьиле фидач кIанивал,
Куьн шадаррай муьгьуьббатдин лувари.

* * *

ТакIанзавай жедач рикIер сад ийиз,
Нивай жеда хъуьтIуькай ваз гад ийиз.
Муьгьуьббатдин къуват пара агъур я,
Алакьдани вавай гьиссер шад ийиз?

* * *

Дерт акурдаз дердинин тIал чир жеда,
Мал хвейидаз нехирда кал чир жеда,
Ватандал рикI алай касдиз, чIалахъ хьухь,
Гъурбатдани дидедин чIал чир жеда.

* * *

Хуш тир инсан дуьшуьш хьайи береда
Хуш фикирар пайда жеда келледа.
Намерд инсан акурлахъди вилериз,
Буьркьуь хьана акIида вун лиледа.

* * *

Ламракай шив гьич садрани жедай туш,
Кими касдиз акьуллу гаф чидай туш.
Заз ван хьанач зи уьмуьрдин береда,
Вири ксар арифдар яз хадай туш.

* * *

Садрани, дуст, вун жемир акI ажуз,
На кьил куьрсна кIандач заз гьич агъуз.
Кьейилани амукьдайвал жуван тIвар,
Хъсан крарин вун сагьиб хьурай лап шаксуз.

* * *

Дугъри касдиз жеда дугъри хьиз вири.
Тарашчидиз жеда угъри хьиз вири.
Бишидаз ван текъвер маса инсанрин,
Гьа вич кьадар жеда биши хьиз вири.

* * *

ТIалдин дарман акунай заз ахварай,
Гъам гьатнач, лув гузвай за цаварай.
Азиз духтур, куь зегьметар чида заз,
ТIазвай рикIиз, тавакъуйда, чара я.

“Текивидин хвал”

ЦИЙИ КТАБ

Мегьамед ИБРАГЬИМОВ

ЦIийи йисан вилик ихьтин тIвар алаз Махачкъалада, “Мавел” чапханади **Нуьсрет АГЪАКЕРИМОВАН** шиирриканйни гьикаяйрикай ибарат ктаб акъуднава. Адан авторди хейлин йисара математикадин муаллим, Дагъустандин ктабрин издательствода корректор яз кIвалахнай. Гуьгъуьнлай кьисметди ам Сумгаит шегьердиз акъудна...

Н.Агъакеримован яратмишунрихъ галаз кIелзавайбур алатай асирдин 60-йисарилай таниш я. Амма икьван чIавалди адан са ктабни чапдай акъатнавачир. Ингье, шаир рагьметдиз фейидалай кьулухъ 18 йис алатайла, къайгъудар хци - Тельман Нуьсретовича бубадин ирс квадар тавун, гележегдин несилрал агакьарун патал яратмишунар чапдиз гьазурна.

Ктабдин редактор, шаир ва публицист Мердали Жалилов сифте гафуна Нуьсрет Агъакеримован уьмуьрдин ва яратмишунрин рекьикай гегьеншдиз раханва. Анай малум жезвайвал, Н.Агъакеримован сад лагьай критик, ширатдин рекье муаллим лезгийрин чIехи лирик Шихнесир Къафлановакай хьана. Яратмишунрикай рахадайла Мердали Жалилова къейдзавайвал, Н.Агъакеримован эсерар, асул гьисабдай, хайи чиликай, зегьметдал ашукь гьунарлу халкьдикай, кIани ярдикай, дуствиликайни марифатлувиликай я. Шаирдин эсеррай чав Шалбуз дагъдин яйлахринни булахрин ширширрин ван, цуьквери атирлувал агакьзава...

Ктабда гьатнавай ширрай аквазвайвал, Нуьсрет Агъакеримов хайи ерийрални тIебиатдал гзаф кьару инсан тир. “Гатфарин тIебиат” шиирда авторди чIехи гьевесдивди тIебиатдин гуьзел легьзейрин шикилар чIугвазва:

Дегиш жезва ирид сефер цавун чин,
Гагь къай, гагь циф дагъдин
кьилел къугъвазва.
Гагь чилерал алукьзава рагъ
къизгъин,
Дагъдин хура хважамжамар
акьазва...

Бязи ширрай кIелзавайдаз шаирдин акьалтIай ватанпересвални инсанпересвал аквазва. Нуьсрет Агъакеримова Ватандин - лезги хуьрерин тарифарзава, акьалтзавай несилриз бубайрин адетар хуьниз, Ватандин къуллугъда акъвазуниз, къадирлу хьуниз эвер гузва. “Зун - сергьятдал” шиир ихьтин бендинилай гатIунзава:

Чил квахьнава йифен чIулав чуруда,
Сухвар сухиз дарзава зун аязди.
Зун - сергьятдал. Къуй дидедин
хуруда
Ширидаказ ксурай къе аял зи...

Лирический игит Ватандин сергьят хуьзвай аскер я. Югъ-йиф, къай-чим талгьана ам датIана сергьятдал мукъаятдиз акъвазнава. Вичин бала ширидиз ксун патал ада вири Ватандин архайинвал, секинвал хуьзва…

“КIани ярдиз манияр” тIвар алай пай кьиляй-кьилиз кьуд цIарцIин ширрикай ибарат я. Манийриз ухшар гьар са бендина авторди ярдин гуьзелвилин, назиквилин тарифарзава, кIанивал, михьи гьиссер бахтунин чешме тирди тестикьарзава. Абур регьят, гъавурда акьадай чIалалди кхьенва. Гъавиляй кIелизни хуш жезва.

Ктабда гьатнавай гьикаяяр тIимилбур ятIани, абурай Н.Агъакеримова лезги гьикаятдани вичиз хас хвал атIайди аквазва. Абур гьам чIалан, гьам туькIуьр хьунин, гьам къарагъарнавай месэлайрин, гьам образрин (суьретрин) тIебиивилин жигьетдай устадвилин дережада авайбур я. Рагьметлуда несилриз тунвай “хвал” квахь тийидайди я...

Наградаяр вахкана

ЧИ КОРР.

Чна виликамаз хабар гайивал, алатай йисан эхирриз РД-дин физический культурадин ва спортдин министерстводи 2015-йисан нетижайриз килигна республикадин виридалайни хъсан спортсменрин тІварар тайинарнавай. ИкІ, виридалайни хъсанбурун жергеда Олимпиададин, сурдлимпиададин, паралимпиададин (10 спортсмен) ва Олимпиададинбур тушир жуьрейрал машгъул жезвай (12 спортсмен) спортсменар гьатнавай.

ЦІийи йисан вилик Махачкъалада, Дуствилин кІвале, спортсменрив ва абурун тренеррив наградаяр вахкуниз талукьарнавай шад мярекат кьиле фена. Ам Дагъустандин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий КЪАРИБОВА ачухна. Ада ва РД-дин физический культурадинни спортдин министр Мегьамед МЕГЬАМЕДОВА спортдин общественностдиз ЦІийи йис ва къазанмишнавай гьалибвилер мубаракна.

С.Абдулова, М.Мегьамедов, З.Иразиева

дуьр дережайриз акъуднава, - къейдна Анатолий Къарибова.

Сегьнедал республикадин виридалайни хъсанбур яз гьисабнавай спортсменриз теклифна. Ингье абур: паратхэквондистар- **Севил АБДУЛОВА** (тренер Камал Биярсланов), **Заира ИРАЗИЕВА** (тренер Арслан Биярсланов), армспортдин (ПОДА) векилар - **Тагьир МЕГЬАМЕДОВ**, **Юсуп ЮСУПАЛИЕВ** (кьведан тренерни Гьасан Алибегов), грэпплерар - **Руслан АБДУЛЛАЕВ** (тренер Заур Агьмедов), **Къурбан ГЬАЖИЕВ** (тренер Мурад Абдуллаев), кикбоксёрар **Башир ТАЖДИНОВ** (тренер Агьмед Агьмедов), **Басир АБАКАРОВ** (тренер Мегьамед Мегьамедов), женгинин какахьай единоборствойрай (ММА) - **Мегьамед АНКАЛАЕВ** (тренер Шамил Алибатыров), **Бахачали БАХАЧАЛИЕВ** (тренер Расул Мегьамедалиев), панкратиондай - **Шамил ГЬАСАНОВ** (тренер Олег Мегьамедов), ушу-саньдадай - **Муслим САЛИГЬОВ** (тренер Гьуьсейн Магомаев).

Кьилдин наградадиз спортдин къугъунрин жуьрейрай (ПОДА) Дагъустанда сад лагьай спортдин мастервилин тІвар къазанмишнавай **Расул НАЗИРОВ** (тренер Константин Аванесов) лайихлу хьана.

Гуьгъуьнлай сегьнедал Олимпиададин, сурдлимпиададин, паралимпиададин жуьрейрай виридалайни хъсанбур яз гьисабнавай 10 спортсмен экъечІна: азаддаказ ва грекринни римлуйрин жуьреда кьуршахар кьунай - **Билял МАХОВ** (тренер Мегьамед Гьуьсейнов), азаддаказ кьуршахар кьунай - **Абдулрашид САДУЛАЕВ** (тренер Шамил Омаров), **Абдусалам ГЬАДИСОВ** (тренер Иманмурза Алиев), дзюдодай - **Камал ХАН-МЕГЬАМЕДОВ** (тренер Садык Абдулов), дзюдодай (буьркьуьбурун

» Россиядин, Европадин ва дуьньядин чемпионатра 2015-йисуз Дагъустандин спортсменри 1013 медаль къазанмишна...

Вичин рахунра Анатолий Шамсудиновича 2015-йис спортдин рекьяй еке гьалибвилер къазанмишуналди тафаватлу хьайиди, спортдал рикІ алай ксариз яргъалди рикІел аламукьдай легьзеяр багьишайди рикІел хкана. РД-дин физический культурадин ва спортдин министерстводи Дагъустандин Гьукуматдин ва республикадин Кьилин куьмекни галаз кьиле тухузвай кІвалахди хъсан нетижаяр гузвайди къейдна. ИкІ, Россиядин, Европадин ва дуьньядин чемпионатра 2015-йисуз чи спортсменри 1 013 медаль къазанмишнавайди, абурукай 371 - къизилдинбур, 299 - гимишдинбур, 343 медални буруьнждинбур тирди лагьана.

- Идалди чна вири уьлкведиз, вири дуьньядиз, дугъриданни, республика спортдин держава, машгьур спортсменрин чад тирди мад сеферда субутна. Къе и залда кІватІ хьанвай жегьилри чпин гьар йикъан зегьметдалди ва чпи гьиле кьунвай кардал кІевивал авуналди еке гьалибвилер къазанмишнава. Идалди абуру неинки хайи ерийрин - Дагъустандин - гьакІни еке Ватан тир Россиядин тІварни гьуьнспорт) - **Шагьбан КЪУРБАНОВ** (тренер Газимегьамед Агьмедов), **Абдула КЪУРАМЕГЬАМЕДОВ** (тренер Асельдер Мегьамедов), **Малик КЪУРБАНОВ** (тренер Гьабиб Мегьамедов), **Заур ЖАБРАИЛОВ** (тренер Гьамид Умаев), **Саадо АБДУРАГЬМАНОВ** (тренер Шамил Алиев), тхэквондодай (япариз ван текъвезвайбурун спорт) - **Шамил ИСАКЬОВ** (тренерар Азиз Мегьамедов ва Арсен Къурбанов).

Наградайралди алатай йисуз хъсан нетижаяр къазанмишай спортдин са шумуд жуьредай федерацийрин кІвалахни къейдна. Абурун арада авай: кьуршахар кьунай спортдин федерация (президент Абдусамад Гьамидов), волейболдин - (Ражаб Абдулатипов), регбидин - (Мегьамедрасул Исаев), грекринни римлуйрин жуьреда кьуршахар кьунай - (Мурад Пайзулаев), тхэквондодин - (Алибег Сулейманов), боксдин - (Эльдар Алимурзаев), армспортдин - (Арсен Булатов), чІемерукрай лишанар ягъунай - (Сайпула Абдулмуталипов), шахматрин - (Мегьамед Сулейманов), дзюдодин - (Эсенбулат Мегьамедов) ва Дагъустандин футболдин Союз (Будун Будунов).

Жабар АСКЕРОВ:

“Спорт зун патал уьмуьр я…”

Равидин Абдурагьимов ва Жабар Аскеров

ГУЬРУЬШ

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алатай йисан эхирриз Махачкъалада, “Grand Plaza” тІвар алай алишверишдин центрада, РД-да авай ФЛНКА-дин жегьилрин департаментдин кьиле авай ксари лезги халкьдин еке умудар квай спортсмен, спортдин са шумуд жуьредай инанмишвилелди вичин къуватар ахтармишзавай Жабар Аскеровахъ галаз гуьруьш тешкилнавай. Къейд авун лазим я хьи, ФЛНКА-дин жегьилрин департаментди и жуьредин гуьруьшар идалай виликни кьиле тухванай, и кар, чна умудзава, гележегдани давамарда. Машгьур спортсменрин уьмуьрдикайни спортдин рекьикай ва тежрибадикай суьгьбетри, абурун насигьатри жаванрин руьгь хкажзавайдал, абуруз спорт кІанарзавайдал, шак алач. Ихьтин мярекатрихъ ва серенжемрихъ винел акьалтзавай несилдиз ватанпересвилин тербия гунин рекьяйни еке менфят ава.

Гуьруьш РД-да авай ФЛНКА-дин жегьилрин департаментдин руководитель **Равидин АБДУРАГЬИМОВА** ачухна ва кьиле тухвана. Ада Ж.Аскерован спортдин ва уьмуьрдин рекьикай куьрелди суьгьбетна. Гуьгъуьнлай мярекат “суал-жавабдин” тегьерда, хъсан тешкиллувал аваз тамам кьве сятда кьиле фена. КІватІ хьанвайбуру Ж.Аскероваз спортдикай, гележегдин планрикай, хизандикай суалар гана. Малум хьайивал, чи ватандашди Австралиядиз хъфиз гьелелигда тади къачузвач, мукьвал вахтунда Махачкъалада, багьрийрин патав, вичин муг кутадай ниятар ава.

Ж.Аскерован мукьвал гележегдин бягьс алай вацра Китайдин Шанхай шегьерда KUNLUN FIGHT - 36 тІвар алай турнирдин сергьятра аваз кьиле фида. Агьадихъ чна гуьруьшдай са шумуд суал ва Жабар Аскерован жавабар гузва.

- **Жабар, куьне пешекарвилин кикбоксинг хкягъунин себеб гьихьтинди я?**

- Куьне зун пешекарвилин кикбоксингдал машгъул хьун хабар кьазвани? Пешекарвилин спортда жуван къуватар алцумун-им зи аял чІаван мурад тир жеди, зи хиялар гьамиша пешекарвилин спортдикай тир, за гьевескаррин спортдал са акьван гзаф фикир желб авурди туш. За бягьс тухунин тегьер тайский пешекарвилин боксдихъ ва кикбоксингдихъ галаз хъсан кьадайди тир. Гьевескаррин спортдал машгъул хьунин кьилин себебар - тІварар къазанмишдай, спортдин кукІушар муьтІуьгъардай мумкинвал хьун я. Гьа са вахтунда спортди къазанжияр гьана кІандайдини за аннамишнавай. Гьавиляй пешекарвилин спорт хкягъайла спорт уьмуьрда кІвалахдиз элкъвезвайди я - пул къазанмишдай, хизан хуьдай…

- **Куьне иштиракай сад лагьай акъажунар рикІел хкайтІа... Куь гьиссер гьихьтинбур тир?**

- Зун датІана кикбоксингдал машгъул жезвай, спортдин и жуьре халкьдин арада иллаки гзаф машгьур тир, амма турнирар кикбоксингдай тухузвачир. Турнирар гзафни-гзаф гьевескаррин боксдай тешкилзавай. Зун а вахтунда Дербентда авай, боксдай школадин чемпионат тешкилнавай. Ана зани иштиракна. 28 кг-дин заланвал авайбурун арада за анжах са бягьс кьиле тухвана, зун гъалиб хьана. Са акьван рикІел аламукьдай гьиссер захъ авачир, рикІик еке къалабулух квачир, бягьс куьтягьна, зун экъечІна. А чІавуз зи 9 йис тир.

- **Жабар, са бязи спортсменри чпин гьалибвилер багьрийриз, кІанибуруз, дустариз... бахшзава. И жигьетдай куь фикир гьихьтинди ятІа чир хьанайтІа кІандай... Куь гъалибвилер вуж (ва я вуч) патал я?**

- Зун жуван хизан, жуван гележегдин жегьил хизан патал гьалибвилер къазанмишиз алахъзава: гьикІ хьи спорт за пул къазнмишзавай чешме я. За вири гьалибвилер зун спортдиз гъайи зи бубадиз бахшзава.

- **Бягьсиниз экъечІдалди ва адалай кьулухъ куь гьиссер гьихьтинбур я? Рингдал куьне никай (ва я квекай) фикирзава?**

- Виликрай бягьсинин вилик зак гьалибвал къазанмишунихъ ва я кумукьунихъ галаз алакъалу фикирри къалабулух кутадай. Гила ахьтин къалабулух амач, са тІимил теспачавал акатда, амма и гьалди жув гьиле кьаз, дуьм-дуьздаказ фагьумфикир ийиз тазва. Рингдал за, ахпа гьайиф чІугван тийидайвал, жуван къуватрикай вири 100 %-дин менфятлувал къачуникай фикирзава. Бягьс акьалтІарайла, за жуван кІвалах тамамвилелди кьиле тухванваз хьайитІа, шадвалзава. Эгер кумукьнаватІа, жувакай хъел къвезва. Амма зун шад жезвай вахтар гзаф я. Бягьс кьиле физвай декьикьайра лагьайтІа, зи фикирда авайди анжах жуван къаршидиз экъечІнавай спортсмен я. Бягьсерилай гуьгъуьниз за жуван бубадикай фикирзава... Зи бубадиз сиясат авун хуш кар тир. За жуьреба-жуьре шегьерра ва уьлквейра бягьсер кьиле тухузва, бубадиз зи патав хьун гьикьван хуш жедайтІа...

Гуьруьшдин эхирдай спортсмендин гележегдин планрикай мадни чир хъхьана: спортдин рехъ акьалтІарайла, Жабар Аскерова вич политикада ахтармишун кьетІнава.

понедельник, 18 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18:15 Реклама
18.20 Вирус гриппа. Профилактика и лечение
18.40 в/ф. Возвращение в Акушинский район
19.00 Акценты. Аналитическая программа Ильмана Алипулатова
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» «Собеседник» Народная артистка РД Роза Максумова
08.10 Мультфильм
08.20 «Здоровье нации»
08.40 Х/ф «Им покоряется небо»
10.30 «Главная тема» с Алексеем Казаком
12.30 «Время новостей Дагестана»
12.55 Радио «Страна гор» представляет: «Главный редактор»
13.40 Золотая коллекция о родном крае. Д/ф «Школа Мурада Кажлаева»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Концерт «Музыкальный майдан»
16.05 Мультфильмы
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 К юбилею Мурада Кажлаева Х/ф «Снежная свадьба»
18.25 Мультфильм
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Педагогическое сопровождение»
20.45 Мультфильм
21.05 «Круглый стол»
21.50 «Кунацкая»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/с «Севастопольские рассказы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Закон Мерфи»
02.25 Х/ф «Фаномас против Скотланд-Ярда»
04.10 Концерт «Музыкальный майдан»
05.20 «Педагогическое сопровождение»
05.35 К юбилею Мурада Кажлаева Х/ф «Снежная свадьба»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 "Сегодня вечером" с А. Малаховым.
14.20 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 Т/с "Улыбка пересмешника".
23.25 Ночные новости.
23.40 Т/с "1992".
1.40 "Время покажет".
2.30 "Наедине со всеми".
3.00 Новости.
3.05 "Наедине со всеми".
3.30 Т/с "Как избежать наказания за убийство".
4.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Земский доктор".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Сын моего отца".
23.50 "Честный детектив".
0.50 Д/ф "Благотворитель".
2.25 Т/с "Срочно в номер!"
3.25 "Взорвать мирно. Атомный романтизм".
4.20 "Комната смеха".

НТВ

5.00 Т/с "Лучшие враги".
6.00 "Сегодня".
6.05 Т/с "Лучшие враги".
7.00 "НТВ утром".
8.10 "Утро с Юлией Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 Т/с "Братаны".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем" с Л. Закошанским.
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Паутина".
21.35 Т/с "Инспектор Купер".
1.20 "Следствие ведут..."
2.15 Д/с "Битва за север".
3.10 Т/с "Хвост".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 Матриархат.
8.15 По делам несовершеннолетних.
10.15 Давай разведемся!
11.15 Д/ф "Понять. Простить".
12.25 Д/ф "Знать будущее. Жизнь после Ванги".
13.25 Т/с "Женский доктор".
17.05 Т/с "Женский доктор 2". (Украина).
18.00 Т/с "Она написала убийство".
18.55 Матриархат.
19.00 Т/с "Второе дыхание".
21.00 Т/с "Идеальный брак".
23.00 Свадебный размер.
0.00 Матриархат.
0.30 Т/с "Апофегей".
2.20 Т/с "Идеальный брак".
5.30 Джейми: обед за 30 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.15 "Доктор И..."
8.50 Х/ф "Большая семья".
10.55 "Тайны нашего кино". "Служебный роман".
11.30 "События".
11.50 "Постскриптум".
12.55 "В центре событий".
13.55 "Осторожно, мошенники!"
14.30 "События".
14.50 "Городское собрание"
15.40 Х/ф "Берега"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Балабол".
19.40 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "На пороге большой войны?"
23.05 "Без обмана". "Экзамен для зефира".
0.00 "События".
0.30 Х/ф "Отцы".
2.25 Х/ф "Коллеги".
4.20 "Тайны нашего кино". "Д`Артаньян и три мушкетера".

вторник, 19 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Даргала анкьи» (на даргинском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 «Гордость Дагестана». Гала-концерт детских талантов
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Путешествие на край света»
09.20 Х/ф «Фантомас против Скотланд-Ярда»
11.10 Х/ф «Россия молодая» 4 с
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Круглый стол»
13.30 «Педагогическое сопровождение»
13.45 «Кунацкая»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Концерт «Музыкальный майдан»
16.15 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Х/ф «Простая история»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу» Творческий вечер народного поэта Дагестана Сибирбага Касумова. Часть 2-я
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 К юбилею Мурада Кажлаева. В/ф «Фрески. Воспоминания о Дагестане»
21.50 «Правовое поле»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу» Творческий вечер народного поэта Дагестана Сибирбага Касумова. Часть 2-я
01.35 Т/с «Закон Мерфи»
02.25 Х/ф «Большие каникулы»
03.55 Концерт «Музыкальный майдан»
05.10 «Правовое поле»
05.35 Х/ф «Простая история»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 Т/с "Улыбка пересмешника".
14.20 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 Т/с "Улыбка пересмешника".
23.25 Ночные новости.
23.40 Т/с "1992".
1.40 "Время покажет".
2.30 "Наедине со всеми".
3.00 Новости.
3.05 "Наедине со всеми".
3.30 Т/с "Как избежать наказания за убийство".
4.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Земский доктор".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Сын моего отца".
23.50 "Вести.doc".
1.35 "Химия нашего тела. Гормоны". "Смертельные опыты. Кровь".
3.10 Т/с "Срочно в номер!"
4.05 "Комната смеха".

НТВ

5.00 Т/с "Лучшие враги".
6.00 "Сегодня".
6.05 Т/с "Лучшие враги".
7.00 "НТВ утром".
8.10 "Утро с Юлией Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 Т/с "Братаны".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем" с Л. Закошанским.
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Паутина".
21.35 Т/с "Инспектор Купер".
1.20 "Главная дорога".
2.00 Д/с "Битва за север".
2.45 Т/с "Хвост".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 Матриархат.
8.10 По делам несовершеннолетних.
10.10 Давай разведемся!
11.10 Д/ф "Понять. Простить".
12.20 Д/ф "Знать будущее. Жизнь после Ванги".
13.20 Т/с "Женский доктор 2".
17.00 Свадебный размер.
18.00 Т/с "Она написала убийство".
18.55 Матриархат.
19.00 Т/с "Второе дыхание".
21.00 Т/с "Идеальный брак".
23.00 Свадебный размер.
0.00 Матриархат.
0.30 Т/с "Апофегей".

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.10 Д/ф "Великие праздники. Крещение Господне".
8.35 Х/ф "Частная жизнь".
10.35 Д/ф "Валентина Талызина. Зигзаги и удачи"
11.30 "События".
11.50 Т/с "Мисс Марпл Агаты Кристи".
13.40 "Мой герой".
14.30 "События".
14.50 "Без обмана". "Экзамен для зефира".
15.40 Х/ф "Берега"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Балабол".
19.40 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Осторожно, мошенники!"
23.05 "Удар властью. Павел Грачев".
0.00 "События".
0.30 "Право знать!"
2.00 Детектив "Влюбленный агент".

среда, 20 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Шалбуздаг» (на лезгинском языке)
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Маэстро Кажлаев! Телеверсия юбилейного вечера (часть 1-я)
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Путешествие на край света»
09.20 Х/ф «Большие каникулы»
11.15 Х/ф «Россия молодая»
11.50 «Правовое поле»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 К юбилею Мурада Кажлаева. В/ф «Фрески. Воспоминания о Дагестане»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 К юбилею Мурада Кажлаева. Х/ф «Шамиль. Рай под тенью сабель»
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Концерт «Музыкальный майдан»
18.00 «Вдохновение»
18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Дагестана
20.20 «На виду»
21.00 «Гонг»
21.25 «Круглый стол»
22.00 «Жилой мир»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Аутодафе»
00.05 Д/ф «Звон косы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана» Телеочерк «Два мастера даргинского слова, писатели:
01.35 Т/с «Закон Мерфи»
02.25 Х/ф «Маленький купальщик»
04.00 Концерт «Музыкальный майдан»
05.15 «Жилой мир»
05.35 К юбилею Мурада Кажлаева. Х/ф «Шамиль. Рай под тенью сабель»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 Т/с "Улыбка пересмешника".
14.20 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят" с А. Малаховым.
21.00 "Время".
21.35 Т/с "Улыбка пересмешника".
23.25 Ночные новости.
23.40 Т/с "1992".
1.40 "Время покажет".
2.30 "Наедине со всеми".
3.00 Новости.
3.05 "Наедине со всеми".
3.30 Т/с "Как избежать наказания за убийство".
4.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Земский доктор".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Сын моего отца".
22.55 "Специальный корреспондент".
0.35 "Свидетели. Запад есть Запад. Восток есть Восток. Всеволод Овчинников".
2.40 Т/с "Срочно в номер!"
3.40 "Комната смеха".
4.45 "Вести. Дежурная часть".

НТВ

4.35 Т/с "Лучшие враги".
6.00 "Сегодня".
6.05 Т/с "Лучшие враги".
7.00 "НТВ утром".
8.05 "Утро с Юлией Высоцкой".
8.50 "Едим дома".
9.15 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка"
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 Т/с "Братаны".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем" с Л. Закошанским.
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Паутина".
21.35 Т/с "Инспектор Купер".
1.15 "Квартирный вопрос".
2.20 Д/с "Битва за север".
3.05 "Дикий мир".
3.20 Т/с "Хвост".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 30 минут.
7.30 Матриархат.
8.10 По делам несовершеннолетних.
10.10 Давай разведемся!
11.10 Д/ф "Понять. Простить".
12.20 Д/ф "Знать будущее. Жизнь после Ванги".
13.20 Т/с "Женский доктор 2".
17.00 Свадебный размер.
18.00 Т/с "Она написала убийство".
18.55 Матриархат.
19.00 Т/с "Второе дыхание".
21.00 Т/с "Идеальный брак".
23.00 Свадебный размер.
0.00 Матриархат.
0.30 Мелодрама "Дикая любовь".
2.55 Т/с "Идеальный брак".
6.00 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Х/ф "Первый троллейбус"
7.25 Х/ф "Выстрел в спину".
8.55 Х/ф "Ты заплатишь за все"
12.00 Т/с "Мисс Марпл Агаты Кристи".
13.45 "Мой герой".
14.30 "События".
14.50 "Удар властью. Павел Грачев".
15.40 Х/ф "Только не отпускай меня"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Балабол".
19.40 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.00 "События".
22.30 "Линия защиты".
23.05 "Хроники московского быта. Борьба с привилегиями".
0.00 "События".
0.25 "Русский вопрос".
1.10 Комедия "Пришельцы".
3.20 Т/с "Мисс Марпл Агаты Кристи". (Великобритания).
5.05 Д/ф "Валентина Талызина. Зигзаги и удачи".

четверг, 21 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
09:00 Канал национального вещания «Маданият»
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Маэстро Кажлаев!. Телеверсия юбилейного вечера (часть 2-я)
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Путешествие на край света»
09.20 «Круглый стол»
10.00 «Аутодафе»
10.40 Д/ф «Звон косы»
11.10 Х/ф «Россия молодая»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «На виду»
13.40 «Жилой мир»
14.05 «Гонг»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 К юбилею Мурада Кажлаева. Д/ф «Расул Гамзатов. Четки лет»
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Концерт «Музыкальный майдан»
17.50 «Разумный взгляд»
18.30 Обзор газеты «Хlакьикъат»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги ГIамалги заманги»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «На виду. Спорт»
21.00 «Прогулки по музею»
21.25 «Планета рыбака» в Дагестане
21.55 «Агросектор»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги ГIамалги заманги» Телеочерк «Врач Равзат Эльдарова»
01.35 Т/с «Закон Мерфи»
02.25 Х/ф «Большая прогулка»
04.30 Концерт «Музыкальный майдан»
05.10 «Разумный взгляд»
05.40 К юбилею Мурада Кажлаева. Д/ф «Расул Гамзатов. Четки лет»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 Т/с "Улыбка пересмешника".
14.20 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Наедине со всеми".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Давай поженимся!"
19.50 "Пусть говорят".
21.00 "Время".
21.35 Т/с "Улыбка пересмешника".
23.25 Ночные новости.
23.40 Т/с "1992".
1.40 "Время покажет".
2.30 "Наедине со всеми".
3.00 Новости.
3.05 "Наедине со всеми".
3.30 Т/с "Как избежать наказания за убийство".
4.20 "Контрольная закупка".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Земский доктор".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 Т/с "Сын моего отца".
22.55 "Поединок".
0.35 "Эдвард Радзинский. Боги жаждут".
3.05 Т/с "Срочно в номер!"
4.05 "Комната смеха".

НТВ

5.00 Т/с "Лучшие враги".
6.00 "Сегодня".
6.05 Т/с "Лучшие враги".
7.00 "НТВ утром".
8.10 "Утро с Юлией Высоцкой"
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара"
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка"
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 Т/с "Братаны".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем" с Л. Закошанским.
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Паутина".
21.35 Т/с "Инспектор Купер"
1.20 "Дачный ответ".
2.25 "Дикий мир".
3.05 Т/с "Хвост".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Матриархат.
8.10 По делам несовершеннолетних.
10.10 Давай разведемся!
11.10 Д/ф "Понять. Простить".
12.20 Д/ф "Знать будущее. Жизнь после Ванги".
13.20 Т/с "Женский доктор 2".
17.00 Свадебный размер.
18.00 Т/с "Она написала убийство".
18.55 Матриархат.
19.00 Т/с "Второе дыхание".
21.00 Т/с "Идеальный брак".
23.00 Свадебный размер.
0.00 Матриархат.
0.30 Комедия "Здравствуй и прощай".
2.25 Т/с "Идеальный брак".
4.30 Д/с "Звездные истории".
5.30 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.05 "Доктор И..."
8.40 Х/ф "Коллеги".
10.35 Д/ф "Василий Лановой. Есть такая профессия..."
11.30,14.30 "События".
11.50 Т/с "Мисс Марпл Агаты Кристи".
13.40 "Мой герой".
14.50 "Хроники московского быта. Борьба с привилегиями".
15.40 Х/ф "Только не отпускай меня"
17.30 "Город новостей".
17.40 Т/с "Балабол".
19.40,22.00 "События".
20.00 "Право голоса".
21.45 "Петровка, 38".
22.30 "Обложка. Звезды без макияжа".
23.05 Д/ф "Сталин против Ленина. Поверженный кумир".
0.00 "События".
0.30 Комедия "Пришельцы: Коридоры времени".
2.55 Т/с "Мисс Марпл Агаты Кристи".

пятница, 22 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

8.05-08.08 Местное время. Вести-Дагестан
08.36-08.41 Местное время. Вести-Дагестан
11:35 Местное время. Вести-Дагестан
14:30 Местное время. Вести-Дагестан
17:30 Местное время. Вести-Дагестан
18.20 Мир Вашему дому
18.40 Регулирование тарифов на воду
18.55 Вести-дежурная часть
19.10 Дагестан спортивный
19.30 Реклама
19:35 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Паданги Гамалги заманги»
08.00 Обзор газеты «Хlакъикъат»
08.15 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Д/ф «Путешествие на край света»
09.15 Х/ф «Большая прогулка»
11.20 Пятничная проповедь. Прямая трансляция из Центральной Джума-мечети г. Махачкала
11.50 «Разумный взгляд»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Агросектор»
13.20 «На виду. Спорт»
14.00 «Прогулки по музею»
14.30 Время новостей Дагестана
14.55 Концерт «Музыкальный майдан»
16.30 Время новостей Дагестана
16.55 К юбилею Мурада Кажлаева. Х/ф «Тучи покидают небо»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
19.30 Время новостей Дагестана
20.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Здоровье»
21.10 Пятничная проповедь
21.40 Обзор газеты «Дагестанская правда»
21.50 «Линия судьбы» Ибрагим Ибрагимов
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Махачкала
23.20 «Vivat, academia!»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес»
01.35 Т/с «Закон Мерфи»
02.25 Х/ф «Ее брачная ночь»
04.05 Концерт «Музыкальный майдан»
05.25 К юбилею М.Кажлаева. Х/ф «Тучи покидают небо»

ПЕРВЫЙ

5.00 "Доброе утро".
9.00 Новости.
9.20 "Контрольная закупка".
9.50 "Жить здорово!"
10.55 "Модный приговор".
12.00 Новости.
12.15 Т/с "Улыбка пересмешника".
14.20 "Таблетка".
15.00 Новости.
15.15 "Время покажет".
16.00 "Мужское/Женское".
17.00 "Жди меня".
18.00 Вечерние новости.
18.45 "Человек и закон" с А. Пимановым.
19.50 Телеигра "Поле чудес".
21.00 "Время".
21.30 "Клуб Веселых и Находчивых". Высшая лига.
0.00 Т/с "1992".
2.00 Х/ф "Меня зовут Хан".

РОССИЯ 1

5.00 "Утро России".
9.00 "Вести".
9.15 "Утро России".
9.55 "О самом главном".
11.00 "Вести".
11.35 "Местное время. Вести - Москва".
11.55 Т/с "Тайны следствия".
14.00 "Вести".
14.30 "Местное время. Вести - Москва".
14.50 "Вести. Дежурная часть".
15.00 Т/с "Земский доктор".
17.00 "Вести".
17.30 "Местное время. Вести - Москва".
17.50 "Вести".
18.15 "Прямой эфир".
19.35 "Местное время. Вести - Москва".
20.00 "Вести".
21.00 "Юморина".
22.55 Х/ф "Нечаянная радость".
2.55 "Кузькина мать. Итоги. Бомба для победителей".
3.55 "Комната смеха".

НТВ

5.00 Т/с "Лучшие враги".
6.00 "Сегодня".
6.05 Т/с "Лучшие враги".
7.00 "НТВ утром".
8.10 "Утро с Юлией Высоцкой".
9.00 Т/с "Возвращение Мухтара".
10.00 "Сегодня".
10.20 Т/с "Свет и тень маяка".
12.00 "Суд присяжных".
13.00 "Сегодня".
13.20 "Чрезвычайное происшествие. Обзор".
14.00 Т/с "Братаны".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Улицы разбитых фонарей".
18.00 "Говорим и показываем" с Л. Закошанским.
19.00 "Сегодня".
19.40 Т/с "Паутина".
23.30 "Большинство".
0.35 Х/ф "С любовью из ада". (18+).
2.30 "Дикий мир".
2.50 Т/с "Хвост".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Матриархат.
7.55 Д/с "Звездные истории".
9.55 Т/с "Слабости сильной женщины".
18.00 Т/с "Она написала убийство". (США).
18.55 Матриархат.
19.00 Т/с "Второе дыхание".
23.00 Д/с "Анита. Все за любовь".
0.00 Матриархат.
0.30 Мелодрама "Право на надежду". (Россия - Украина).
2.25 Д/с "Звездные истории".
5.25 Матриархат.
5.30 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 "Настроение".
8.10 Д/ф "Владимир Меньшов. Один против всех".
9.00 Х/ф "Похождения нотариуса Неглинцева".
11.30 "События".
11.50 Х/ф "Похождения нотариуса Неглинцева"
13.40 "Мой герой".
14.30 "События".
14.50 Д/ф "Сталин против Ленина. Поверженный кумир".
15.35 Х/ф "Полет аиста над капустным полем".
17.30 "Город новостей".
17.50 Детектив "Ларец Марии Медичи".
19.40 "В центре событий".
20.40 "Право голоса".
22.00 "События".
22.30 "Приют комедиантов"
0.25 Д/ф "Екатерина Васильева. На что способна любовь".
1.20 Детектив "Инспектор Морс".

суббота, 23 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

08:10 Реклама
8.15 «Сельский доктор».
9.17 Реклама
11:10 Местное время. Вести-Дагестан
14:20 Местное время. Вести-Дагестан

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, халкъ гетмес» Телеочерк к 50-летию народного артиста РД Наримана Акавова
08.00 Мультфильм
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Здоровье»
09.30 «Vivat, academia!»
10.40 «Вдохновение»
11.20 «Мой малыш»
12.00 К юбилею Мурада Кажлаева. Д/ф «Снова в горы»
14.30 Х/ф «Матрос Чижик»
16.00 Мультфильмы
16.30 Время новостей Дагестана
17.00 Чемпионат России по волейболу. Высшая лига «А» 12-й тур. Прямая трансляция
19.10 «Здравствуй, мир!»
19.30 Время новостей Дагестана
19.55 «Чистое сердце»
20.10 «Под ключ»
20.40 «Inter-диалог»
21.20 «Молодежный микс»
21.45 Концерт «Музыкальный майдан»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Х/ф «Пятый океан»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.30 Х/ф «Краденый камень»
03.10 К юбилею Мурада Кажлаева. Д/ф «Снова в горы»
05.25 Х/ф «Матрос Чижик»

ПЕРВЫЙ

5.20 "Наедине со всеми".
6.00 Новости.
6.10 "Наедине со всеми".
6.20 Х/ф "Настя".
8.00 "Играй, гармонь любимая!"
8.40 М/с "Смешарики. Новые приключения".
9.00 "Умницы и умники".
9.45 "Слово пастыря".
10.00 Новости.
10.15 "Смак".
10.55 Д/ф "Нина Гребешкова. "Я без тебя пропаду".
12.00 Новости.
12.15 "Идеальный ремонт".
13.10 "На 10 лет моложе".
14.00 Д/ф "Теория заговора".
15.00 Новости.
15.15 Х/ф "Спортлото-82".
17.10 "Следствие покажет" с В. Маркиным.
18.00 Вечерние новости.
18.10 "Кто хочет стать миллионером?" с Д. Дибровым.
19.10 Концерт Елены Ваенги.
21.00 "Время".
21.20 "Сегодня вечером" с А. Малаховым.
23.00 Х/ф "Звездная карта".
1.00 Х/ф "Страх высоты".
2.50 Х/ф "Наверное, боги сошли с ума 2".
4.45 "Мужское/Женское".

РОССИЯ 1

4.25 Х/ф "Формула любви".
6.15 "Сельское утро".
6.45 "Диалоги о животных".
7.40 "Местное время. Вести - Москва".
8.00 "Вести".
8.10 "Местное время".
9.15 "Правила движения".
10.10 "Личное. Алексей Баталов".
11.00 "Вести".
11.10 "Местное время. Вести - Москва".
11.20 "Две жены".
12.05 Х/ф "Врачиха".
14.00 "Вести".
14.20 "Местное время. Вести - Москва".
14.30 Х/ф "Врачиха".
20.00 "Вести в субботу".
21.00 Х/ф "Средство от разлуки".
0.50 Х/ф "Отец поневоле".
2.55 Х/ф "Взрывники".
4.35 "Комната смеха".

НТВ

4.45 Т/с "Лучшие враги".
7.25 "Смотр".
8.00 "Сегодня".
8.15 "Жилищная лотерея Плюс".
8.45 "Их нравы".
9.25 "Готовим с А. Зиминым".
10.00 "Сегодня".
10.20 "Главная дорога".
11.00 "Еда живая и мертвая".
11.55 "Квартирный вопрос".
13.00 "Сегодня".
13.20 "НашПотребНадзор".
14.20 "Поедем, поедим!"
15.10 "Своя игра".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Участковый".
18.00 "Следствие вели..."
19.00 "Центральное телевидение".
20.00 "Новые русские сенсации".
21.00 "Ты не поверишь!"
22.00 Х/ф "Сильная".
23.55 Т/с "Лучшие враги".
2.50 "Дикий мир".
3.20 Т/с "Хвост".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Матриархат.
7.50 Х/ф "Знахарь". (Польша).
10.25 Мелодрама "Не отрекаются любя..."
14.00 Мелодрама "Билет на двоих". (Украина).
18.00 Д/с "Восточные жены".
19.00 Мелодрама "1001 ночь". (12+).
22.00 Д/с "Восточные жены".
23.00 Д/с "Звездные истории".
0.00 Матриархат.
0.30 Мелодрама "Ванька".
2.20 Д/с "Звездные истории".
5.20 Матриархат.
5.30 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-ЦЕНТР

5.15 "Линия защиты".
5.45 "АБВГДейка".
6.10 Х/ф "Когда опаздывают в ЗАГС".
8.05 Х/ф "Умная дочь крестьянина". (6+).
9.05 "Православная энциклопедия". (6+).
9.30 Д/ф "Олег Видов. Всадник с головой".
10.20 Х/ф "Всадник без головы".
11.30 "События".
11.45 Х/ф "Всадник без головы".
12.40 Х/ф "Любить по-русски".
14.30 "События".
14.50 "Тайны нашего кино". "Бригада".
15.20 Х/ф "В стиле jazz".
17.15 Х/ф "Два плюс два".
21.00 "Постскриптум".
22.10 "Право знать!"
23.25 "События".
23.40 "Право голоса".
2.50 "На пороге большой войны?"
3.25 Х/ф "Паспорт". (6+).

воскресенье, 24 января

ТВ ДАГЕСТАН

РОССИЯ

10.20 Местное время. Вести Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа

РГВК

07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Д/ф «Малочисленные народности Северного Кавказа. Анчихцы»
07.50 Мультфильмы
08.10 «Здравствуй, мир!»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 Х/ф «Пятый океан»
10.10 «Inter-диалог»
10.40 «Чистое сердце»
10.50 Х/ф «Вертикаль»
12.20 «Под ключ»
12.50 «Молодежный микс»
13.15 Концерт «Дни Москвы в Дагестане»
15.25 Х/ф «Зеленый фургон»
18.00 «Страна гор» представляет: «Главный редактор»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» «Традиции лезгинского народа в СОШ N46»
19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.00 «Дорожный ликбез»
20.30 «Главная тема» с Алексеем Казаком
22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
23.00 Чемпионат России по волейболу. Высшая лига «А» 12-й тур. Расширенный репортаж
01.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар» «Традиции лезгинского народа в СОШ N46»
02.00 Концерт «Дни Москвы в Дагестане»
03.50 «Главная тема» с Алексеем Казаком
05.35 Х/ф «Вертикаль»

ПЕРВЫЙ

6.00 Новости.
6.10 Х/ф "Зубная фея".
8.10 "Служу Отчизне!"
8.45 М/с "Смешарики. Пинкод".
8.55 "Здоровье".
10.00 Новости.
10.15 "Непутевые заметки".
10.35 "Пока все дома".
11.25 "Фазенда".
12.00 Новости.
12.15 "Гости по воскресеньям".
13.10 Х/ф "Титаник".
17.00 "Точь-в-точь".
21.00 Воскресное "Время".
22.30 "Своя колея".
0.20 Х/ф "Уолл-Стрит: Деньги не спят".
2.50 Х/ф "День Благодарения".

РОССИЯ 1

5.50 Х/ф "Хозяин тайги".
7.30 "Сам себе режиссер".
8.20 "Смехопанорама".
8.50 "Утренняя почта".
9.30 "Сто к одному".
10.20 "Местное время. Вести - Москва". Неделя в городе.
11.00 "Вести".
11.10 "Смеяться разрешается".
12.10 Х/ф "Только о любви".
14.00 "Вести".
14.20 Х/ф "Только о любви".
20.00 "Вести недели".
22.00 "Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым".
0.00 "Дежурный по стране". М. Жванецкий.
1.00 Комедия "Хочу замуж".
3.00 "Кузькина мать. Итоги. На вечной мерзлоте".
4.00 "Комната смеха".

НТВ

5.10 Х/ф "Сильная".
7.00 "Центральное телевидение".
8.00 "Сегодня".
8.15 "Русское лото Плюс".
8.50 "Их нравы".
9.25 "Едим дома".
10.00 "Сегодня".
10.20 "Первая передача".
11.00 "Чудо техники".
11.55 "Дачный ответ".
13.00 "Сегодня".
13.20 "НашПотребНадзор".
14.20 "Поедем, поедим!"
15.10 "Своя игра".
16.00 "Сегодня".
16.20 Т/с "Участковый".
18.00 "Следствие вели..."
19.00 "Акценты недели".
20.00 Х/ф "Плата по счетчику".
23.50 Т/с "Лучшие враги".
2.35 "Дикий мир".

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут.
7.30 Д/с "Звездные истории".
8.25 Комедия "За двумя зайцами". (12+).
9.55 Мелодрама "Билет на двоих".
13.55 Мелодрама "Абонент временно недоступен".
18.00 Д/с "Звездные истории"
19.00 Мелодрама "Кто-то теряет, кто-то находит".
22.35 Д/с "Звездные истории".
23.35 Матриархат.
0.30 Мелодрама "Не отрекаются любя..."
4.00 Д/с "Звездные истории".
5.00 Домашняя кухня.
5.30 Джейми: обед за 15 минут.

ТВ-ЦЕНТР

5.50 Х/ф "Полет аиста над капустным полем".
7.40 "Фактор жизни".
8.15 Х/ф "Первое свидание".
10.00 Д/ф "Екатерина Васильева. На что способна любовь".
10.55 "Барышня и кулинар".
11.30 "События".
11.45 "Петровка, 38".
11.55 Х/ф "Ларец Марии Медичи".
13.40 "Смех с доставкой на дом"
14.30 "Московская неделя".
15.00 Боевик "Механик".
16.55 Х/ф "Любовь с оружием".
20.25 Х/ф "Василиса".
0.25 "События".
0.40 Д/ф "О чем молчала Ванга".
1.30 Детектив "Вера".
3.20 Х/ф "Когда опаздывают в ЗАГС".
5.10 Д/ф "Олег Видов. Всадник с головой".

МАТЧ ТВ 18 ПО 24 ЯНВАРЯ

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30 "Диалоги о рыбалке".
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 "Ты можешь больше!"
10.00 Новости.
10.05 "Africa Race". Итоги.
10.35 Биатлон. Кубок мира. Эстафета. Женщины.
12.20 "Биатлон с Дмитрием Губерниевым".
12.50 Новости.
13.00 "Спортивный интерес"
14.00 Новости.
14.05 Все на Матч!
14.50 "Рио. Детали".
15.00 "Рио ждет".
16.00 "Континентальный вечер".
17.00 Хоккей. КХЛ. "Автомобилист" (Екатеринбург) - "Металлург" (Магнитогорск).
19.15 Водное поло. ЧЕ. Женщины. Россия - Венгрия.
20.20 Все на Матч!
20.55 Хоккей. КХЛ. "Слован" (Братислава) - "Динамо" (Москва).
23.15 Все на Матч!
0.15 Гандбол. ЧЕ. Мужчины. Россия - Венгрия.

ВТОРНИК

6.30 "Где рождаются чемпионы?"
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 "Ты можешь больше!"
10.00 Новости.
10.05 Д/ф "Вся правда о..."
10.35 "Где рождаются чемпионы?"
11.05 Новости.
11.15 Д/ф "Нет боли - нет победы".
12.00 Профессиональный бокс.
14.15 Все на Матч!
15.00 "Дублер".
15.30 Футбол. Чемпионат Англии. "Ливерпуль" - "Манчестер Юнайтед".
17.15 Д/ф "Сэр Алекс Фергюсон: секрет успеха".
18.15 "Культ тура с Юрием Дудем".
18.45 Футбол. Кубок Содружества. Россия - Латвия
21.15 Все на Матч!
21.55 Волейбол.
23.45 Все на Матч!
0.45 Д/ф "1+1".
1.25 "На пути к Олимпу".

СРЕДА

Профилактика.
10.00 Новости.
10.05 Все на Матч!
12.00 Новости.
14.00 Новости.
14.05 Все на Матч!
14.50 Д/ф "Первый олимпиец".
16.00 Новости.
16.05 "Культ тура с Юрием Дудем".
18.45 Все на Матч!
19.25 Хоккей. КХЛ. "Динамо" (Москва) - ЦСКА.
21.45 Волейбол. Лига чемпионов. Мужчины. "Берлин" (Германия) - "Белогорье" (Россия).
23.15 Все на Матч!
0.15 Гандбол. ЧЕ. Мужчины. Россия - Черногория.
2.00 Волное поло. ЧЕ. Женщины. Трансляция из Сербии.
3.10 "На пути к Олимпу".

ЧЕТВЕРГ

6.30 "Где рождаются чемпионы?"
7.00 Новости.
7.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 "Ты можешь больше!"
10.00 Новости.
10.05 Биатлон. Кубок мира. Спринт. Женщины.
11.45 Новости.
12.00 Д/ф "Скандинавский характер".
13.00 Новости.
13.10 Д/ф "1+1".
14.00 Новости.
15.15 Д/ф "Вся правда о..."
15.45 Все на Матч!
16.20 Биатлон. Кубок мира. Спринт. Мужчины.
18.00 "Реальный спорт". Евро-2016.
19.00 "Безумный спорт с Александром Пушным".
19.30 Все на Матч!
20.15 Д/ф "1+1".
20.45 Водное поло. ЧЕ. Женщины.
21.55 "Спортивный интерес"
23.00 Все на Матч!
0.00 Гандбол. ЧЕ. Мужчины. Трансляция из Польши.
1.50 Баскетбол. Евролига. Мужчины. "Брозе Баскетс" (Германия) - "Химки" (Россия).
3.40 Х/ф "Мираж на льду".

СУББОТА

6.30 "Реальный спорт".
7.00 Новости.
7.05 "Ты можешь больше!"
8.00 Новости.
8.05 Все на Матч!
9.00 Новости.
9.05 "Диалоги о рыбалке".
9.30 "Безумный спорт с Александром Пушным".
10.00 Новости.
10.05 Д/ф "Дакар. Итоги гонки".
11.05 Новости.
11.10 "Где рождаются чемпионы?"
11.40 Все на Матч!
12.25 Лыжный спорт.
13.20 Биатлон.
15.00 "Биатлон с Дмитрием Губерниевым".
15.30 Шорт-трек. ЧЕ. Трансляция из Сочи.
16.30 Биатлон.
18.15 Все на Матч!
18.55 Футбол. Чемпионат Англии. "Арсенал" - "Челси".
20.55 Лыжный спорт.
22.10 Все на футбол!
22.40 Футбол. Чемпионат Италии. "Ювентус" - "Рома".
0.40 Все на Матч!
1.40 Баскетбол. Единая лига ВТБ. "Н. Новгород" - "Автодор" (Саратов).
3.30 Гандбол. ЧЕ. Мужчины. Трансляция из Польши.
5.20 "На пути к Олимпу".

РАДИО

ИСЛЕН, 18-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».

САЛАСА, 19-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 "Карчи Дагъустан".

АРБЕ, 20-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Девирар».

ХЕМИС, 21-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегьилар».

ЖУЬМЯ, 22-ЯНВАРЬ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».

КИШ, 23-ЯНВАРЬ
10.43 «Гьафтедин нетижаяр»
10.50 Концерт.

ГЬЯД, 24-ЯНВАРЬ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа гьазурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

Пул хуьзвай дарамат барбатIна

11-январдиз США кьиле авай международный коалицияди Иракдин Масул шегьерда авай террориствилин тешкилат тир "Исламдин государстводин" пул хуьзвай дарамат барбатIна. Идан гьакъиндай (Америкадин оборонадин министерстводин къуллугъчидин гафарал асаслу хьана) Daily Sabah-ди хабар гузва.

"Чи гьисабралди хьайи зиян миллион доллардиз барабар я. И такьатар законсуз рекьералди къачунвайбур тир: тарашчивилелди, гужуналди, гьакIни нафтIадалди савдаяр авуна", - къейдна оборонадин ведомстводин векилди. Газетди къейдзавайвал, пул хуьзвай дарамат авай райондал гьар садахъ 900 граммдин заланвал авай кьве бомба гадарна.

2015-йисан 7-декабрдиз малумарайвал, Америкадин ахтармишунардай INS центрадин аналитикри "Исламдин государстводин" террориствилин тешкилатдин гьар вацран доход гьисабна. Абурун делилралди, адан кьадар 80 миллион доллардив агакьзавай. Компанияда къейд авурвал, доходдин 50 процент тешкилатдин гуьзчивилик квай территорийрал алай коммерциядин кIвалахдал вегьизвай налогрилай, чилер ва хсусият тулкI авунай, 43 процентни нафтIадал алвер авунай къвезвай.

Россиядин оборонадин министерстводин делилралди, "Исламдин государстводи" нафтI маса гунай йиса кьве миллиард доллардив агакьна къазанжияр къачузвай. Наркотикар маса гунал гуьзчивал тухузвай Федеральный къуллугъдин (ФСКН) директор Виктор Иванова, вичин нубатдай яз малумарна хьи, десте вичин гуьзчивилик квай мулкарилай Афгъандин героин маса чкайриз ракъурунай йиса 500 миллион доллардив агакьна къазанмишзавай.

5-декабрдиз "Вашингтон Пост" газетди Сирияда ва Иракда абуру кьунвай чилер вахчурла "Исламдин государствода" финансрихъ галаз четинвилер арадал атана. Газетдин малуматдал асаслу яз, десте чпин бюджетда арадал атанвай кьитвал абурун гуьзчивилик квай территориядал яшамиш жезвай Иракдин ва Сириядин гражданривай кIватIзавай налогрин гьисабдай артухариз чалишмиш жезва. Гьа са вахтунда США-дин Госдепартаментда декабрдин сифте кьилерай къейд авурвал, нафт маса гайила, десте са юкъуз 1-1,5 миллион доллардив агакьна къазанжияр къазанмишзава.

Россияда къадагъа авунвай "Исламдин государстводин" террориствилин тешкилатди 2014-йисан гатуз Сириядин ва Иракдин са пай кьуна ва анра халифат малумарна. США кьиле авай 65 уьлкведикай ибарат тир альянсди 2014-йисан августдилай Иракдин территориядал бомбаяр вегьиналди чилел женг чIугвазвай куьрдерин къуватрин тереф хуьзва. Са варз идалай вилик Сирияда авай террористрин сенгеррал коалициядин гьужумар башламиш хьана. Россиядин гьавадинни космосдин къуватри Сириядин президент Башар Асадан къуватрин тереф 2015-йисан 30-сентябрдилай хуьзва.

Россиявияр рекьиз кIанзавай

Хургадда авай Bella Vista мугьманханадал гьужумай яракьлу кьве итимди Россиядин туристрал гьужумун планламишнавай. Идан гьакъиндай Египетдин государстводин хатасузвилин прокуратурадал асаслу хьана Al MastryAl Youn газетди кхьизвайвал, кьунвай касди суьгьбетна. ЧIуру ниятар авай касди суьгьбет авурвал, абурун гьужумун Россиядин Федерацияди Сирияда кьиле тухузвай военный серенжемдихъ галаз алакъалу я.

Гьужумайда силис кьадай вахтунда суьгьбет авурвал, вичихъ галай маса юлдашдихъ галаз абур уьлкведилай къецепата авай исламиствилин дестедик экечIиз чалишмиш хьанай. Амма и кар абурулай алакьнач. Гьавиляй абуру уьлкведин территориядал теактар арадал гъун кьетIна ва и кар авун патал абуру курортдин шегьер тир Хургад хкяна.

Гьужум авур юкъуз - 8-январдиз чукIулралди ва тапанчийралди яракьламиш хьанвай итимар сифтедай супермаркетрикай садаз рекье гьатна, амма анай къецепатан уьлквейрин инсанар жагъун тавурла, абур туьквендай эхкъечIна ва винидихъ тIвар кьунвай мугьманханадиз фена, алава хъувуна кьунвай касди. Абуру мугьманханадин ресторанда авайбурал гьужумна.

Мугьманханадин къуллугъчийрикай сада суьгьбет авурвал, чIуру ният авайбурукай садаз дишегьли залуквиле кьаз кIан хьана. Ада дишегьлидин гардандал чукIул эцигна, ахпа и кар акур хатасузвилин къуватрин векилри гуьлле гана. Гуьлле гунин нетижада абурукай сад яна кьена, кьвед лагьайдал хирер хьана. Телеф хьайиди вуж ятIа тайинарнава - ам Каирдай тир 21 йис хьанвай студент Мугьаммед Хассан Мугьаммед Махфуз я. Адахъ галай муькуьди кьунва.

Мугьманханада авайбурукай пуд касдал хирер хьана, абурукай кьвед австриявияр, муькуьдини Швециядин агьали я.

9-январдиз Египетдин туризмдин рекьяй министр Хишам Заазуди малумарайвал, Хургадда авай мугьманханадал яракьлу ксари гьужумун террориствилин серенжем тушир. Адан гафаралди, абурун фикир ана авай инсанар тарашун тир.

Россиядин МИД-ди Хургадда къецепатан уьлквейрин туристрал гьужум авун пислемишзава ва экстремистриз кьетIи румар гунай Каирдин гьерекатрин тереф хуьзва.

США-диз къурхуяр гана

КНДР-ди Кьиблепатан Кореядин винелай Америкадин В-52 стратегиядин бомбардировщикди лув гуниз жаваб яз США-диз ядерный яракьдалди къурхуяр гана. "ЦIийивилер" РИА-ди хабар гайивал, 11-январдиз Кефер-патан Кореядин центральный газет тир "Нодон синмунда" гьа ихьтин кьил алаз макъала акъатнава. Макъалада тестикьарзавайвал, "Нодон-синмунда" чапнвай макъалади тестикьарзавайвал, США-ди "гьалар дяведин цIарцIел" акъудзава. Газетди Вашингтондиз арадал атанвай гьалариз гьакъикъи вилерай килигуниз ва КНДР-дихъ галаз тарихда садсадаз акси акъвазунин тежрибайрикай тарс хкудуниз эвер гана ва ихьтин крара Пхеньян гъалиб хьайиди тестикьарзава.

Вичин нубатдай яз Рейтерди Кьиблепатан Кореядин оборонадин малуматдал асаслу хьана хабар гузвайвал, Вашингтон ва Сеул Кьиблепатан Кореяда стратегиядин метлеб авай яракьар эцигунин мумкинвилиз килигзава. "Ёнхап" агентстводин делилралди, Кьиблепатан Кореяда авай Америкадин яракьлу къуватрин командующий Кертис Скапараттиди КНДР-дин патай къурхуяр гуниз виниз тир гьазурвал акунин тапшуругъ гана.

10-январдиз малум хьайивал, Америкадин В-52 стратегический бомбардировщикди КНДР-ди водородный бомба ахтармишуниз жаваб яз Кьиблепатан Кореядин винелай лув гана. Гьа и юкъуз КНДР-дин регьбер Ким Чен Ына малумарайвал, Кефер-патан Кореяди США-дин терефдай ядерный дяведин къурхулувиликай чеб хуьн патал водородный бомба ахтармишна. Гьа са вахтунда ада къейдна хьи, ядерный яракь ахтармишун "аслу тушир государстводин законлу ихтияр я. И кар садавайни критика ийиз жедач".

6-январдиз КНДР-ди сифте сефер яз водородный бомба агалкьунралди ахтармишунрин гьакъиндай официальнидаказ малумарна, (Пхеньяндихъ ихьтин яракь авайдан гьакъиндай Кефер-патан Кореядин регьбер Ким Чен Ына алатай йисан декабрдиз тагькимарнай).

КНДР-да ядерный ахтармишун ООН-дин Хатасузвилин Советда гьялна. Тешкилатда "жавабдин серенжемар кьабулдай цIийи резолюция" гьазурун хиве кьуна. ОБСЕ-да кьиле тухвай ахтармишуниз ихьтин яракь чукIур тавунал гьужумуниз хьиз къимет гана.

Россиядин Президент Владимир Путина водородный бомба ахтармишунин гьакъиндай КНДР-дин малумат ахтармишун тапшурмишна. Кефер-патан Кореядай атай малуматдиз Россиядин МИД-дин официальный векил Мария Захаровади ва международный крарай Федерациядин Советдин комитетдин кьил Константин Косачева чпин фикирар лагьана.

США-ди КНДР-ди ахтармишун кьиле тухуниз "акьалтIай хаинвилин серенжемдиз хьиз къимет гана" ва Кефер-патан Корея ядерный пачагьлугъ я лугьуникай отказна. Гьа са вахтунда Вашингтонда Пхеньяндин малуматрин гьахъулувилел шак гъизва.

КНДР 2005-йисуз ядерный яракь авай пачагьлугъ хьана. 2006, 2009, 2013-йисара ада чилин кIаник и яракь ахтармишна ва международный сообществоди ам пислемишна. 2009-йисуз Пхеньянди Россиядин, США-дин КНР-дин, Японияди ва Кьиблепатан Кореядин иштираквал аваз кьиле фейи ядерный программадай пуд терефдин рахунар кваз кьунач. 2015-йисан июлдиз КНДР-дин властри ядерный программа акъвазарунин ва адакай са терефдинди авунин месэлаяр веревирд авуникай кьил къакъудна.

Алай вахтунда США-дин ВВС-рин составда ядерный яракь санай-масаниз тухуз алакьдай В-52 Н маркадин 75 бомбардировщик ава. Абурувай гьакIни ядерный тушир жуьреба-жуьре женгинин суьрсетарни ишлемишиз жеда. В-52 Н маркадин бомбардировщикдивай 16 агъзурни 200 километрдиз 31500 килограмм женгинин суьрсет аваз лув гуз жеда. В-52 бомбардировщикда яргьал мензилриз лув гуз жедай ракетаяр, гьакIни идара ийиз жедай ва азаддиз аватдай жуьреба-жуьре бомбаяр эцигиз жеда. Ихьтин жуьредин самолетар XX асирдин юкьвара туькIуьриз башламишна. Абур лап агъа кIан 2040-йисаралди кардик кумукьда.

Суддин дараматдал гьужумна

Гуьгьуьллубурун "Шахтерск" батальондин бинедаллаз тешкилнавай Украинадин МВД-дин "Торнадо" ротадин виликан боецар Киевда авай Оболонский райондин суддин дараматдал физ чалишмиш хьана. Ина абурун юлдашриз талукь яз суддин процесс кьиле физвай. Идан гьакъиндай 11-январдиз "112 Украина" телеканалди хабар гана.

Полицейскийри процесс кьиле физвай заседанийрин залдиз ротадин боецар ахъайнач, идалай гуьгъуьниз абуру дараматдин вилик къал-къиж, кукIунар арадал гьана.

МВД-дин махсус подразделенидин виликан военный къуллугъчийрик хъел а карди кутуна хьи, абурун юлдашрин делодиз агалнавай режимда килигзавай.

"Торнададин" виликан боецрикай 8 кас кьунвайдан гьакъиндай Украинадин Кьилин военный прокуратуради 2015-йисан 17-июндиз малумарнай. Абурук Луганский областдин Лисичанскдин патарив чкадин агьалияр чуьнуьхунай ва абуруз азабар гунай, гьакIни тарашчивилер авунай ва итимрал гуж гьалиб авунай тахсир кутуна. Силисдин делилралди, боецри азабар гудай чка Северодонецкдин школайрикай садан подвалда тадаракламишна. 18-июндиз Украинадин къенепатан крарин министр Арсен Авакова "Торнадо" ботальон терг авунвайдан гьакъиндай приказдал къул чIугуна. Боецри яракьар вахкуникай отказна ва абур школадин дараматда яшамиш жез хьана. Амма а чIавуз Украинадин МВД-ди дараматдал гьужумун планламишзавач ва "Жуванбуруз садани гуьлле гудач", лагьана малумарнай.

Гуьгъуьнлай 2015-йисан сентябрдиз и тахсиркарвилерик шерик тир "Торнадодин" мад са боец Даниил Аль-Такбир (Ляшук) кьунай. Прокуратурадин малуматрал асаслу яз "Исламдин государстводин" экстремистрин тешкилатдин ивирар вяз ийизвай Яшук "шак физвай вирибурулай виридалайни хаталу ва инсафсузди тир".

Гуьгьуьллубурун ротадин ерида аваз "Торнадо" 2014-йисан октябрдиз "Шахтерск" ботальондин бинедаллаз тешкилнай. 2014-йисан июндилай "Шахтерскди" са шумудра судрик акатай Руслан Онищенкодин регьбервилик кваз Донбассда кьиле физвай военный гьерекатра иштиракнай. Кьилди къачуртIа, Пески поселок, Докучаевск михьи авунин ва Маринька къачунин женгера иштиракнай.

Къизилдин зунжур ахкъудна

Индиядин Мумбаи шегьерда угъридин къеняй, адаз гужуналди бананар гана, къизилдин зунжур ахкъудна. Идан гьакъиндай The Hindustan Timesди хабар гана.

Бананар гунин себеб балугъар маса гудай Гхаткопара базарда арадал атай чуьруьк себеб хьана. 25 йис хьанвай Гопи Гхавара дишегьлидин гарданда авай къизилдин зунжур акъудна катна. Адан гуьгъуьниз муьштерийри ва туьквенчийри чукурна ва къачагъдив агакьарна, ам гатаз башламишна. Жаза гун чкадал атай полициядин патрулди акъвазарна.

Гхавар чкадин больницадиз агакьарна. Ренгентдин куьмекдалди ва вичи хиве кьурвал угъриди 25 грамм къвезвай къизилдин зунжур туькъуьнна.

Идалай гуьгъуьниз Гхавар авай палатадиз бананар авай зимбил гьана бахтсуз тахсиркардиз пакамалди бананар гана. Санлай къачурла Гхавара 48 банан тIуьна. Идалай гуьгъуьниз ам полицейскийри захутIдиз тухвана ва адан къеняй чуьнуьхнавай безек ахкъатна. Угъри зунжур антисептикдалди чуьхуьниз мажбурна ва ам дустагъда туна.

Рекъем

• Гадарзавай полиэтилендин пакетар себеб яз вири дуьньяда гьар йисуз **100 агъзурдалай** гзаф гьайванар, къушар, балугъар телеф жезва. Гьайванри абур незва ва бамиш жезва.

ЦБ-дин курсуналди къенин юкъуз:

1 доллар - 76,60 манат,
1 евро - 83,43 манат,
къизил (1 гр) - 2696,48 манат,
гимиш (1 гр) - 34,41 манат.

ИНТЕРНЕТДАЙ.
Гьазурайди - Шагьисмаил ГЬАЖИМИРЗОЕВ

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:
РД-дин Гьукумат
367000, Махачкала, пл. Ленина, 1

КЬИЛИН РЕДАКТОР
А.У. САИДОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-13-55

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ - ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
65-02-81

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
А. Х. ГЬАМИДОВ
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Ж. САИДОВА

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 18.00
Газет "Лезги газетдин" компьютеррин базада гьазурна.
Газет **"Лотос"** ООО-дин типографияда чапна.
367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 8433

Макъалаяр редакцияди туькIуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахьун мумкин я.

Газет массовый коммуникацийрин хиле законодательствадал амал авунал гуьзчивал авунин ва культурадин ирс хуьнин рекьяй РФ-дин Федеральный къуллугъдин Кьиблепатан федеральный округда авай Управлениди регистрация хъувунва.
ПИ № ФС 10-6468 2007-йисан 26-январь

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, I Петрдин проспект, 61. 7-мертеба.

(Гь) - И лишандик квай материалар гьакъидихъ чапзавайбур я.

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:
ГБУ "Редакция республиканской газеты "Лезги газет"
УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

(Гь)

Мубаракрай!

Мегьарамдхуьруьн райондин Къуйсунрин хуьре яшамиш жезвай миграгъ-гарагъви ЖАЛИЛОВ Жамалдиназ (Валериказ):

Садбуруз вун налогъчи я,
Лап кар алай къуллугъчи я.
Чаз акI я хьи,
вун гьуьлеллай,
Тур гьилевай балугъчи я.

Къизил балугъ кьаз кIанзава,
Чи къуллугъда тваз
кIанзава,
Дуьнья ислягь,
мублагь хьана,
Гатфарин нур, наз кIанзава.
Къуй агакьрай мураддив
вун,
Хуьрай руьгьдин къуватди
вун!..

ВУН ХАЙИ ЮГЪ ВА ЦIИЙИ ЙИСНИ МУБАРАКЗАВАЙ ИМИ МЕРД АЛИ ВА АДАН ХИЗАНАР, ЯРАР-ДУСТАР.

Дербентдин электросетрин монтер, шаир, ашукь Къариб КЪАРИБОВАЗ:

Чуьнгуьр хурал хкажайла
Ачух жеда гуьгьуьлар.
Ви чIалари гьейранарда
Жавагьирар, билбилар

Гарагъар я ви эсил диб,
Агалкьунрин хьурай
сагьиб.
Буба, ими, халу Къариб,
Ваз Юбилей мубаракрай!

ВИ 60-ЙИСАН ЮБИЛЕЙ МУБАРАКЗАВАЙ СТХАЯР, РУХВАЯР, ХТУЛАР ВА АМАЙ БАГЪРИЯР.

С.Т.Селимов

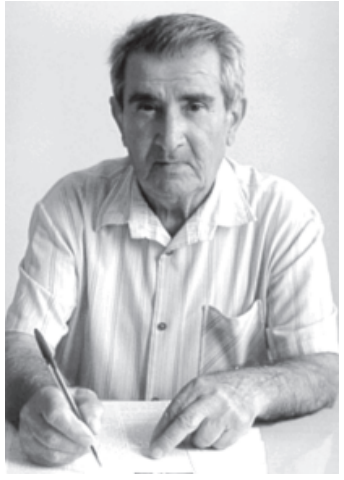

И йикъара чав чIулав хабаррикI тIардай магьрумвал агакьна. Чавай саки 60 йисалай гзаф вахтунда лезги милли печатдиз къуллугъай яшлу журналист, Дагъустан Республикадин культурадин лайихлу работник, РФ-дин журналистрин Союздин член, "Ватандин вилик лайихлувилерай" II дережадин ордендин медалдин сагьиб Сиражудин Тагьирович Селимов къакъатна.

Икьван йисара гьа са чкада (редакцияда), са къуллугъдал (жавабдар корректор) кIвалахай маса кас чаз чидач. "Лезги газетдин" редакциядиз ам Ватандин ЧIехи дяведин йисара (1944-йис) атана. А чIавуз газет "Социализмдин рехъ" тIвар алаз акъатзавай. Гьа четин йисара Сиражудин Тагьировича вич гьакьван дериндай хайи чIал чидай савадлу ва дикъетлу къуллугъчи тирди субутна. Эгер вичин яшда ада кIелай кьван газетрин гранкаяр сад-садахъ гилигнайтIа, мумкин я, а лентини дуьньядилай цIар илитIдай. И жигьетдай Сиражудин Тагьирович чидай ксари ам Гиннессан Яру ктабда туниз лайих авай кьетIен кьисметдин сагьиб яз гьисабзава.

С.Т.Селимов 1929-йисуз Хив райондин Тркалрин хуьре дидедиз хьана. Хайи хуьре ва Хивда школайра кIелайдалай кьулухъ ам Махачкъаладиз акъатна, ина С.М.Кирован тIварунихъ галай ктабрин чапханада кIвалахал акъвазна. Лезги чIалай кьетIен бажарагъ авай жегьилдиз республикадин газетдин редакциядa кIвалахал атун теклифна. Инай адаз Советрин Армиядин жергейриз эвер гана. Анай хтайдалай кьулухъ та пенсиядиз экъечIдалди вичин вири алакьунар милли печатдин (газетдин) рекьиз, ам хуьниз ва виликди тухуниз багъишна. Гьавиляй адал газет кIелзавайбурун патай аферин, коллективдин - гьуьрмет, государстводин патайни чIехи тIварар ва наградаяр атана.

Сиражудин Тагьировичан тIвар лезги халкьдин лап надир ктабрикай сад тир М.Гьажиеван "Урус чIаланни лезги чIалан" словардин жавабдар корректор язни гьатнава (1952-йис).

Чна рагьметлудан хизандиз, вири багьрийриз, дериндай хажалат чIугуналди, башсагълугъвал гузва.

Сиражудин Тагьирович Селимован экуь къамат чи рикIера гьамишалугь яз амукьда.

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН" редакциядин коллектив.

Чи жегьилар

Райсудин НАБИЕВ

МЕЖИДОВА Ульяна Шихидхуьруьн юкьван мектебдин 10-классдин ученица я. Школадин общественный умуьрда, датIана райондин олимпиадайра иштиракзавай ада 1-классдилай башламишна анжах вадар аваз кIелзава.

Эцигунардай устIар Эльбрусан ва медсестра Анжеладин руш тир ам шиирар теснифунални машгъул я.

Утерянная зачетная книжка, выданная Правовой академией (юридический факультет) 2011-году на имя **АЛИСКЕНДАРОВА Абдулла Замировича**, считать недействительным. Нашедшему позвонить по телефону: **62-20-91.**

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди гзаф йисара РД-дин зегьметдин ва социальный рекьяй виликди тухунин министерствода кьилин пешекар яз кIвалахай, чи газетдин даяхрикай сад яз хьайи
Фироза Рамазановна БЕШКОВА
рагьметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан хизанриз ва вири мукьва-кьилийриз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди играми вах
ГУЬЛЗДА
бедбахтвилелди кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз Эсетова-Юзбегова Мафи Назировнадиз ва вири багьрийриз башсагълугъвал гузва.

Луткунрин хуьруьн администрацияди ва агъсакъалрин Советди
Гуьлзда ЮЗБЕГОВА
рагьметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан мукьва-кьилийриз башсагълугъвал гузва.

Луткунрин хуьруьн администрацияди ва агъсакъалрин Советди
Девлетхан Сулейманович СУЛЕЙМАНОВ
рагьметдиз финихъ галаз алакъалу яз адан хва Жигерханаз, уьмуьрдин юлдаш Перидиз ва вири багьрийриз башсагълугъвал гузва.

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди стхадин свас
РАМЗИЯТ
рагьметдиз финихъ галаз алакъалу яз Бутаев Бутаяз ва вири багьрийриз башсагълугъвал гузва.

Къурушвийрин межлис

Муса АГЬМЕДОВ

26-декабрдиз Махачкъалада авай "Маидат" тIвар алай ресторанда Мегьамед Пайгъамбар ﷺ хайи вацраз талукьарнавай чIехи межлис-мавлид кьиле фена. Ам тешкилайди ЦIийи Къурушрин хуьруьн имам Азим-гьажи ПАНАГЬОВ я.

КIватI хьанвайбур межлисдин макьсаддихъ галаз танишарун патал хуьруьнвийрин вилик Азим-гьажи экъечIна.

- Гьуьрметлу хуьруьнвияр, заз сифте нубатда квез виридаз къенин межлис рикIин сидкьидай мубарак ийиз кIанзава. Куьн иниз гьайи гьар са камунай Аллагьди квез сувабар кхьирай. Мегьамед Пайгъамбардин ﷺ тIварцIелди инал кIватI хьанвай ксарин кIвалера гьамиша берекат хьурай ва къуй куь гьар садан рикIе авай экуь мурадар Сад Аллагьди кьилиз акъудрай. Ихьтин межлисда чавай чи рагьметлу имам Мугьаммад-гьажи рикIел хкун тавуна жедач. Вучиз лагьайтIа диндин, ахлакьдин мярекатар тешкилуник сифте кьил кутурди чи рагьметлу имам тир. Къуй адан руьгь Сад Аллагьди вичин регьимдик кутурай, - лагьана Азим-гьажиди.

Гуьгъуьнлай имамди лезги чIалал акъатзавай "Ас-салам" газетдин редактор Гьасан-гьажи Амахановаз гаф гана.

- Гьуьрметлу къурушвияр! Пайгъамбардин тIварцIихъ къурмишнавай и межлис, гьакъикъатдани, чIехи дережа авай мярекат я. Гьадисрай малум жезвайвал, Мегьамед Пайгъамбар ﷺ гьич садазни азият тагай кас я. Ам дуьньядал атуникди вири алемдиз чирвилерин нур чкIана. Пайгъамбарди ﷺ лагьайвал, мусурман - им вичин гъиликайни мецикай маса кас инжиклу тийизвай кас я. Чи Пайгъамбар ﷺ гьамиша и къанундиз вафалу хьайи кас я. Са шакни алачиз Пайгъамбардин ﷺ рехъ давамарзавай ксарни хъсан ерийрин, къилихрин сагьибар хьана кIанда. Аллагьдин тIвар мецел алаз инсанриз писвилер, зулумар кьазвай ксариз чавай Пайгъамбардин ﷺ ирсдарар лугьуз жедач. Къуй Сад Аллагьди чаз Ислам диндин рекьяй физ куьмек гурай ва чи гунагьрилай гьил къачурай, - лагьана Гьасан-гьажиди.

Республикадин общественный палатадин член Гьесен Балатова лагьана:

- Садазни сир туш, алай девир гзаф четинди хьанва. Мусурманар авай гьар са чкада къалабулух, гъулгъула гьатнава. Дуьньяда динжвал авач. ЯтIани чна Аллагьдин рехъ дуьздаказ тухун лазим я. Акьалтзавай несилривай за ийизвай тIалабун сад я: акьуллу хьухь, дуьз рекье камар къачу. Зун гьукуматдин кIвалахрални хьана, гила зун диндин рекьел атанва, гьаждални фена. Динди чавай тIалабзавайди анжах михьивал я. Къуй чи жемятдихъ мадни еке агалкьунар хьурай!